

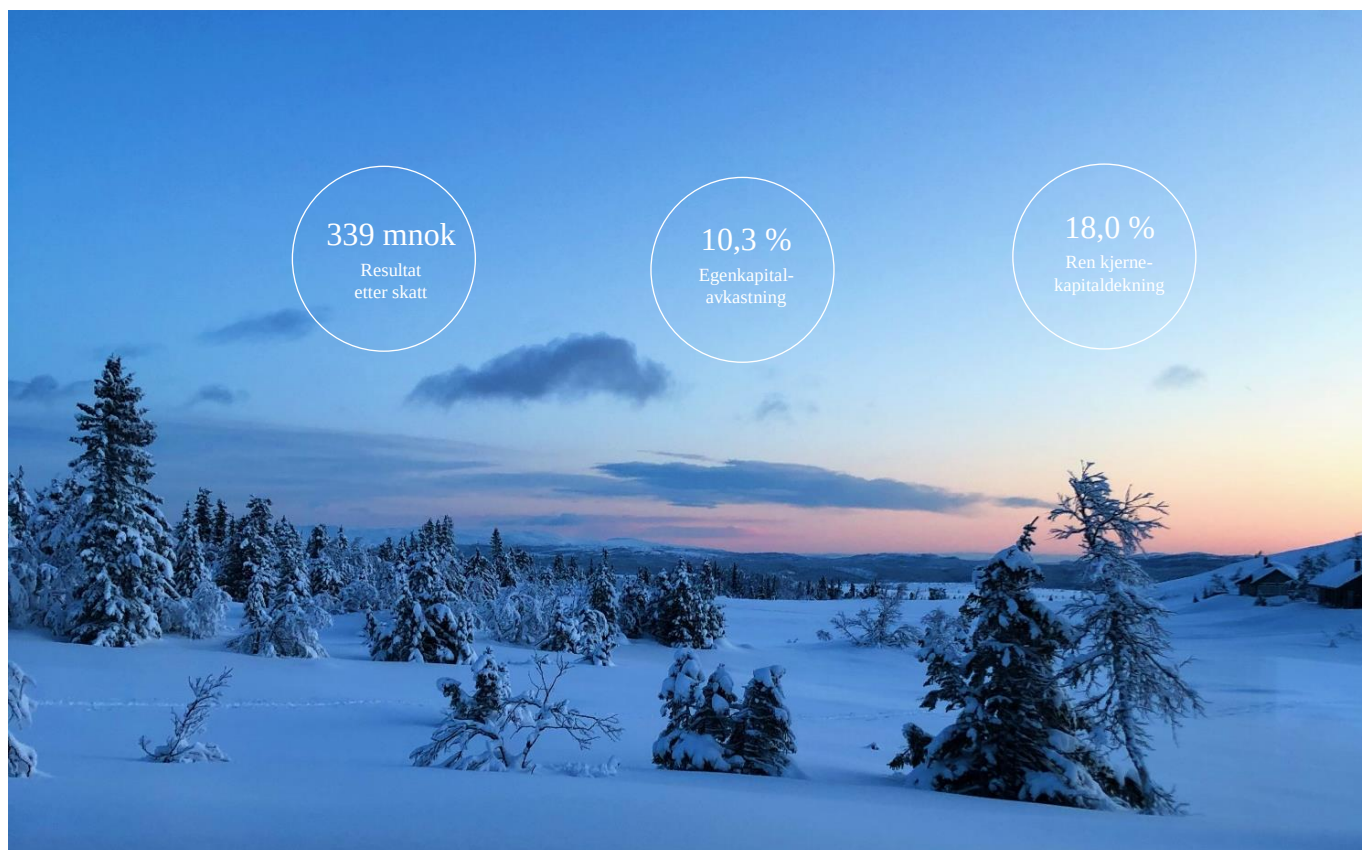
2019

Foreløpig årsrapport

Hovedtall konsern

	2019		2018		2017		2016	
Resultatsammendrag	MNOK	%	MNOK	%	MNOK	%	MNOK	%
Netto renteinntekter	434	1,71 %	390	1,64 %	374	1,67 %	349	1,66 %
Netto provisjons- og andre inntekter	243	0,96 %	231	0,97 %	197	0,88 %	197	0,94 %
Netto resultat fra finansielle investeringer	86	0,34 %	64	0,27 %	50	0,22 %	66	0,32 %
Sum netto inntekter	763	3,01 %	686	2,88 %	621	2,78 %	612	2,92 %
Sum driftskostnader	327	1,29 %	324	1,36 %	282	1,26 %	314	1,50 %
Resultat før tap og skatt	437	1,72 %	362	1,52 %	339	1,51 %	299	1,42 %
Tap på utlån og garantier	13	0,05 %	-1	0,00 %	-5	-0,02 %	-1	-0,01 %
Resultat før skatt	424	1,67 %	363	1,53 %	343	1,53 %	300	1,43 %
Skattekostnad	85	0,33 %	72	0,30 %	76	0,34 %	62	0,30 %
Resultat før øvrige resultatposter	339	1,33 %	291	1,22 %	268	1,20 %	238	1,13 %
Sum andre inntekter og kostnader ført mot egenkapitalen	-10	-0,04 %	7	0,03 %	-16	-0,07 %	-3	-0,02 %
Totalresultat	329	1,29 %	298	1,25 %	252	1,13 %	234	1,12 %

Nøkkeltall konsern

Beløp i mnok	2019	2018	2017	2016
Lønnsomhet				
Egenkapitalavkastning *	10,3 %	9,7 %	9,9 %	9,6 %
Kostnadsprosent (konsern) *	42,8 %	47,2 %	45,4 %	51,2 %
Kostnadsprosent (morbanken)*	40,6 %	45,0 %	42,2 %	50,2 %
Balansetall				
Brutto utlån til kunder inkludert overføring til kredittforetak *	32.570	30.647	28.451	26.613
Brutto utlån til kunder på balansen	22.743	21.434	19.960	19.044
Utlån overført til kredittforetak	9.827	9.213	8.491	7.569
Utlånsvekst inkludert overføring til kredittforetak siste 12 mnd *	6,3 %	7,7 %	6,9 %	8,4 %
Utlån overført til kredittforetak i % av brutto utlån*	30,2 %	30,1 %	29,8 %	28,4 %
Innskudd fra kunder	16.088	15.053	14.068	13.196
Innskuddsvekst siste 12 mnd *	6,9 %	7,0 %	6,6 %	4,9 %
Innskuddsdekning på balansen	70,7 %	70,2 %	70,5 %	69,3 %
Innskuddsdekning inkludert kredittforetak*	49,4 %	49 %	49 %	50 %
Likvidetsreservekrav LCR (morbanken)	141 %	173 %	296 %	159 %
Forvaltningkapital	26.252	24.517	23.054	21.694
Forvaltningkapital inkl kredittforetak*	36.079	33.729	31.546	29.263
Vekst i forvaltningkapital inkludert kredittforetak siste 12 mnd *	7,0 %	6,9 %	7,8 %	8,3 %
Egenkapital ekskl hybridkapital	3.395	3.134	2.793	2.578
Tap og mislighold i % av brutto utlån				
Tapsprosent utlån*	0,06 %	0,00 %	-0,02 %	0,00 %
Misligholdte engasjement i % av brutto utlån *	0,53 %	0,32 %	0,25 %	0,42 %
Andre tapsutsatte engasjement i % av brutto utlån *	0,33 %	0,21 %	0,19 %	0,34 %
Tapsavsetning utlån	0,53 %	0,56 %	0,61 %	0,75 %
Soliditet				
Ren kjernekapitaldekning (forholdsmessig konsolidert)	18,0 %	16,5 %		
Kjernekapitaldekning (forholdsmessig konsolidert)	19,0 %	17,4 %		
Kapitaldekning (forholdsmessig konsolidert)	20,9 %	19,3 %		
Uvektet kjernekapitaldekning (LR) (forholdsmessig konsolidert)	8,4 %	8,4 %		
Ansvarlig kapital (forholdsmessig konsolidert)	3.634	3.440		
Risikovektet balanse (forholdsmessig konsolidert)	17.419	17.869		
Ren kjernekapitaldekning (morbanken)	18,5 %	18,2 %	18,0 %	17,6 %
Kjernekapitaldekning (morbanken)	19,2 %	19,0 %	18,5 %	17,6 %
Kapitaldekning (morbanken)	21,0 %	20,8 %	19,6 %	18,1 %
Uvektet kjernekapitaldekning (LR) (morbanken)	10,1 %	10,2 %	10,0 %	9,6 %
Ansvarlig kapital (morbanken)	2.914	2.714	2.448	2.145
Risikovektet balanse (morbanken)	13.887	13.021	12.492	11.838
Kontor og bemanning				
Antall kontor	7	7	7	7
Antall årsverk	178,0	179,3	171,2	165,6
Herav morbanken	148,0	150,8	152,7	143,7
Antall ansatte	186	188	180	171
Herav morbanken	154	158	158	149
Egenkapitalbevis				
Egenkapitalbevisbrøk **	49,0 %	39,7 %	36,9 %	37,6 %
Børskurs (i kr)	kr 130,00	kr 116,96		
Børsverdi mnok	1.417	1.275		
Bokført egenkapital per. EK-bevis (konsern)*	kr 152,74	143,81	150,32	130,26
Bokført egenkapital per. EK-bevis (morbanken)*	kr 146,06	137,78	143,83	129,45
Resultat per EK-bevis (kr) (konsern)	15,14	11,20	9,80	13,05
Resultat per EK-bevis (kr) (morbanken)	14,42	10,82	10,19	12,31
Utbytte per EK-bevis (kr)	7,80	5,50	5,83	5,92
Pris/resultat per EK-bevis (konsern)*	8,59x	10,44x		
Pris/bokført egenkapital (konsern)*	0,85x	0,81x		

* Definert som alternative resultatmål (APM) –, se vedlegg til årsrapporten

** Vektet eierbrøk i 2018 ref. note 37

Styrets årsberetning for 2019

Den 4. oktober 1844 ble Porsgrund Sparebank etablert. Siden den gang har det blitt en rekke sammenslåinger med andre sparebanker i fylket hvor formålet har vært å bygge en sterk regional sparebank, til det beste for ansatte, kunder og lokalsamfunn. I 2019 markerte vi at banken fylte 175 år. Markeringen skjedde gjennom en rekke aktiviteter i vårt flotte fylke. Selve jubileumsfesten ble avholdt 4. oktober for å markere 175 års-dagen.

Sparebanken Telemark oppnådde et konsernresultat etter skatt på 339 mnok, en økning på 48 mnok fra 2018. Egenkapitalavkastning for 2019 ble på 10,3 %. Styret foreslår å utbetale utbytte til egenkapitalbeviserne på 7,80 nok per egenkapitalbevis, som tilsvarer en utbytteandel på 54 % og en direkte avkastning på 6,0 % i forhold til børskurs ved utgangen av året. Styret er fornøyd med resultatet for 2019.

Sparebanken Telemark

Sparebanken Telemark er et regionalt finansforetak som tilbyr bank- og forsikringstjenester samt eiendomsmegling for person- og bedriftsmarkedet i Telemark og for telemarkinger.

Sparebanken Telemarks virksomhet er bygget på målsetning om å være en solid og god lokal aktør som skaper verdier i vår region. Med en kombinasjon av lokal tilstedeværelse, solid rådgiverkompetanse, fysisk tilgjengelighet og gode digitale løsninger, er målsetningen å levere gode kundeopplevelser. Bankens styrker er bygget på nærhet til kundene og raske, effektive beslutningsprosesser. God lokalkunnskap og høy faglig kompetanse gjør kundebehandlingen fleksibel og effektiv. Banken er en del av SpareBank 1 Alliansen.

Bankens visjon, verdier, mål og forretningside er vedtatt av styret og inntatt i årsrapporten.

Sparebanken Telemark har sin forretningsadresse i Storgata 117, Porsgrunn og kontorer i Skien, Bamble, Nome, Bø og Notodden. Eiendomsmegler 1 Telemark er samlokalisert på bankens kontorer i Porsgrunn, Skien, Bø, Nome og på Notodden. Konsernet Sparebanken Telemark består av morbanken og tre datterselskaper; Tufte Eiendom AS (100 %), Sparebankgården AS (100 %) og Eiendomsmegler 1 Telemark AS (51 %). I tillegg har banken tre felleskontrollerte selskaper SamSpar AS (7,8 %), BN Bank ASA (2,5 %) og EiendomsMegler 1 Næringsmegling AS (50 %).

Bankens organisasjonsnummer er 937 891 334. Banken opererer i Norge og reguleres av norsk rett.

Året og markedsutviklingen i 2019

Sysselsetting og verdiskapning i Telemark vil enten direkte eller indirekte bli påvirket av hendelser og utvikling i norsk og internasjonal økonomi. En fortsatt svak kronekurs er gunstig for konkurranseevnen til eksportbedriftene, men svak økonomisk vekst hos våre handelspartnere kan ha betydning for sysselsetting og vekst. Telemark har lagt bak seg et godt år. Arbeidsledigheten falt gjennom hele året var ved utgangen av året på kun 2,4 %. Boligprisutviklingen har vært god med en økning på omlag 3,5 % mot 2,5 % for landsgjennomsnittet. Telemark er et viktig industrifylke hvor særlig næringer som prosessindustrien samt produksjon av elektrisitet bidrar til verdiskapning og sysselsetting. Fylket og næringene har miljø og omstilling i fokus og har gjort regionen til en av de grønneste og mest bærekraftige næringsmiljøene i verden.

Norsk økonomi har vært gjennom en periode med sterk vekst etter oljekrisen i 2015 og var også i 2019 «annerledeslandet». Internasjonal økonomi hadde imidlertid en svak økonomisk vekst. For første gang siden 2009 falt verdenshandelen. Globalt vokste økonomiene i 2019 med 3 % som er 0,6 %-poeng svakere enn i 2018. Som for tidligere år stod Kina for en stor del av den globale veksten med sine 6,1 prosent. Fremvoksende markeder vokste totalt med 4 % og forklarer mye av den gode globale BNP veksten i fjor. Av fremvoksende økonomier utmerker USA seg med en vekst på 2,4 %. En hovedforklaring på den reduserte veksten er konsekvensene av de pågående handelsdiskusjonene mellom Kina og USA med økte handelsbarrierer, som har ført til reduserte investeringer i realøkonomien. Usikkerhet omkring BREXIT uten avtale preget også året. En annen negativ vekstimpuls er at den globale bilindustrien er blitt negativt påvirket av nye og strenge miljøkrav til biler. Mulig innføring av toll på biler og bildeler til USA har særlig påvirket europeisk økonomi. Europa er et viktig område for norsk eksportnæring og dermed for utvikling i norsk økonomi. Veksten i Eurosonen ble i 2019 på svake 1,1 % og den tidligere vekstmotoren Tyskland fortsatte sin svake utvikling og vokste med kun 0,6 %.

Viktige sentralbanker slik som FED og ECB videreførte den ekspansive pengepolitikken med lave renter. Selv om realøkonomien hadde en svak utvikling i 2019 har kurser i verdipapirmarkedene steget til historiske høyder. God likviditet i verdipapirmarkedene har drevet inn kredittspreader og som har gjort fremmedkapitalfinansiering relativt billig.

Norsk økonomi er nært knyttet aktiviteten i olje- og gasssektoren. Fastlands-Norge vokste med 2,5 %, godt hjulpet av oljeinvesteringer. Mens oljeprisen på Nordsjøolje falt sterkt på slutten av 2018, steg den svakt gjennom 2019 og var ved utgangen av året på om lag 67 USD fatet.

Bærekraft fikk i 2019 økt og tiltakende fokus. Strengere klimapolitikk kan føre til noe svakere økonomisk vekst som følge av vridning i etterspørsel og tilbud. Bedrifter vil fremover måtte omstille sin forretningsmodell i takt med dette.

Hovedscenarioet i norsk økonomi er lavere veksttakt som følge av reduserte oljeinvesteringer i Nordsjøen og lavere global vekst. Veksttakten anslås til å være i underkant av 2 %. Svakere vekst vil kunne føre til reduserte investeringer og forbruksvekst. Imidlertid forventes det at arbeidsledigheten forblir lav, men den kan øke noe som en konsekvens av lavere økonomisk aktivitet. Boligmarkedet vurderes å være i balanse, med moderat prisutvikling. Høyere renter og strenge boliglånsregler legger demper på prisutviklingen. Forventninger om at kronekursen fremdeles vil være svak, vil være gunstig for eksportbedriftenes konkurranseevne når den internasjonale etterspørselen forventes å ha en svak utvikling.

Telemark følger utviklingen til norsk økonomi, men er mindre sårbare for direkte konsekvenser av volatile olje- og gasspriser. Fylket har en relativ høy andel av sin verdiskapning knyttet til prosessindustrien som har et globalt marked. Utviklingen i verdensøkonomien og kronekursen er viktig for lønnsomhet og investeringsvilje i Telemark. Norges Bank sin undersøkelse Regionalt nettverk viser at mens andre regioner har avtagende investeringer, fortsetter investeringene i region SØR. Som for mange andre fylker i Norge har Telemark en utfordring ved at det er fødselsunderskudd og svak befolkningsvekst. Befolkningsveksten er imidlertid positiv i spesielt nedre Telemark representert ved Grenland. Analyser som er gjort av Telemarksforskning viser at Telemark synes å være et forholdsvis attraktivt fylke for bosetting, antagelig godt hjulpet av gunstig utvikling i næringslivet og bedret infrastruktur. De senere år har næringslivet i Telemark hatt en positiv utvikling, særlig i forhold til vekst i arbeidsplasser innenfor privat sektor. Selv om utviklingen er noe lavere enn landsgjennomsnittet, er det positive tegn i andre næringsindikatorer. Næringslivet i Telemark har hatt en sterk vekst i både verdiskaping, produktiviteten og nyetableringer.

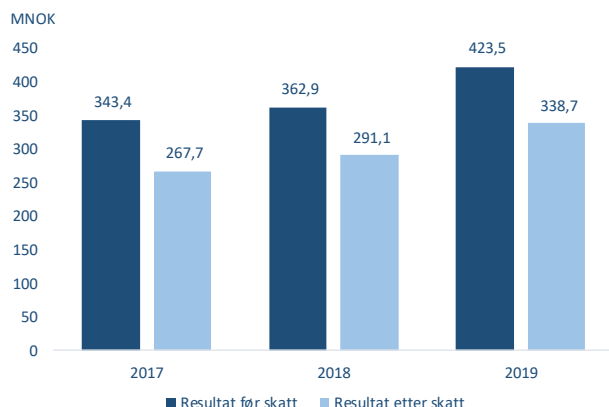
Resultatutvikling 2019

Sparebanken Telemark er notert på Oslo Børs og avlegger derfor selskaps – og konsernregnskap i henhold til internasjonale regnskapsstandarder IFRS (International Financial Reporting Standards).

Etterfølgende kommentarer og tallstørrelser refererer seg til konsernet dersom annet ikke eksplisitt fremgår. Tilsvarende tall for foregående år er vist i parentes.

Resultat

Resultat før skatt ble 424 (363) mnok, mens resultat etter skatt ble 339 (291) mnok. Dette ga en egenkapitalavkastning for konsernet på 10,3 (9,7) %. Resultat per egenkapitalbevis ble på 15,14 (11,20) nok.

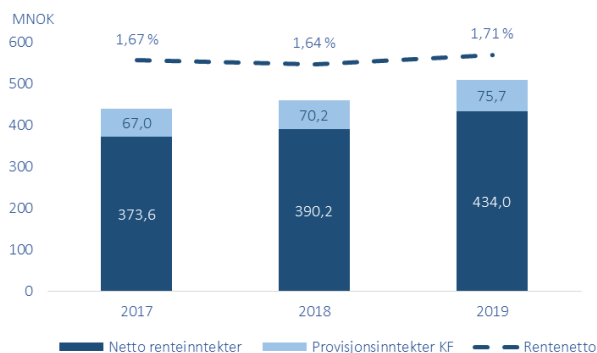

Tilsvarende resultat for morbanken ble på 403 (349) mnok, mens resultat etter skatt ble på 320 (279) mnok. Dette ga en egenkapitalavkastning for morbanken på 10,1 (9,7) %. Resultat per egenkapitalbevis 14,42 (10,82) nok.

Netto renteinntekter

Netto renteinntekter i 2019 utgjorde 434 (390) mnok, en økning på 11,3 (4,4) % fra året før. Renteinntekter fra lån/kreditter overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS regnskapsføres som provisjonsinntekter og utgjorde 76 (70) mnok. Samlede netto renteinntekter inkludert provisjonsinntekter fra lån/kreditter overført til kredittforetak ble på 510 (460) mnok. Dette tilsvarer en økning på 10,7 (4,5) % fra året før. Konsernets rentenetto ble på 1,71 (1,64) % av gjennomsnittlig forvaltningskapital.

Banken har gjennomført tre rentehevinger i tilknytning til at Norges Bank har hevet styringsrenten i 2019. Renteendringen har bidratt til å bedre rentenettoen sammenlignet med 2018, men marginpress og økende i 3M Nibor presser fortsatt rentenettoen.

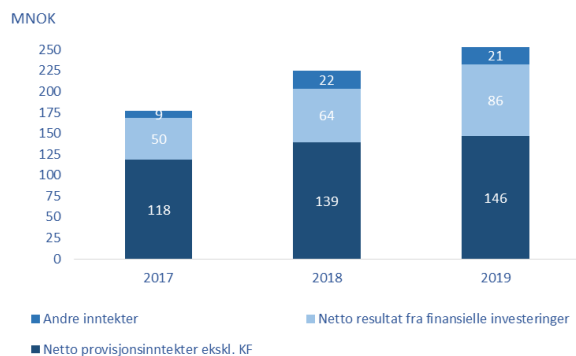
Totalt overført volum SpareBank 1 Boligkreditt AS er på 9.029 (8.412) mnok. Provisjonsinntektene er på 71 mnok, som er en økning på 5 mnok sammenlignet med 2018. Provisjonsmarginen fra boligkredittselskapet er på 0,8 % som er på samme nivå som i 2018.

Banken har marginal endring i volum overført til SpareBank 1 Næringskreditt AS i 2019. Totalt overført volum er på 798 (801) mnok. Provisjonsinntekter fra næringskredittselskapet ble på 5,0 (4,1) mnok og med provisjonsmargin på 0,7 (0,6) %.

I 2019 har banken betalt sikringsfondsavgift på 11,9 mnok mot 10,8 mnok i 2018. I 2019 er avgiften delt i to henholdsvis avgift til innskuddsgarantifondet på 8,7 mnok og krisetiltaksfondet på 3,2 mnok.

Netto provisjons- og andre inntekter

Netto provisjonsinntekter og andre inntekter var i 2019 på 243 (231) mnok, hvorav provisjonsinntekter ekskl. provisjonsinntekter fra kredittforetak utgjorde 168 (161) mnok.

Netto provisjonsinntekter

Netto provisjonsinntekter ekskl. kredittforetak utgjorde 146 (139) mnok. Økningen på 7 mnok kommer i all hovedsak fra netto betalingsformidling, forsikring og andre provisjonsinntekter.

Andre inntekter

Andre inntekter utgjorde 21 (22) mnok som er en nedgang på 1 mot året før. Endringen skyldes gevinst ved salg av to av bankens hytter (5 mnok) i 2018, men som kompenseres ved økte andre inntekter fra eiendomsmegling (4 mnok) i 2019.

Netto resultat fra finansielle investeringer

Netto inntekter fra finansielle investeringer på 86 (64) mnok herav 64 (30) mnok, i resultat fra eierinteresser.

SpareBank 1 Gruppen AS

SpareBank 1 Gruppen AS årsresultat etter skatt er på 1.503 (1.480) mnok hvorav majoritetens andel utgjør 1.291 (1.479) mnok. Om lag 95 % av resultatet til SpareBank 1 Gruppen AS tilskrives resultater fra Fremtind Forsikring AS og SpareBank 1 Forsikring AS.

Oppskrivningen av livselskapets eiendomsportefølje i juni samt gode finansinntekter i Fremtind Forsikring AS bidrar positivt på resultatet i 2019. På den andre siden er forsikringsresultatet i Fremtind Forsikring AS vesentlig svakere enn i 2018. Dette skyldes i hovedsak høyere skadeutbetalinger, høyere kostnader samt lavere avviklingsgevinster. Resultatet i SpareBank 1 Forsikring AS er svakere i fjerde kvartal som følge av betydelige administrasjonsavsetninger til dekning av fremtidige fripoliser. I tillegg er det i konsernregnskapet til SpareBank 1 Gruppen omklassifisert oppskrivningen av egen eiendom til OCI.

SpareBank 1 Telemarks andel av SpareBank 1 Gruppens resultat utgjør 56 (23) mnok.

Fusjonen mellom SpareBank 1 Skadeforsikring AS og DNB Forsikring AS, og etablering av Fremtind Forsikring AS

Fusjonen mellom SpareBank 1 Skadeforsikring AS og DNB Forsikring AS ble gjennomført med regnskapsmessig virkning fra 1. januar 2019, og med SpareBank 1 Skadeforsikring AS som overtagende selskap. SpareBank 1 Gruppen AS har en eierandel på 65 % og DNB ASA 35 % i Fremtind Forsikring AS. Det vises til omtale i delårsrapport for første kvartal 2019 for de regnskapsmessige og likviditetsmessige konsekvenser av denne transaksjonen.

Fremtind Forsikring AS fikk 2. september 2019 tillatelse av Finanstilsynet til å drive livsforsikringsvirksomhet gjennom sitt heleide datterselskap Fremtind Livsforsikring AS. Personrisikoforsikringene fra SpareBank 1 Forsikring AS og DNB Livsforsikring AS, samt de bedriftsbetalte personrisikoforsikringene fra SpareBank 1 Forsikring AS, ble overført til Fremtind Livsforsikring AS 1. januar 2020.

Fisjonen av SpareBank 1 Forsikring AS og DNB Livsforsikring AS med overføring til Fremtind Livsforsikring AS og der vederlaget er utstedt av Fremtind Forsikring AS, er gjennomført med regnskapsmessige virkning per 1. januar 2020. Det er lagt til en grunn en samlet verdi av personrisikoområdet på ca. 6,25 mrd. nok. Fisjonen vil medføre økt egenkapital for SpareBank 1 Gruppen AS på konsernnivå. Majoriteten (SpareBank 1-bankene og

LO) sin andel av denne økningen er ca. 1,7 mrd. nok. SpareBank 1 Telemark sin andel av denne økningen (1,5 %) utgjør ca. 26 mnok og vil inntektsføres i første kvartal 2020.

SpareBank 1 Gruppen AS (morselskapet) vil få en skattefri gevinst på 937 mnok som følge av fisjonen. SpareBank 1 Gruppen AS sitt utbyttegrunnlag øker tilsvarende gevinsten. SpareBank 1 Telemark sin andel av et eventuelt utbytte på 937 mnok (1,5 %), utgjør ca. 14 mnok.

DNB ASA har en opsjon på å kjøpe seg opp fra 35 % til 40 % i Fremtind Forsikring AS innen 31. mars 2020. Hvis DNB ASA utøver opsjonen vil SpareBank 1 Gruppen AS (morselskapet) få en gevinst på ca. 890 mnok. SpareBank 1 Gruppen AS sitt utbyttegrunnlag øker tilsvarende gevinsten.

Utøvelse av opsjonen vil også medføre økt egenkapital for SpareBank 1 Gruppen AS på konsernnivå. Majoriteten (SpareBank 1- bankene og LO) sin andel av den økningen vil være ca. 590 mnok. SpareBank 1 Telemark sin andel av denne økningen (1,5%) utgjør ca. 9 mnok og vil eventuelt inntektsføres i løpet av 2020.

Et eventuelt ekstraordinært eller ordinært utbytte fra SpareBank 1 Gruppen AS vil være betinget av kapitalsituasjonen, beslutninger i selskapets styrende organer og regelverket for ekstraordinært utbytte fra finansforetak på det aktuelle tidspunkt.

BN Bank ASA

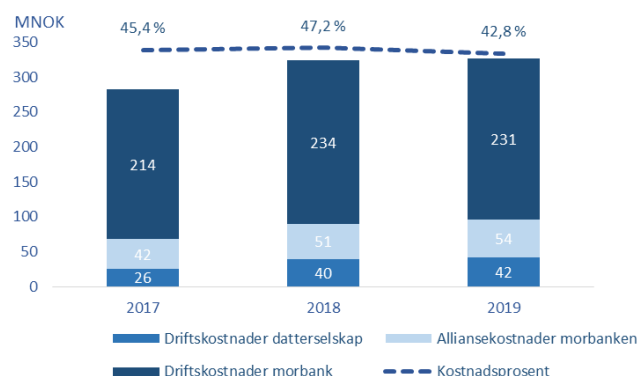
BN Bank ASA rapporterer resultat som forventet for 2019. Resultat etter skatt på 327 mnok i 2019, opp fra 294 mnok i 2018. Egenkapitalavkastning på 8,0 (7,7) %. BN Bank ASA rapporterer bedret resultat og god utlånsvekst for 2019. Eierskapet i BN Bank ASA ble i første halvår endret fra indirekte via SamSpar Bankinvest AS til direkte eierskap, ref. omtale i delårsrapport for første halvår 2019. Eierandelen er uendret på 2,46 %.

Bankens andel av BN Banks resultat for 2019 er 8,0 (6,9) mnok.

Driftskostnader

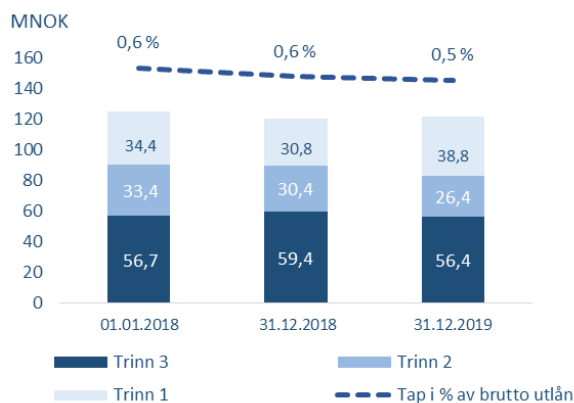
Konsernets samlede driftskostnader var på 327 (324) mnok. Driftskostnader i prosent av totale driftsinntekter utgjorde 42,8 (47,2) %. Tilsvarende tall for morbanken utgjorde 40,6 (45,0) %.

Sammenlignet med 2018 er driftskostnadene økt med 3 mnok. I 2018 hadde banken engangseffekter knyttet til inntektsføring av formuesskatt, kostnader i forbindelse med børsnoteringen og individuelle sluttpakker. I 2019 har banken også hatt engangseffekter ved individuelle sluttpakker samt kostnader i forbindelse med jubileumsåret 2019. Hensyntatt engangseffektene i 2018 og 2019 har konsernet en kostnadsøkning på i underkant av 6 mnok (1,8 %). Økningen skyldes økte IT og allianse kostnader.

Tap på utlån og garantier

Tapsavsetningen i balansen er 122 (121) mnok. Tapsavsetning i prosent av brutto utlån utgjør 0,5 (0,6) %. Tapsavsetning fordeles med 83 (83) mnok på bedriftsmarkedet og 38 (37) mnok på personmarkedet.

Styret har lagt vekt på at banken skal ha en moderat risikoprofil på kredittrisiko, og har historisk hatt lave tap på utlån og garantier. Tap på utlån viser en kostnadsføring på 13,0 (-1,0) mnok i 2019. Økt tapskostnad i 2019 skyldes noen konstaterte tap, utlånsvekst og kostnadsføring av ECL samt migrering mellom trinnene i tapsmodellen.

Banken har i sin kredittvurdering tatt hensyn til aktuelle risikofaktorer. Styret anser de avsetninger som er gjennomført i regnskapet som tilstrekkelige til å møte eventuelle verdifall på dagens utlån og garantier.

Banken har tett oppfølging av engasjementer i risikoklasse J og K (trinn 3 i nedskrivningsmodellen etter IFRS 9). Disse engasjementene utgjorde 0,2 (0,3) % av utlånsporteføljen på balansen per utgangen av året.

Disponering av årets overskudd

Årsresultatet før øvrige resultatposter i Sparebanken Telemark morbank ble 320 (279) mnok.

Banken har som mål at om lag halvparten av årets ordinære resultat tilhørende egenkapitalbeviserne deles ut som utbytte. I samsvar med bankens målsatte utbyttepolitikk anbefaler styret et kontantutbytte for 2019 på 7,80 nok per egenkapitalbevis tilsvarende 85 mnok.

Styret foreslår at årets resultat disponeres slik (tall i hele tusen kroner):

Overført til sparebankens fond	159 784
Overført til utjevningsfond	72 113
Avsatt til utbytte	85 009
Avsatt til gaver	3 500
Sum disponert	320 406

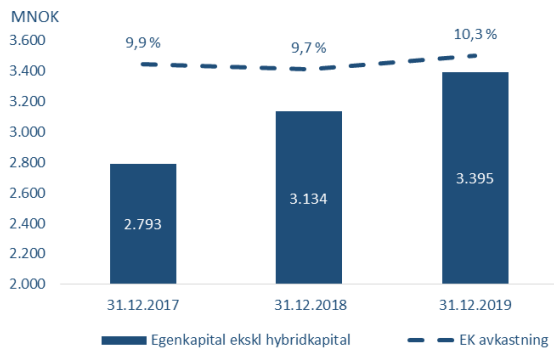
I tillegg er egenkapitalen til banken belastet med 3,5 (3,2) mnok knyttet til renter på fondsobligasjonen. Rentekostnadene er fordelt etter eierbrøk med 1,7 (1,3) mnok belastet utjevningsfond og 1,8 (1,9) mnok belastet sparebankens fond. Det vises til egenkapitaloppstillingen for nærmere spesifisering av endring egenkapital i 2019.

BALANSE OG SOLIDITET

Egenkapital og soliditet

Konsernets egenkapital ekskl. hybridkapital¹ var ved utgangen av 2019 på 3.395 (3.134) mnok tilsvarende 12,9 (12,8) % av balansen.

¹ Fondsobligasjonen er etter IAS 39 klassifisert som egenkapital i bankens balanse.

Egenkapitalavkastningen ble på 10,3 (9,7) %.

Egenkapitalbevis

Per 31.12.19 har banken en eierandelskapital på 1.090 mnok bestående av 10.898.630 egenkapitalbevis til pålydende kr 100. Kursen på egenkapitalbeviset var ved årsskiftet kr 130,00 på Oslo Børs.

Kapitaldekning

Det regulatoriske kravet til ren kjernekapitaldekning² for en ikke-systemviktig bank er ved utgangen av 2019 12,5 %, kjernekapitaldekning 14,0 % og kapitaldekning 16,0 %. Høsten 2017 mottok banken Finanstilsynets Pilar II krav³ på som ble på 2,2 %-poeng.

Bankens interne soliditetskrav er at den til enhver tid har en ren kjernekapitaldekning som tilsvarer de krav som myndigheter fastsetter inkludert administrativ buffer og Pilar II. Bankens interne minimumsmål for ren kjernekapitaldekning forholdsmessig konsolidert er 16,0 %, kjernekapitaldekning på 17,0 % og kapitaldekning på 19,0 %. Måltallene er uforandret fra 2018, da banken anser målene for å være tilstrekkelig selv om motsyklisk kapitalbuffer økte per 31.12.2019. Finansdepartementet vedtok nye kapitalkrav 11. desember 2019. De nye kravene innebærer at systemrisikobufferen øker til 4,5 prosent ved utgangen av 2022.

Ved utgangen av 2019 hadde banken en forholdsmessig konsolidert ren kjernekapitaldekning på 18,0 (16,5) %, kjernekapitaldekning på 19,0 (17,4) % og kapitaldekning på 20,9 (19,3) %. Uvektet kjernekapitaldekning (LR) forholdsmessig konsolidert er på 8,4 (8,4) %.

Tilsvarende tall for morbanken var ren kjernekapitaldekning på 18,5 (18,2) %, kjernekapitaldekning på 19,2 (19,0) % og kapitaldekning på 21,0 (20,8) %. Uvektet kjernekapitaldekning (LR) for morbanken var på 10,1 (10,2) %.

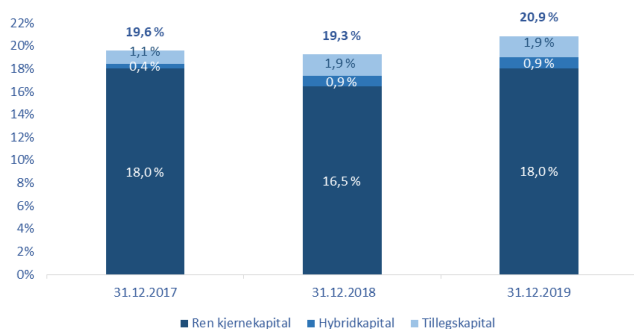
Som følge av endring i systemrisikobuffer ble det med virkning for 31.12.19 innført SMB kapitalrabatt for små og mellomstore selskaper med engasjement inntil 15 mnok⁴. Samtidig ble Basel I gulvet fjernet for IRB banker.⁵ Endringen i SMB rabatten og effekten av fjerning av Basel I gulvet er en økt ren kjernekapitaldekning på 1,7 % poeng herav 0,4 %-poeng SMB rabatt.

² Systemrisikobuffer er per 31.12.2019 er 3,0 %, men økes til 4,5 % ved utgangen av 2022.

³ Med hjemmel i Finansforetaksloven § 13-6 syvende ledd annet punkt. Banken har kun mottatt Pilar II krav for morbanken

⁴ For grupper av selskaper dvs. inkludert krysspann og eierskap

⁵ SB1 Boligkreditt og BN Bank er IRB bank og har effekt av fjerning av Basel I gulvet

Banken er ikke involvert i noen rettstvister som vurderes å ha betydning for bankens soliditet eller lønnsomhet. Styret vurderer soliditeten som god ved utgangen av året.

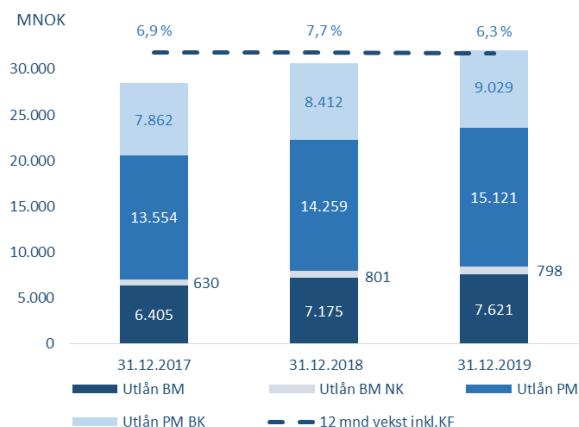
Forvaltningskapitalen

Konsernets forvaltningskapital inkludert overført til kredittforetak var på 36.079 (33.729) mnok ved utgangen av året, en økning på 2.350 (2.184) mnok eller 7,0 (6,9) % målt mot 2018. Konsernets forvaltningskapital var på 26.252 (24.517) mnok.

Utlån

De samlede utlån før overføring til kredittforetak var ved utgangen av 2019 på 32.570 (30.647) mnok. Dette tilsvarer en utlånsvekst på 6,3 (7,7) % sammenlignet med 2018. De samlede utlån etter overføring til kredittforetak, var ved årsskiftet på 22.743 (21.434) mnok.

Lån overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt var ved utgangen av 2019 på 9.827 (9.213) mnok, og som utgjør 30,2 (30,0) % av brutto utlån herav 37,4 (37,1) % av brutto utlån til personmarkedet og 9,5 (10,0) % av brutto utlån til bedriftsmarkedet. Overføringen til SpareBank 1 Boligkreditt AS er på 9.029 (8.412) mnok og overføringen til SpareBank 1 Næringskreditt AS er på 798 (801) mnok per utgangen av 2019.

Av bankens brutto utlån utgjør andelen til bedriftsmarkedet om lag 26 %, noe som er på nivå med tidligere år. Fordelingen av utlån mellom næring, sektorer og geografiske områder fremkommer i note 7.

Ved årsskiftet hadde banken fastrenteutlån på 1.733 (1.615) mnok.

Garantier

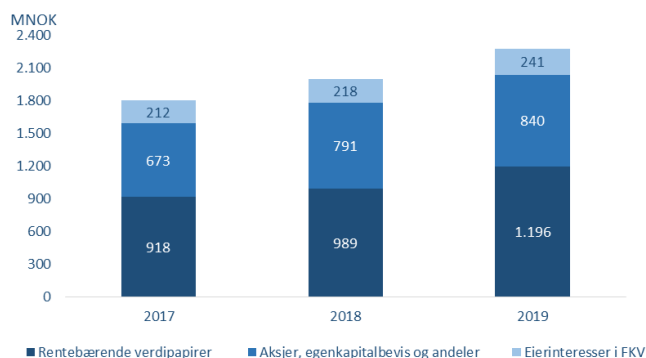
Bankens avgitte garantier var ved årsskiftet på 308 (325) mnok. Fordelingen av garantier mellom næring, sektorer og geografiske områder og garantiformer fremkommer i note 34.

Rentebærende verdipapirer

Bankens beholdning av rentebærende verdipapirer var ved utgangen av året på 1.196 (989) mnok. Gjennomsnittlig løpetid på bankens verdipapirportefølje var ved utgangen av året på 2,6 (2,9) år. Se note 26 for nærmere spesifisering. Avkastningen på porteføljen er på 1,9 (1,3) % tilsvarende 21,1 (13,9) mnok.

Aksjer, egenkapitalbevis og andeler

Aksjer, egenkapitalbevis og andeler består i all hovedsak av aksjer i allianseselskaper (95 %) og har en bokført verdi på 840 (791) mnok ved utgangen av året, se note 27 for nærmere spesifisering.

Datterselskaper

Sparebanken Telemark har tre datterselskaper: Tufte Eiendom AS (100 %), Sparebankgården AS (100 %) og EiendomsMegler 1 Telemark AS (51 %). I konsernregnskapet til banken er bankens tre datterselskaper fullt ut konsolidert inn.

Datterselskaper beløp i mnok	EiendomsMegler 1 Telemark AS		Sparebankgården AS		Tufte Eiendom AS		Totalt datterselskaper før eliminerings	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Driftsinntekter	50,6	48,4	5,8	5,5	1,2	1,3	57,7	55,2
Driftskostnader	45,5	42,8	2,5	2,6	0,7	0,8	48,7	46,3
Finansposter	0,6	- 0,4	- 0,7	0,8	- 0,1	0,1	- 0,2	0,5
Resultat etter skatt	4,4	4,6	2,1	1,6	0,4	0,3	6,8	6,5

Resultat fra datterselskapene innregnet i resultatet for 2019 er på 6,8 (6,5) mnok hvor EiendomsMegler 1 Telemark AS leverer et resultat etter skatt på 4,4 (4,6) mnok for 2019. EiendomsMegler 1 Telemark AS hadde en god omsetning i 2019 og da spesielt i fjerde kvartal. Dette gjør at selskapets årsresultat ble godt, men marginalt lavere enn i 2018. Ny digital plattform og arbeidsverktøy er installert og tatt i bruk gjennom året. Nytt verktøy gir muligheter for bedre, effektiv og moderne kommunikasjon med selskapets kunder i fremtiden. EiendomsMegler 1 Telemark AS er i dag Telemarks største meglerforetak, med 7 kontor og 32 medarbeidere. Selskapet omsatte over 1.000 eiendommer i 2019 og har god fremgang ved alle avdelinger.

Resultat i eiendomsselskapene (Tufte Eiendom AS og Sparebankgården AS) er på 2,4 (2,0) mnok.

Tufte Eiendom AS eier per utgangen av året kun Torvet 3 på Notodden der banken er eneste leietaker. Sparebankgården AS eier Storgata 117 og Serine Jeremiassensgate 4 i Porsgrunn. Banken er leietaker av begge bygg og fremleier deler av lokalene i Serine Jeremiassensgate 4 til EiendomsMegler 1 Telemark AS.

I bankens selskapsregnskap er aksjer i datterselskap bokført til historisk kost som ved utgangen av året utgjør 29 (29) mnok. Se note 28 for nærmere spesifisering.

Eierinteresser i felleskontrollerte virksomhet og tilknyttede selskap

Bokført verdi (konsern) av aksjer i felleskontrollerte virksomheter (FKV) og tilknyttede selskaper (TS) utgjorde 241 (218) mnok. Kostpris på aksjene i de tre selskapene er på 96 (86) mnok. Investeringene i de tre selskapene regnskapsføres etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet og kostmetoden i morbank regnskapet. Resultat fra selskapene for 2019 er inntektsført med 64 (30) mnok. Tilsvarende er utbytte inntektsført i morbanken med 52 (22) mnok. Se note 27 for nærmere spesifisering.

FKV/ TS beløp i mnok	SamSpar AS		BN bank ASA		EiendomsMegler 1 Næringsmegling AS		Totalt FKV/ TS	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Inntektsført utbytte morbank	51,9	22,4	0,0	0,0	0,0	0,0	51,9	22,4
Resultatandel ordinært resultat inntektsført konsern	55,6	22,7	8,0	6,9	0,7	0,4	64,3	30,0

Netto resultat SamSpar AS ble på 56 (23) mnok. Se kommentarer over vedrørende resultat for SpareBank 1 Gruppen AS.

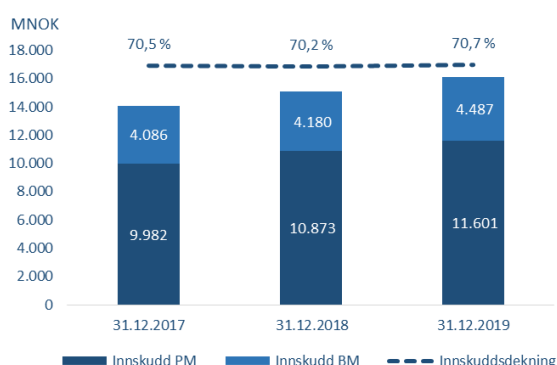
Netto resultat BN Bank ASA ble på 8,0 (6,9) mnok. Resultatet til BN Bank er i tråd med styret i BN Bank sine forventninger ved inngangen til året ref. omtale over.

Netto resultat EiendomsMegler 1 Næringsmegling AS ble på 0,7 (0,4) mnok. Næringsmegleren hadde et godt resultat sterkt preget av inntektsvekst i siste kvartal.

Innskudd

Innskudd fra kunder var ved utgangen av 2019 på 16.088 (15.053) mnok, herav fastrenteinnskudd på 93 (138) mnok.

Innskudd fra kunder har en økning på 6,9 (7,0) % i forhold til utgangen av 2018. Innskudd fra personmarkedet (PM) økte i 2019 med 6,7 (8,9) %, mens innskudd fra bedriftskunder (BM) økte med 7,4 (2,3) %. Innskudd fra bedriftsmarkedet utgjorde ved utgangen av 2019 om lag 28 % av totale innskudd som er tilnærmet uendret fra året før.

Innskuddsdekningen på balansen var ved utgangen av 2019 på 70,7 (70,2) %. Innskuddsdekning inkludert overført til kredittforetak utgjorde 49,4 (49,1) %.

Gjennomsnittlig rente på kundeinnskudd var i 2019 på 1,3 %, og er en økning med 0,3 %-poeng fra 2018.

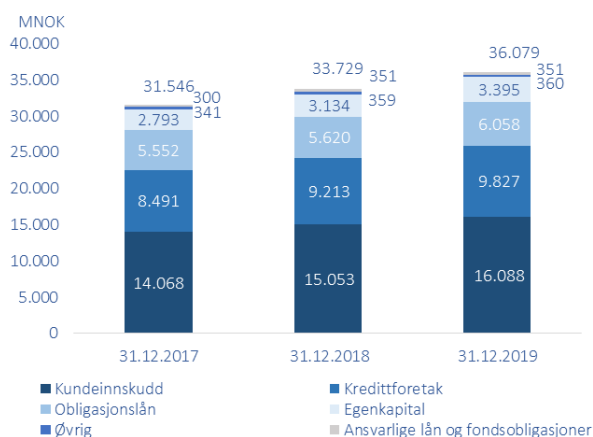
Bankens 10 største innskuddskunder utgjør ca. 4 % av bankens totale innskudd. Innskudd som ikke inngår i innskuddsgarantiordningen utgjorde per utgangen av året i underkant av 20 % av bankens samlede innskudd. Innskuddsporteføljen er diversifisert og store innskudd er i hovedsak bundet i 31 dager. Det vil fortsatt være et prioritert område å legge vekt på den langsiktige sparingen, og banken arbeider aktivt med å få kundene til å tegne faste spareavtaler både i bank og fond.

Langsiktig finansiering

Markedet for pengemarkedsfinansiering har i 2019 vært velfungerende. Året har vært preget av optimisme og fallende kredittpåslag. Det har vært noe kortvarig spreadutgang i forbindelse med generell markedsuro knyttet til «handelskrigen» mellom USA og Kina, samt risiko for Brexit uten avtale. Kredittspreadene for senior usikret lån til banker med fem års løpetid var ved utgangen 2019 på om lag 60 basispunkter, noe som er 20 basispunkter lavere enn hva de var ved inngangen til året.

Banken har i 2019 emittert 1.250 (1.350) mnok i pengemarkedet. Av dette er 76 %, tilsvarende 950 mnok, emittert i andre halvår i 2019. Gjennomsnittlig vektet løpetid på emisjonstidspunktet er 5,3 år. Gjennomsnittlig vektet løpetid på pengemarkedslån har gjennom året blitt redusert med 0,2 til 2,9 år.

Til sammen utgjorde gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer 6.408 (5.970) mnok i 2019. Banken har i tillegg et bilateralt lån på 150 mnok. Dette er lån fra Eksportfinans ASA med forfall i september 2022. Gjennomsnittlig løpetid på bankens langsiktige finansiering var på 2,9 (3,1) år per utgangen av 2019. Forfall i 2020 utgjør 515 mnok, mens forfall i 2019 var på 337 mnok. Konsernet har en god likviditetssituasjon.

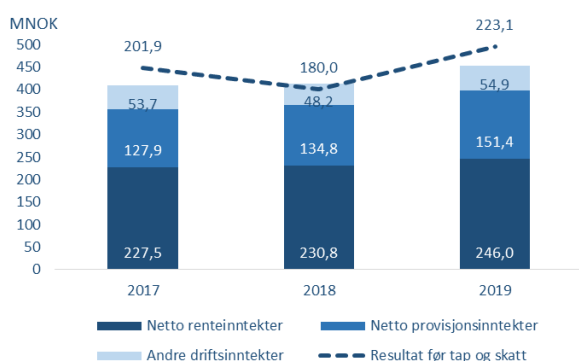

Personmarkedet

Utlånsporteføljen inkludert overført til kredittforetak til personmarkedet var på 24.150 (22.672) mnok ved årsskiftet. Dette gir en årsvekst på 1.478 (1.258) mnok tilsvarende 6,5 (5,9) %.

Banken har god vekst i personmarkedet for kunder i Telemark og telemarkinger bosatt utenfor Telemark. Etterspørselen etter fastrentelån var spesielt høy i 2018. I 2019 har etterspørselen etter fastrentelån vært som utlån på personkundemarkedet for øvrig med en vekst på 7,3 (41) %.

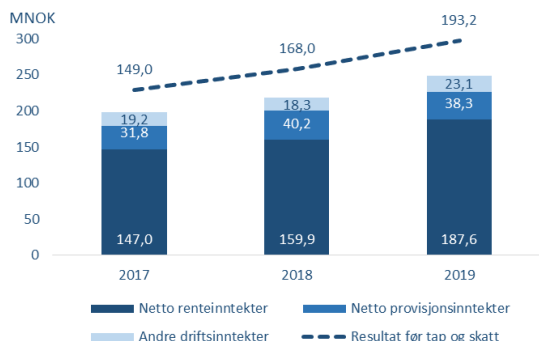
Resultat før tap og skatt fra personmarkedet er på 223 mnok mot 180 mnok i 2018. Se note 4 for ytterligere spesifisering.

Utviklingen hvor flere velger å ordne de daglige banktjenester selv uten å oppsøke fysiske bankkontorer fortsetter. Banken har derfor fokus på å tilpasse seg gjennom å være tilgjengelige med rådgivning og gode løsninger i digitale kanaler og utvikle organisasjonen i tråd med behov for relevant kompetanse. For å møte denne endringen har vi blant annet brukervennlige nettsider, chat via nettbanken, mulighet for å ha virtuelle nettmøter, og digitale løsninger for de fleste spareformer.

Bedriftsmarkedet

Utlånsporteføljen inkludert overført til kredittforetak for bedriftsmarkedet var på 8.420 (7.976) mnok ved utgangen av året. Dette gir en årsvekst på om lag 444 (940) mnok, tilsvarende 5,6 (13,1) %. Resultat før tap og skatt fra bedriftsmarkedet er på 193 mnok mot 168 mnok i 2018. Se note 4 for ytterligere spesifikasjon.

Sparebanken Telemark ønsker å være et attraktivt og kompetent finanshus for næringslivet i bankens markedsområde med et bredt tilbud av produkter til konkurransedyktige vilkår. Gjennom dette bidrar banken med å være en god støttespiller for regionen og for næringslivet generelt, samt å bidra til en positiv utvikling både når det gjelder å bevare og skape nye arbeidsplasser i Vestfold og Telemark.

Banken har som ambisjon å være banken som bryr seg, kjenner kunden og gir gode råd, i gode og onde dager. Våre bedriftskunder betjenes både digitalt og direkte. Til sammen jobber 20 medarbeidere med bedriftsmarkedskundene for å bidra til å videreutvikle deres virksomheter.

Organisasjon og personal

Ved utgangen av 2019 hadde konsernet 186 ansatte fordelt på 178,0 årsverk mot 188 ansatte fordelt på 179,3 årsverk året før. Tilsvarende tall i morbanken var 154 ansatte fordelt på 148,0 årsverk mot 158 ansatte fordelt på 150,8 årsverk året før.

Banken hadde i 2019 et gjennomsnittlig sykefravær på 4,6 % mot 5,5 % i 2018. Herav utgjør fravær innenfor arbeidsgiverperioden 1,5 % som er en marginal oppgang fra 1,4 % i 2018. Det legemeldte sykefraværet er redusert med 1 %-poeng fra 4,1 % i 2018 til 3,1 % i 2019. Banken er IA-bedrift og har tett samarbeid med bedriftshelsetjenesten, Stamina Helse. Det jobbes aktivt med forebygging av sykefravær og sykmeldte følges tett opp med mulighet for tilrettelegging. For å fremme helse, øke motivasjon og trivsel har banken en refusjonsordning som dekker deler av utgifter til regelmessig trening og har et eget aktivt bedriftsidrettslag. Bankens ansatte er dekket av behandlingsforsikring som sikrer rask tilgang til behandling ved sykdom.

Organisasjonsundersøkelsen ble gjennomført i september og oktober i 2019. Modellen har størst fokus mot jobbgasjement og arbeidsglede med teoretisk forankring i arbeidslivspsykologi – og spesielt positiv psykologi. Det å ha fokus på mennesker bidrar til økt produktivitet, redusert sykefravær og styrket engasjement, motivasjon og trivsel som gir et godt arbeidsmiljø med engasjerte medarbeidere og gode kundeopplevelser. Undersøkelsen følges opp med aktiviteter, gruppesamtaler og tiltaksplaner.

Det er gjennom året gjennomført flere aktiviteter, både avdelingsvis og for hele banken, som har til hensikt å bygge et godt felles sosialt miljø på arbeidsplassen.

En betydelig del av de ansatte er organisert i Finansforbundet eller LO finans. Bankens ledelse har et godt samarbeid med de tillitsvalgte og hovedverneombudet, og det gjennomføres jevnlig møter i samarbeidsutvalget for å være tett på organisasjonen og arbeidsmiljøet. Banken er tilknyttet Finans Norge som er hovedorganisasjon for finansnæringen i Norge og ivaretar finansbedriftenes felles interesser i næringspolitikk, næringssamarbeid og arbeidsliv.

Det jobbes målrettet innenfor sikkerhet ved forebygging gjennom sikkerhetsrutiner og opplæring. Det har ikke skjedd ulykker eller personskader på arbeidsplassen.

Likestilling

I bankens representantskap er det 24 medlemmer, hvorav 6 kvinner og 18 menn. I bankens styre er det 8 faste medlemmer, av disse er 4 kvinner og 4 menn. Av bankens 154 ansatte er 88 kvinner og 66 menn. Det er 2 kvinner og 4 menn i bankens ledergruppe og blant bankens øvrige ledere, avdelingsledere og banksjefer er det 8 kvinner og 11 menn.

Banken har som mål at begge kjønn er representert i balansert grad der beslutningene treffes. I utvelgelsesprosesser legges det vekt på kompetanse og egnethet og det er ingen forskjeller når det gjelder kvinner og menns mulighet til å søke formell utdanning og nye stillinger. Kriterier for fastsettelse av lønn er ikke påvirket av den ansattes kjønn og gjennomsnittlig lønnsnivå innenfor sammenlignbare stillingskategorier i banken er den samme uavhengig av kjønn. Det ble i forbindelse med det lokale lønnsoppgjøret foretatt en likelønns gjennomgåelse som bekrefter dette. Likelønn har senere vært tema i samarbeidsutvalget.

Samfunnsansvar

Som en lokal sparebank og sentral aktør i Telemark har banken et bredt fokus på å ta sin del av ansvaret ved å skape verdier for det samfunnet vi er en del av – både fordi det har en verdi i seg selv og fordi samfunnsnyttig forretningsvirksomhet bidrar til langsiktig verdiskaping, godt omdømme og engasjerte medarbeidere. Informasjon om konsernets arbeid for å ivareta sitt samfunnsansvar og arbeidet med bærekraft er beskrevet ytterligere på bankens hjemmeside og i eget temakapittel i årsrapporten for 2019.

Miljø

Miljøbevissthet skal prege bankens virksomhet og banken skal kontinuerlig arbeide for miljøvennlig drift for å redusere belastningen på det ytre miljø.

Banken tilbyr stadig flere elektroniske tjenester, noe som stimulerer til en mer miljøvennlig adferd blant kundene. I den daglige kommunikasjonen med kunder benyttes i størst mulig grad e-post, SMS, chat og nettmøter. Som en naturlig konsekvens av økt bruk av digitale kanaler er papirforbruket betydelig redusert.

En stor del av bankens møtevirksomhet forgår sentralt i Oslo eller ved ett av bankens sju kontorer, noe som betyr at det kan bli en del reising. Det oppfordres generelt til samkjøring der det er mulig, i tillegg til offentlig kommunikasjon. Banken har fire biler til disposisjon for de ansatte, to av disse er el-biler.

Bruk av videokonferanse er en vanlig kommunikasjonskanal i banken. Internt i Sparebanken Telemark benyttes Skype-møter som en miljøvennlig og effektiv metode. Sparebanken Telemark er opptatt av å øke bevisstheten rundt dette temaet og hva hver enkelt medarbeider kan bidra med. Dette er i første rekke knyttet til arbeidsmåter som sikrer at banken holder miljømessig orden i eget hus. Bankens miljøambisjon er å være på nivå med de forventninger som stilles til bransjen, blant annet gjennom Sparebankforeningens klimaanbefaling.

Forskning og utvikling

Banken driver ikke egen forsknings- og utviklingsaktiviteter.

Eierstyring og selskapsledelse

Eierstyring og selskapsledelse i Sparebanken Telemark omfatter de verdier, mål og overordnede prinsipper som banken styres og kontrolleres etter og legger grunnlaget for langsiktig verdiskaping til det beste for egenkapitalbevisere, kunder, ansatte og andre interessenter.

Sparebanken Telemark følger den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse (NUES) av 17.10.18. Det er ingen vesentlige avvik mellom anbefalingen og hvordan denne etterleves i Sparebanken Telemark. Mindre tilpasninger er gjort av hensyn til at en sparebank er en selveiende institusjon, og at styringsstrukturen og sammensetningen av styringsorganene er ulik aksjeselskaper. Se for øvrig utfyllende informasjon om eierstyring på bankens hjemmeside og eget temakapittel i årsrapporten for 2019.

Risikostyring

Risikostyring og internkontroll

Risikostyring i Sparebanken Telemark skal sikre at risikoeksponeringen til enhver tid er kjent og innenfor rammer trukket opp av styret. Risikostyringen skal underbygge og støtte opp under bankens aktiviteter for å nå sine mål og bidra til stabile og gode resultater. Styret har nedfelt egne prinsipper for risikostyring gjennom «Policy for risiko- og kapitalstyring». Dokumentet definerer det overordnede rammeverk for risikostyringen, herunder styring av de ulike risikoer. Risikoeksponering og risikoutvikling følges opp og rapporteres periodisk til bankens styre og ledelse. I lys av de regelendringer som kommer, vurderer styret at risikostyring blir et strategisk viktig område i banken for å oppnå lønnsom vekst og økt verdiskapning i forhold til den risiko som banken påtar seg. Internkontroll skal bidra til å skape effektiv drift og forsvarlig håndtering av de risikoer som banken er eksponert for, slik at banken kan nå sine forretningsmessige mål på en trygg måte. Bankens har hatt KPMG AS som internrevisor fra 01.01.13.

Sparebanken Telemark eksponeres for ulike risikoer. De viktigste risikogruppene er beskrevet nedenfor.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er definert som risiko for tap som følge av at kunder og/eller interessenter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser. Kredittrisiko i utlånsporteføljen er bankens største økonomiske risiko. Risikoen styres løpende i henhold til bankens kredittpolicy, kredittfullmakter, rutiner for kredittgivning og ulike rapporterings- og oppfølgingskrav. Sparebanken Telemark bruker statistiske modeller utviklet i Sparebank 1 Alliansen som grunnlag for å følge opp utviklingen i porteføljen.

Utlån til personkunder er i all hovedsak boligfinansiering. Kvaliteten i personmarkedsporteføljen vurderes å være god. Det meste av personmarkedslånene er sikret med pant i fast eiendom og belåningen er gjennomgående moderat sett opp mot sikkerhetsverdiene. Dette tilsier at det er begrenset tapspotensiale så lenge verdiene ikke forringes vesentlig.

For bedriftsmarkedsporteføljen er den totale kreditteksponeringen størst mot næringseiendom og eiendomsprosjekter hvor engasjementene i all hovedsak er sikret med pant i fast eiendom. Det har de siste årene vært lave tap på utlån og banken følger aktivt opp løpende engasjementer.

Bankens portefølje av rentebærende verdipapirer innebærer også kredittrisiko. Styret har gjennom bankens markedsstrategi vedtatt rammer for maksimal portefølje av rentebærende verdipapirer, samt maksimalrammer for eksponering per bransje og utsteder. Hovedtyngden av bankens beholdning av rentebærende verdipapirer omfatter verdipapirer utstedt av den norske stat, banker, kredittforetak og store industriforetak med høy kredittverdighet. Alle verdipapirene er denominert i norske kroner.

Det er styrets vurdering at bankens kredittrisiko er moderat.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risikoen for tap som skyldes endringer i observerbare markedsvariabler på verdipapirer som renter, kredittverdighet, valuta og verdipapirkurser. Styring av markedsrisiko skjer gjennom styrevedtatte rammer. Administrasjonen rapporterer periodisk til styret bankens posisjoner i forhold til rammene.

Ved en endring i markedsrenten kan Sparebanken Telemark parallelt gjennomføre renteendringer for alle finansielle balanseposter unntatt de som har rentebindingstid. Basert på risikobildet per 31.12.19 ville den økonomiske konsekvens av renteøkning på ett %-poeng utgjøre en rentekostnad på om lag 2,9 (3,5) mnok på årsbasis for hele bankens balanse. Se note 15 for ytterligere spesifikasjon.

Det er styrets vurdering at bankens markedsrisiko er lav.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at banken ikke er i stand til å overholde sine betalingsforpliktelser. Bankens utarbeider årlig en likviditetsstrategi som blant annet tar for seg bankens likviditetsrisiko.

Bankens likviditetsrisiko avdekkes gjennom bankens likviditetsreserve/buffer. Hovedmålet for banken er å opprettholde bankens overlevelsessevne i en normalsituasjon, uten ekstern finansiering i 12 måneder. I tillegg skal banken overleve minimum 90 dager i en «stor stress» -situasjon der man ikke har tilgang på funding fra kapitalmarkedet. Ved utgangen av 2019 hadde banken tilstrekkelig med likviditet og reserve til å fortsette sin aktivitet i over 12 måneder uten tilførsel av ekstern likviditet. Bankens styre har vedtatt en likviditetspolicy som blant annet inneholder beredskapsplaner og stresstester. Bankens likviditetsrisiko er redusert gjennom spredning av finansieringen på ulike markeder, kilder og løpetider. Innskudd fra kunder er bankens viktigste finansieringskilde. Banken hadde en innskuddsdekning på 70,7 (70,2) % ved utgangen av året mot en ramme som sier at innskuddsdekningen skal være minimum 65 %, og med et mål på 75 %.

Likviditeten i Sparebanken Telemark har vært tilfredsstillende i 2019, og ved utgangen av året har banken en likviditetsbuffer (LCR) på 141 (173) % som er godt over minimumskravet på 100 %. Gjennomsnittlig LCR har vært 155 (243) % i 2019.

Styret vurderer likviditetssituasjonen som god, og at bankens likviditetsrisiko er lav.

Eierrisiko

Eierrisikoen er risikoen for at Sparebanken Telemark blir påført negative resultater fra eierposter i strategisk eide selskap og /eller må tilføre ny egenkapital til disse selskapene.

Sparebanken Telemark har i hovedsak eierrisiko gjennom indirekte eierandeler i SpareBank 1 Gruppen AS (1,5 %) samt direkte eierandeler BN Bank ASA (2,5 %), SpareBank 1 Boligkreditt AS (4,7 %), Sparebank 1 Næringskreditt AS (4,4 %), SpareBank 1 SMN Finans AS (4,2 %) og SpareBank1 Kredittkort AS (3,9 %).

Bankens eierrisiko vurderes som lav.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er risiko for tap som følge av utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil, eller eksterne hendelser. Styring av operasjonell risiko tar utgangspunkt i «Policy for risiko- og kapitalstyring». Det utføres årlig en vurdering av operasjonell risiko i alle vesentlige forretnings- og støtteprosesser i banken. Dette inkluderer vurdering og oppfølging av handlingsplaner for identifisert risiko. Innenfor de enkelte fagområder (forretnings – og støtteprosesser) er det definert risikoer med tilhørende kontroll- og styringstiltak. Banken bruker en taps- og hendelsesdatabase (ProAware) hvor registrering av uønskede hendelser inngår. Den enkelte leder gjør en vurdering av etterlevelse og kvalitetsnivå innen sitt ansvarsområde og rapporterer dette oppover i organisasjonen. Årlig utarbeides det en lederbekreftelse av risikostyringen i banken.

Kapitalberegningen for operasjonell risiko er foretatt etter basismetoden slik den er beskrevet i Kapitalkravforskriften. Med bakgrunn i overnevnte styrings- og kontrollhandlinger mener styret at banken har tilfredsstillende kontroll.

Det er styrets vurdering at bankens operasjonelle risiko er lav.

EUs andre betalingstjenestedirektiv (PSD2)

EUs andre betalingstjenestedirektiv (PSD2) ble innført i Norge i september 2019. PSD2 er den reviderte versjonen av direktivet som regulerer betalingstjenester i EUs indre marked. Målet med innføringen av PSD2 er å øke forbruker- og betalingssikkerheten, fremme innovasjon og konkurranse. En av intensjonen med PSD2 er å legge til rette for økt konkurranse i markedet, og at betalingstjenester vil kunne utføres ved hjelp av andre tilbydere enn de tradisjonelle bankene.

I september 2019 måtte alle banker ha løsninger klare for å åpne opp sine systemer via APIer (muliggjør utveksling av data mellom to forskjellige applikasjoner/aktører)⁶ og tillate tredjepartsaktører til å gjøre primært to ting:

1. Se kontoinformasjon, dvs. sjekke saldo, og

⁶ API - Application Programming Interface, som er en programfunksjon som gjør det mulig å samle og koble sammen flere programmer.

2. Initiere betaling, altså betale regninger og overføre penger.

Med PSD2 må vi (banken) åpne opp for at betalingstjenester kan utføres utenfor nett- og mobilbanken, og av andre enn oss. I 2019 har det i SpareBank 1 totalt blitt hentet inn 52.600 kontoer fra andre banker, mens 26.700 kontoer har tatt en SpareBank 1-konto inn i en annen bank. Det er en klar målsetning for oss at vi i SpareBank 1 skal være kundens favorittbank, og tilknyttede kontoer er et godt målbilde på om vi lykkes med målsetningen.

I forbindelse med innføringen av PSD2 ble det også satt strengere krav til sikkerhet og samhandling. Vi er nå blant annet pålagt å tilby våre mekanismer for sterk kundeautentisering for bruk sammen med tjenester fra tredjepartsaktører. Mens PSD2 presenterer et slags trusselbilde ved at tilgangen til vår data gir fremvekst av nye type konkurrenter, gir Open Banking store muligheter. Vi har tilgang til både en stor mengde data om kundene våre, samt tilstøtende tjenester via blant annet Fremtind og Eiendomsmegler, som vi kan bruke til å utvikle enda bedre eller nye tjenester som gjør hverdagen enklere for våre kundene. I front av utviklingen er SpareBank 1 Utvikling som er Norges største Fintech-miljø. Open Banking handler om å skape et digitalt system med strategiske partnere. Det jobbes kontinuerlig for at vi skal klare å utnytte vår posisjon for økt distribusjon av finansprodukter- og tjenester i andres kundereiser, med mål om økt inntjening per kunde.

Compliance (etterlevelse)

Sparebanken Telemark arbeider kontinuerlig med etablering og vedlikehold av gode prosesser for å sikre etterlevelse av gjeldende lover og forskrifter. Styret vedtar bankens prinsipper for overordnet styring og kontroll. Retningslinjer for compliance er godkjent av administrerende banksjef.

EUs arbeid med å harmonisere regelverket innenfor EU/EØS området medfører en rekke nye reguleringer som banken må tilpasse seg. Nye reguleringer vil fortløpende inkluderes i bankens rutiner og retningslinjer.

Kapitalstyring

Banken skal ha en moderat risikoprofil der ingen enkelthendelser skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad. Banken har som målsetting å opprettholde nåværende «rating» for derved å sikre en langsiktig og god tilgang på ordinære innlån fra kapitalmarkedene. Størrelsen på bankens kapital skal være i samsvar med en slik ambisjon. Styret i banken gjør løpende vurderinger av kapital situasjonen og fremtidige kapitalkrav. Styret legger vekt på at banken skal være tilstrekkelig kapitalisert til å innfri regulatoriske og markedsmessige krav.

Fortsatt drift

Årsregnskapet og konsernregnskapet er avlagt under forutsetning om fortsatt drift. Bankens drift og stilling sammenholdt med bankens kortsiktige og langsiktige prognoser for årene fremover, danner grunnlag for dette. Banken har god soliditet og kjernekapital, og bankens kapitaldekning ligger over interne soliditetsmål og myndighetenes minimumskrav.

Utsiktene fremover

Styret vurderer bankens resultat som godt.

Norsk økonomi legger bak seg et godt år, med god hjelp fra investeringer i oljesektoren. Fremtidig økonomisk vekst forventes å bli svakere som følge av lavere oljeinvesteringer og redusert global vekst. Omstilling til en mer bærekraftig utvikling vil også kunne gi svakere vekstimpulser på kort sikt. Disse utsiktene kan ytterligere bli forsterket avhengig av hvordan coronaviruset påvirker økonomiene både nasjonalt og internasjonalt. Styret legger til grunn et hovedscenario med noe lavere økonomisk vekst, men fremdeles positiv kjøpekraft for husholdningene. Arbeidsledigheten vil kunne øke noe som følge av lavere økonomisk aktivitet, men forventes fremdeles å være på et lavt nivå. Boligmarkedet i fylket vurderes å være i balanse. Disse faktorene gjør at styret forventer fremdeles positiv utvikling i boligprisene i fylket.

En stor andel av verdiskapningen i Telemark er knyttet til prosessindustrien i Grenland, hvor en stabil svak krone vil være gunstig for konkurransekräften til den eksportrettede industrien. Hovedscenarioet for norsk økonomi er at den norske krona fortsetter å være svak på dagens nivåer.

Styret forventer i tråd med markedsaktørene at markedsrentene fremover vil ligge på dagens nivå. I et scenario med stabilt rentenivå, avtagende økonomisk vekst og svak befolkningsutvikling, forventer styret at konkurransen om boliglån vil kunne øke ytterligere. Som følge av de nye kapitalkravene der Basel 1-gulvet er fjernet vil konkurransen også kunne øke på næringslån med god sikkerhet. Banken opplever god etterspørsel på finansiering til næringslivet, men merker press på marginer.

Styret forventer økt press på utlånsmarginer, som betyr at banken fortsatt må ha fokus på kostnadsutvikling og lønnsom vekst for å oppnå en tilfredsstillende kapitalavkastning. Vi legger stor vekt på å implementere teknologiske og digitale løsninger fra SpareBank 1 Alliansen for å effektivisere verdikjeden.

Styret forventer fortsatt stabil utvikling i fylket, både med hensyn til boligprisutvikling og økonomisk vekst.

Styret i Sparebanken Telemark
Porsgrunn, 3. mars 2020

Anne Berg Behring
Styrets leder

Per Wold

Morten C. Christoffersen

Marit Kobro

Anja K. Hjelseth

Jan Erling Nilsen

Jan Berge

May Britt Boye

Per Halvorsen
Adm. banksjef

Sparebanken Telemark

Resultatregnskap

Morbank			Konsern		
2018	2019	Beløp i tusen nok	Noter	2019	2018
601.810	722.255	Renteinntekter, amortisert kost		721.255	599.964
56.731	69.859	Renteinntekter, øvrige		69.859	56.731
267.835	358.529	Rentekostnader		357.117	266.503
390.705	433.585	Netto renteinntekter	18	433.997	390.192
196.523	211.829	Provisjonsinntekter		244.209	230.513
21.555	22.161	Provisjonskostnader		22.161	21.555
7.604	3.047	Andre inntekter		21.259	22.098
182.572	192.715	Netto provisjons- og andre inntekter	19	243.306	231.055
42.958	68.573	Utbytte		15.155	19.318
		Netto resultat fra eierinteresser i TS og FKV	28	64.337	29.988
15.969	6.424	Netto resultat fra andre finansielle investeringer		6.424	15.112
58.927	74.997	Netto resultat fra finansielle investeringer	20	85.917	64.417
632.205	701.297	Sum netto inntekter		763.219	685.664
147.565	143.896	Lønnskostnader	21 23	178.954	181.572
128.078	125.984	Andre driftskostnader	22	135.867	131.996
8.560	15.080	Av- og nedskrivninger	29 39	11.856	10.200
284.203	284.960	Sum kostnader		326.678	323.767
348.001	416.337	Resultat før tap og skatt		436.541	361.897
-983	12.998	Tap på utlån og garantier	10	12.998	-983
348.985	403.339	Resultat før skatt		423.543	362.880
69.951	82.932	Skattekostnad	24	84.861	71.820
279.034	320.406	Årsresultat		338.682	291.060
		Majoritetsandel av årsresultat		336.522	288.816
		Minoritetsandel av årsresultat		2.160	2.244
kr 10,82	kr 14,42	Resultat per EK-bevis	37	kr 15,14	kr 11,20

Utvidet resultat

Morbank			Konsern		
2018	2019	Beløp i tusen nok	Noter	2019	2018
279.034	320.406	Årsresultat		338.682	291.060
		<i>Poster som reverseres over resultat</i>			
		Andel andre inntekter og kostnader fra felleskontrollert virksomhet	28	250	-1.171
		Verdiendring utover tapsavsetning på utlån klassifisert til virkelig verdi over andre			
5.331	-344	inntekter og kostnader		-344	5.331
		<i>Poster som ikke reverseres over resultat</i>			
2.852	-9.918	Estimatavvik pensjon	23 24	-9.918	2.852
8.183	-10.261	Sum over andre inntekter og kostnader		-10.012	7.012
287.217	310.145	Totalresultat		328.670	298.072
		Majoritetsandel av totalresultat		326.510	295.828
		Minoritetsandel av totalresultat		2.160	2.244

Sparebanken Telemark

Balanse

Morbank			Konsern		
31.12.18	31.12.19	Beløp i tusen nok	Noter	31.12.19	31.12.18
Eiendeler					
29.898	19.161	Kontanter og fordringer på sentralbanker		19.161	29.898
911.189	1.061.396	Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	13	1.061.396	911.189
21.357.437	22.658.458	Netto utlån til og fordringer på kunder	7 - 11	22.635.494	21.327.573
988.844	1.195.993	Rentebærende verdipapirer	26	1.195.993	988.844
27.190	32.108	Finansielle derivater	16	32.108	27.190
790.538	840.216	Aksjer, egenkapitalbevis og andeler	27	840.216	790.538
28.722	28.722	Eierinteresser i konsernselskaper	28		
85.838	96.181	Eierinteresser i fkv/ts	28	241.300	218.258
122.580	154.188	Varige driftsmidler	29 39	167.469	164.607
12.870	16.138	Utsatt skattefordel	24	16.305	12.839
26.963	25.110	Andre eiendeler	30	42.120	45.584
24.382.069	26.127.671	Sum eiendeler		26.251.561	24.516.519
Gjeld					
150.168	150.245	Innskudd fra kredittinstitusjoner	13 32	150.245	150.168
15.063.717	16.097.705	Innskudd fra kunder	31	16.088.488	15.052.581
5.619.855	6.057.647	Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer	32	6.057.647	5.619.855
12.519	5.982	Finansielle derivater	16	5.982	12.519
250.549	250.889	Ansvarlig lånekapital	35	250.889	250.549
68.770	84.361	Betalbar skatt	24	86.488	70.941
21.188	24.111	Pensjonsforpliktelse	23	24.111	21.188
92.338	110.611	Annen gjeld og forpliktelser	33	93.077	104.294
21.279.104	22.781.551	Sum gjeld		22.756.927	21.282.095
Egenkapital					
1.089.863	1.089.863	Eierandelskapital		1.089.863	1.089.863
98.497	98.497	Overkursfond		98.497	98.497
305.351	395.844	Utjevningsfond		395.844	305.351
1.493.501	1.646.336	Sparebankens fond		1.646.336	1.493.501
100.000	100.000	Hybridkapital (fondsobligasjon)		100.000	100.000
15.752	15.579	Annen egenkapital		158.746	142.554
		Minoritetsinteresser		5.348	4.658
3.102.964	3.346.120	Sum egenkapital	37 38	3.494.635	3.234.424
24.382.069	26.127.671	Sum gjeld og egenkapital		26.251.561	24.516.519
Poster utenom balansen:					
9.212.918	9.827.288	Portefølje overført til kredittforetak	7 8	9.827.288	9.212.918

Styret i Sparebanken Telemark

Porsgrunn, 3. mars 2020

Anne Berg Behring
Styrets leder
Marit Kobro

Jan Berge

Per Wold

Anja K. Hjelseth
Anja K. Hjelseth
May Britt Boye

Morten C. Christoffersen

Jan Erling Nilsen
Per Halvorsen
Adm. banksjef

Egenkapital

Endring i egenkapital morbank

Endring i egenkapital i morbanken beløp i tusen nok	Eierandels- kapital	Overkurs- fond	Utjevningss- fond	Sparebankens fond	Hybridkapital	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 31.12.18	1.089.863	98.497	305.351	1.493.501	100.000	15.752	3.102.964
Utbytte og gaver fra 2018, utbetalt 2019			-59.942	-3.500			-63.442
Utbetalte renter fondsobligasjoner			-1.739	-1.808			-3.547
Resultat før øvrige resultatposter			157.122	163.284			320.406
<i>Poster som reverseres over resultat:</i>							
Reversering urealiserte gevinster			85	88		-173	
Verdiendring utover tapsavsetning på utlån klassifisert til virkelig verdi over andre inntekter og kostnader			-169	-175			-344
<i>Poster som ikke reverseres over resultat:</i>							
Estimatavvik pensjon			-4.863	-5.054			-9.918
Egenkapital 31.12.19	1.089.863	98.497	395.844	1.646.336	100.000	15.579	3.346.120

Fond for urealiserte gevinster utgjør 15,6 mnok per 31.12.19. Beløpene inngår i annen egenkapital.

Endring i egenkapital i morbanken beløp i tusen nok	Eierandels- kapital	Overkurs- fond	Utjevningss- fond	Sparebankens fond	Hybridkapital	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 31.12.17	685.664	1.876	289.706	1.671.040	100.000	24.193	2.772.479
IFRS 9 implementeringseffekt			-483	-860			-1.344
Egenkapital 01.01.18	685.664	1.876	289.223	1.670.180	100.000	24.193	2.771.136
Utbytte og gaver fra 2017, utbetalt 2018			-40.000	-3.000			-43.000
Utbetalte renter fondsobligasjoner			-1.274	-1.935			-3.209
Utbytteemisjon i Q2 2018	43.894	16.106	-60.000				0
Konvertering grunnfond ifm børsnotering Q4 2018	272.586	77.414		-350.000			0
Emisjon ifm børsnotering i Q4 2018	87.719	3.101					90.821
Resultat før øvrige resultatposter			110.803	168.231			279.034
<i>Poster som reverseres over resultat:</i>							
Reversering urealiserte gevinster			3.350	5.091		-8.441	0
Verdiendring utover tapsavsetning på utlån klassifisert til virkelig verdi over andre inntekter og kostnader			2.117	3.214			5.331
<i>Poster som ikke reverseres over resultat:</i>							
Estimatavvik pensjon			1.132	1.720			2.852
Egenkapital 31.12.18	1.089.863	98.497	305.351	1.493.501	100.000	15.752	3.102.964

Utbytteemisjon i 2018 ved utstedelse av 438.942 nye egenkapitalbevis til tegningskurs NOK 136,69.

Bankens egenkapitalbevis ble 3. oktober 2018 tatt opp til notering på Oslo Børs. Det ble i den forbindelse foretatt en konvertering av grunnfondet med mnok 350 samtidig med utstedelse av nye egenkapitalbevis mnok 100 til tegningskurs NOK 114,00. Totalt antall egenkapitalbevis etter børsnoteringen er 10.898.630 hver til pålydende NOK 100,00.

Fond for urealiserte gevinster utgjør 15,8 mnok per 31.12.18. Beløpene inngår i annen egenkapital.

Endring i egenkapital konsern

Endring i egenkapital i konsern beløp i tusen nok	Eierandels- kapital	Overkurs- fond	Uttevnings- fond	Sparebankens fond	Hybridkapital	Annen egenkapital	Majoritets - interesser	Minoritets- interesser	Sum egenkapital
Egenkapital 31.12.18	1.089.863	98.497	305.351	1.493.501	100.000	142.554	3.229.766	4.658	3.234.424
Utbytte og gaver fra 2018, utbetalt 2019			-59.942	-3.500			-63.442	-1.470	-64.912
Utbetalte renter fondsobligasjoner			-1.739	-1.808			-3.547		-3.547
Resultat før øvrige resultatposter			157.122	163.284		16.116	336.522	2.160	338.682
<i>Poster som reverseres over resultat:</i>									
Reversering urealiserte gevinster			85	88		-173			
Verdiendring utover tapsavsetning på utlån klassifisert til virkelig verdi over andre inntekter og kostnader			-169	-175			-344		-344
Andre inntekter og kostnader fra felleskontrollert virksomhet						250	250		250
<i>Poster som ikke reverseres over resultat:</i>							0		
Estimatavvik pensjon			-4.863	-5.054			-9.918		-9.918
Egenkapital 31.12.19	1.089.863	98.497	395.844	1.646.336	100.000	158.746	3.489.287	5.348	3.494.635

Endring i egenkapital i konsern beløp i tusen nok	Eierandels- kapital	Overkurs- fond	Uttevnings- fond	Sparebankens fond	Hybridkapital	Annen egenkapital	Majoritets - interesser	Minoritets- interesser	Sum egenkapital
Egenkapital 31.12.17	685.664	1.876	289.706	1.671.040	100.000	141.630	2.889.916	3.136	2.893.052
IFRS 9 implementeringseffekt			-483	-860			-1.344		-1.344
Egenkapital 01.01.18	685.664	1.876	289.223	1.670.180	100.000	141.630	2.888.572	3.136	2.891.708
Utbytte og gaver fra 2017, utbetalt 2018			-40.000	-3.000			-43.000	-968	-43.968
Salg 5 % av aksjer i datterselskap						754	754	246	1.000
Utbetalte renter på fondsobligasjon			-1.274	-1.935			-3.209		-3.209
Emisjon	43.894	16.106	-60.000						0
Konvertering grunnfond ifm børsnøtering	272.586	77.414		-350.000					0
Emisjon ifm børsnøtering	87.719	3.101					90.821		90.821
Resultat før øvrige resultatposter			110.803	168.231		9.783	288.816	2.244	291.060
<i>Poster som reverseres over resultat:</i>									0
Reversering urealiserte gevinster			3.350	5.091		-8.441			0
Verdiendring utover tapsavsetning på utlån klassifisert til virkelig verdi over andre inntekter og kostnader			2.117	3.214			5.331		5.331
Andre inntekter og kostnader fra felleskontrollert virksomhet						-1.171	-1.171		-1.171
<i>Poster som ikke reverseres over resultat:</i>									0
Estimatavvik IAS 19 Pensjon			1.132	1.720			2.852		2.852
Egenkapital 31.12.18	1.089.863	98.497	305.351	1.493.501	100.000	142.554	3.229.766	4.658	3.234.424

Kontantstrømoppstilling

Morbank			Konsern		
2018	2019	Beløp i tusen nok	Noter	2019	2018
Kontantstrøm fra virksomheten					
348.985	403.339	Resultat før skatt		423.543	362.880
0	0	Netto resultat fra FKV og TS		-64.337	-29.988
-4.304	-286	Tap/gevinst anleggsmidler		-286	-4.107
8.560	15.080	Av- og nedskrivninger		11.856	10.200
-983	12.998	Tap på utlån	10	12.998	-983
-68.770	-68.950	Betalbar skatt	24	-71.109	-70.354
-1.482.709	-1.320.901	Endring utlån og andre eiendeler	7 30	-1.322.409	-1.490.771
983.352	1.034.065	Endring innskudd fra kunder		1.035.985	984.597
165.099	-160.549	Endring utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	13	-160.549	165.099
-71.293	-207.149	Endring rentebærende verdipapirer	26	-207.149	-71.293
-35.726	-9.330	Endring øvrige fordringer		-6.996	-43.911
7.012	-25.237	Endring annen kortsiktig gjeld	33	-25.806	10.682
-150.779	-326.920	Netto kontantstrøm fra virksomheten		-374.258	-177.949
Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter					
-12.228	-7.510	Investeringer i varige driftsmidler	29	-10.590	-12.355
5.166	425	Salg av varige driftsmidler	29	425	10.166
-103.521	-66.198	Investeringer i aksjer, egenkapitalbevis og andeler	27	-14.310	-81.113
7.713	24.434	Salg av aksjer, egenkapitalbevis og andeler	27	24.434	8.571
-102.871	-48.850	Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		-41	-74.732
Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter					
1.300.000	1.250.000	Opptak av finansielle innlån	32	1.250.000	1.300.000
-1.248.000	-822.000	Tilbakebetaling av finansielle innlån	32	-822.000	-1.248.000
50.000	0	Opptak av ansvarlig lån	35	0	50.000
90.821	0	Emisjon		0	90.821
-43.168	-62.967	Utbetalt utbytte/gaver		-64.438	-44.136
149.653	365.033	Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		363.562	148.685
-103.996	-10.737	Sum endring likvider i året		-10.737	-103.996
133.894	29.898	Likviditetsbeholdning 1.1		29.898	133.894
29.898	19.161	Likviditetsbeholdning 31.12		19.161	29.898
-103.996	-10.737	Netto endring likvider i året		-10.737	-103.996

Note 1 Generell informasjon

Beskrivelse av virksomheten

Sparebanken Telemark tilbyr bank- og forsikringstjenester for person- og bedriftsmarkedet i Telemark og for telemarkinger. Sparebanken Telemarks virksomhet er bygget på målsetning om å være en solid og god lokal aktør som skaper verdier i vår region. Med en kombinasjon av lokal tilstedeværelse, solid rådgiverkompetanse og god tilgjengelighet ved gode digitale løsninger er målsetningen å levere gode kundeopplevelser. Bankens styrker er bygget på nærhet til kundene og raske, effektive beslutningsprosesser. God lokalkunnskap og høy faglig kompetanse gjør kundebehandlingen fleksibel og effektiv. Sparebanken Telemark er en del av SpareBank 1 Alliansen.

Bankens visjon, verdier, mål og forretningside er vedtatt av styret og inntatt i årsrapporten.

Sparebanken Telemark

Sparebanken Telemark har sin forretningsadresse i Storgata 117, Porsgrunn og kontorer i Skien, Bamble, Nome, Bø og Notodden. EiendomsMegler 1 Telemark er samlokalisert på bankens kontorer i Porsgrunn, Skien, Bø og på Notodden. Konsernet Sparebanken Telemark består av morbanken og tre datterselskaper; Tufte Eiendom AS (100 %), Sparebankgården AS (100 %) og EiendomsMegler 1 Telemark AS (51 %).

Sparebanken Telemark har tre tilknyttede selskaper (TS) /felleskontrollerte virksomheter (FKV): SamSpar AS (7,8 %), BN Bank ASA (2,5 %) og EiendomsMegler 1 Næringsmegling AS (50 %).

Bankens organisasjonsnummer er 937 891 334. Banken opererer i Norge og reguleres av norsk rett.

Årsregnskapet for 2019 ble vedtatt av styret 3. mars 2020.

Valuta

Presentasjonsvalutaen er i norske kroner som også er morselskapets funksjonelle valuta. Alle beløp er angitt i tusen kroner med mindre noe annet er oppgitt.

Note 2 Regnskapsprinsipper

Grunnlaget for utarbeidelse av årsregnskapet

Selskaps – og konsernregnskapet er avlagt i samsvar Internasjonale standarder for finansiell rapportering (IFRS) som er godkjent av EU og gjort gjeldende i Norge etter forskrift om IFRS-forordning og regnskapsloven.

Selskaps – og konsernregnskapet er avlagt under forutsetningen om fortsatt drift.

Endring i regnskapsprinsipper i 2019

IFRS 16 Leieavtaler

IFRS 16 Leieavtaler er innført med virkning fra 01.01.19. Innføring av IFRS 16 har primært påvirket leietakers regnskapsføring og medfører at leieavtaler balanseføres. Standarden fjerner dagens skille mellom operasjonell og finansiell leie og krever innregning av en bruksrettseiendel (rett til å bruke den leide eiendelen) og en finansiell forpliktelse til å betale leie for leiekontrakter. I Sparebanken Telemark benyttes fritaket i IFRS 16 for kortsiktige leieavtaler (under 12 måneder) eller leieavtaler av lav verdi (under 5.000 USD).

Se note 39 for balanse- og resultatmessige konsekvenser av innføringen av IFRS 16.

IFRS standarder og fortolkninger som er vedtatt, men ikke trådt i kraft i 2019

Nye og endrede regnskapsstandarder og fortolkninger utgitt av IASB vil kunne påvirke konsernets fremtidige rapportering. Det foreligger per utgangen av 2019 ingen kjente standarder som vil påvirke konsernets rapportering.

I det etterfølgende beskrives de viktigste regnskapsprinsippene som er benyttet ved utarbeidelse av selskaps- og konsernregnskapet. Der ikke noe annet er særskilt presisert, er regnskapsprinsippene de samme for morbank og konsern. Disse prinsippene er benyttet på samme måte i alle perioder som er presentert, dersom ikke annet fremgår av beskrivelsen.

Datterselskaper og konsolidering

Konsernregnskapet omfatter banken og dens datterselskap. Som datterselskap regnes alle selskap hvor banken har kontroll, det vil si rett til å styre de relevante aktiviteter ref. kriterier i IFRS 10.

Datterselskaper er konsolidert fra det tidspunkt banken har overtatt kontroll, og det tas ut av konsolideringen fra det tidspunkt banken gir fra seg kontroll. Alle mellomværende, inntekter, samt kostnader mellom konsernselskaper er eliminert fullt ut. Minoritetens andel av konsernets resultat blir presentert i egen linje under resultat etter skatt i resultatregnskapet. I egenkapitalen vises minoritetens andel som en egen post.

I bankens selskapsregnskap er aksjer i datterselskap bokført til historisk kost. Ved indikasjon på verdifall foretas nedskrivningstest.

Tilknyttet - og felleskontrollerte selskaper (TS/FKV)

SpareBank 1 Gruppen eies med 19,5 % hver av SpareBank 1 SR-Bank og SpareBank 1 SMN, SpareBank 1 Nord-Norge og Samarbeidende Sparebanker AS. Øvrige eiere er SpareBank 1 Østlandet (13,4 %) og LO (9,6 %). Banken eier 7,82 % av Samarbeidende Sparebanker (SamSpar) AS. Styringsstrukturen i SamSpar er regulert i en avtale mellom eierne som tilfredsstiller kravene til felleskontrollert virksomhet.

BN Bank ASA eies med 35,02 % hver av SpareBank 1 SMN og SpareBank 1 SR-Bank, 9,99 % hver av SpareBank 1 Nord-Norge og SpareBank 1 Østlandet, 5,0 % av SpareBank 1 BV, 2,52 % av SpareBank 1 Østfold Akershus og 2,46 % av Sparebanken Telemark. Styringsstrukturen i BN Bank ASA er regulert i en avtale mellom de tre eierne i SamSpar (SØA, BV og Telemark).

I tillegg har banken et felleskontrollert selskap, Eiendomsmegler 1 Næringsmegler AS, hvor banken eier 50 % og resterende 50 % eies av SpareBank 1 BV.

Investeringene i disse tre selskapene regnskapsføres etter egenkapitalmetoden i konsernregnskapet og kostmetoden i selskapsregnskapet se note 28. Ved indikasjon på verdifall foretas nedskrivningstest.

Kontanter og fordringer på sentralbanker

Kontanter består av kontanter i NOK og valuta, samt innskudd i Norges Bank.

Finansielle instrumenter

Etter IFRS 9 skal finansielle eiendeler klassifiseres i tre målekategorier;

- Virkelig verdi med verdiendring over resultatet
- Virkelig verdi med verdiendringer over andre inntekter og kostnader (OCI) med og uten reklassifisering
- Amortisert kost

For finansielle eiendeler skilles det mellom gjeldsinstrumenter, derivater og egenkapitalinstrumenter. Gjeldsinstrumenter er alle finansielle eiendeler som ikke er derivater eller egenkapitalinstrumenter.

Gjeldsinstrumenter

Gjeldsinstrumenter med kontraktsfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell med formål å motta kontraktsmessige kontantstrømmer, måles til amortisert kost.

Gjeldsinstrumenter med kontraktsfestede kontantstrømmer som bare er betaling av rente og hovedstol på gitte datoer og som holdes i en forretningsmodell både for å motta kontraktsmessige kontantstrømmer og for salg, måles til virkelig verdi med verdiendringer over andre inntekter og kostnader (OCI), med renteinntekt og

eventuelle nedskrivninger presentert i det ordinære resultatet. Verdiendringer ført over andre inntekter og kostnader (OCI) reklassifiseres til ordinært resultat ved salg eller avhendelse av eiendelene.

Øvrige gjeldsinstrumenter skal måles til virkelig verdi med verdiendring over resultatet. Dette gjelder gjeldsinstrumenter med kontantstrømmer som ikke bare er betaling av normal rente og hovedstol, og gjeldsinstrumenter som holdes i en forretningsmodell hvor formålet i hovedsak ikke er mottak av kontraktsfestede kontantstrømmer.

1. Utlån til og fordring på kredittinstitusjoner

Utlån til og fordring på kredittinstitusjoner måles til amortisert kost.

2. Utlån til og fordring på kunder med flytende rente

I Norge er pt-vilkår det normale for utlån til personmarkedet og til deler av bedriftsmarkedet. Vilkårene er normalt standardiserte og gjelder likt for alle utlån av denne typen. Låntagers rett til tidlig innløsning og konkurransen mellom banker gjør at utlånenes kontantstrømmer i liten grad vil kunne avvike fra hva som er definert som betaling av renter og hovedstol på gitte datoer i IFRS 9.

Bankens vurdering er derfor at disse utlånenes betingelser er konsistent med måling og klassifisering til amortisert kost.

3. Utlån til og fordringer på kunder med flytende rente med pant i boligeiendom

Utlån til og fordringer på kunder med flytende rente med pant i boligeiendom er målt og klassifisert til virkelig verdi med verdiendring over andre inntekter og kostnader (OCI). Dette da forretningsmodellens formål er vurdert til både å være for å motta kontraktsmessige kontantstrømmer og salg.

4. Utlån til og fordring på kunder med fastrente

Utlån til og fordringer på kunder med fastrente måles og klassifiseres til virkelig verdi med verdiendring over resultat (virkelig verdi opsjonen).

5. Rentebærende verdipapirer

Konsernets portefølje av rentebærende verdipapirer inneholder både sertifikater og obligasjoner. Rentebærende verdipapirer måles og klassifiseres til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet.

Derivater

Alle derivater måles og klassifiseres i utgangspunktet til virkelig verdi med verdiendring over resultatet, men derivater som er utpekt som sikringsinstrumenter regnskapsføres i tråd med prinsippene for sikringsbokføring.

1. Sikringsbokføring

Banken benytter virkelig verdisikring for å styre sin renterisiko for gjeld ved utstedelse av verdipapirer til fastrente. Banken vurderer og dokumenterer sikringens effektivitet, både ved førstegangs klassifisering og på løpende basis. Ved virkelig verdi sikring blir sikringsinstrumentet regnskapsført til virkelig verdi og sikringsobjektet blir regnskapsført til amortisert kost justert for endring i virkelig verdi av den sikrede risiko. Endringer i disse verdiene blir resultatført.

Kun sikringer knyttet til bankens innlånsvirksomhet defineres som «virkelig verdisikring».

Banken har ingen kontrakter som kvalifiserer for kontantstrømsikring.

Egenkapitalinstrumenter

Investeringer i egenkapitalinstrumenter måles og klassifiseres til virkelig verdi med verdiendring over resultat.

1. Aksjer, egenkapitalbevis og andeler

Aksjeporteføljen til banken består i all hovedsak av strategiske anleggsaksjer. Aksjer, egenkapitalbevis og andeler er målt til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet.

Finansielle forpliktelser

Konsernets finansielle forpliktelser regnskapsføres til amortisert kost.

1. Innskudd

Innskudd fra kunder måles til amortisert kost.

2. Langsiktige innlån (gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer og innskudd fra kredittinstitusjoner)

Innlån innregnes førstegang til opptakskost. Dette er virkelig verdi av det mottatte vederlaget etter fradrag for transaksjonsutgifter.

Innlån med flytende rente måles deretter til amortisert kost og eventuell over-/underkurs blir periodisert over løpetiden.

Innlån med fast rente som er swappet til flytende rente sikringsbokføres (virkelig verdisikring) med neddiskontering etter gjeldende rentekurve.

Tapsavsetninger på brutto utlån og garantier

Etter IFRS 9 skal tapsavsetningene innregnes basert på forventet kreditttap (ECL). Den generelle modellen for tapsavsetninger av finansielle eiendeler i IFRS 9 gjelder for finansielle eiendeler som måles til amortisert kost eller til virkelig verdi med verdiendringer over andre inntekter og kostnader (OCI), og som ikke hadde inntrufne tap ved første gangs balanseføring. I tillegg er lånetilsagn og finansielle garantikontrakter som ikke måles til virkelig verdi over resultatet omfattet.

Målingen av avsetningen for forventet tap i den generelle modellen avhenger av om kredittrisikoen har økt vesentlig siden førstegangs balanseføring. Ved førstegangs balanseføring og når kredittrisikoen ikke har økt vesentlig etter førstegangs balanseføring skal det avsettes for 12 måneders forventet tap. 12 måneders forventet tap er det tapet som er forventet å inntreffe over levetiden til instrumentet, men som kan knyttes til begivenheter som inntreffer de neste 12 månedene. Hvis kredittrisikoen har økt vesentlig etter førstegangsinnregning skal det avsettes for forventet tap over hele levetiden.

Forventet kreditttap er beregnet basert på nåverdien av alle kontantstrømmer over gjenværende forventet levetid, dvs. forskjellen mellom de kontraktsmessige kontantstrømmer i henhold til kontrakten og den kontantstrømmen som banken forventer å motta, diskontert med effektiv rente på instrumentet.

Nedskrivningsmodellen

Tapsanslaget lages kvartalsvis, og bygger på data i datavarehuset som har historikk over konto- og kundedata for hele kredittporteføljen, utlån, kreditt og garantier. Tapsestimatene beregnes basert på 12 måneders og livslang sannsynlighet for kundens mislighold (probability of default – PD), lånets tap ved mislighold (loss given default – LGD) og lånets eksponering ved mislighold (exposure at default – EAD).

Datavarehuset inneholder historikk for observert misligholdsrate (PD) og observert tapsgrad (LGD). Dette danner grunnlag for å lage gode estimater på fremtidige verdier for PD og LGD.

Banken vurderer fremtidsrettet informasjon som makroøkonomiske faktorer som for eksempel arbeidsledighet, BNP-vekst, renter, boligpriser og økonomiske prognoser for å kunne gi fremtidsrettet informasjon som er så korrekt som mulig. Det produseres månedsrapporter for validering og stresstesting, som inneholder historikk for observert PD og observert LGD. Dette er viktige analyser for å kunne lage gode estimater på PD og LGD fremover slik ECL-formelen krever. Stresstestene inneholder ulike scenario for makroøkonomiske hovedstørrelser og hvordan dette kan påvirke estimatene for PD, LGD, EAD, EL (forventet tap) og UL (risikojustert kapital) i både regulatoriske og økonomiske kredittmodeller. Basisscenarioet fra stresstestene er laget på bakgrunn av referansebanen i Pengepolitisk rapport fra Norges Bank. Dette gir et grunnlag for å lage et basisscenario for IFRS 9-beregningene.

Definisjonen av mislighold under trinn 3 (se under) er sammenfallende med intern risikostyring og kapitalkravs-beregninger. Her anvendes 90 dagers overtrekk som et viktig kriterium for mislighold. Kriteriene for vesentlig

økning i kredittrisiko beskrives i trinn 1 og 2 under. Vesentlig økning i kredittrisiko måles for det enkelte utlånet. Tapsavsetningen i trinn 2 og 3 beregnes og rapporteres i grupper av finansielle instrumenter. For utlånsporteføljen skilles det mellom person – og bedriftsmarkedet.

Trinn 1

Dette er startpunkt for alle finansielle eiendeler omfattet av den generelle tapsmodellen. Alle eiendeler som ikke har vesentlig høyere kredittrisiko enn ved førstegangsinnregning får en avsetning til tap som tilsvarer 12 måneders forventet tap. I denne kategorien ligger alle eiendeler som ikke er overført til trinn 2 eller 3.

Følgende kriterier må være oppfylt for at det ikke har skjedd en vesentlig økning i kredittrisiko:

- PD er mindre enn doblet fra innvilgelse, og/eller
- PD < 1,25 %

Trinn 2

I trinn 2 i tapsmodellen er eiendeler som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko siden førstegangsinnregning, men hvor det ikke er objektive bevis på tap (risikoklasse er ikke J eller K). For disse eiendelene skal det avsettes for forventet tap over hele levetiden. Avgrensning mot trinn 1 avhenger av om det har skjedd en vesentlig økning i kredittrisiko, med mindre dette kan tilbakevises. Vesentlig endring i kredittrisiko inntreffer dersom betaling er forsinket med 30 dager uavhengighet av nivået på PD eller eiendeler knyttes til kunder som har kommet på watchlist. Kundene på watchlist har som hovedregel en vesentlig økning i kredittrisiko dersom PD er minst doblet siden innvilgelse, og PD er høyere enn 1,25 %.

Følgende kriterier må dermed være oppfylt for at det skal ha skjedd en vesentlig økning i kredittrisiko:

- PD er minst doblet siden innvilgelse, og
- PD > 1,25 % eller
- minst 30 dagers forsinket betaling

Trinn 3

I trinn 3 i tapsmodellen er eiendeler som har hatt en vesentlig økning i kredittrisiko siden innvilgelse, og hvor det er objektive bevis på tap på balansedato. For disse eiendelene skal det avsettes for forventet tap over hele levetiden. Banken har definert at det er objektive bevis for tap når et utlån er i mislighold (risikoklasse J eller K). Denne definisjonen er i tråd med definisjonen som gjelder for intern risikostyring og for regulatorisk kapitalkravsberegning for IRB-bankene.

Mislighold defineres som følgende:

- 90 dager overtrekk og beløp over 1.000 nok
- Tapsavsetning/konstatert
- Konkurs/gjeldsordning

Når det er overveiende sannsynlig at tapene er endelige klassifiseres tapene som konstaterte.

Innregning og fraregning av finansielle eiendeler og forpliktelser

Finansielle eiendeler og forpliktelser innregnes på handledagen, det vil si tidspunktet banken blir part i instrumentenes kontraktsmessige betingelser.

Finansielle eiendeler fraregnes når de kontraktsmessige rettighetene til kontantstrømmene fra den finansielle eiendelen er utløpt, eller når rettighetene til kontantstrømmene fra eiendelen er overført på en slik måte at risiko og avkastning knyttet til eierskapet i det alt vesentlige er overført.

Finansielle forpliktelser fraregnes når de kontraktsmessige betingelsene er innfridd, kansellert eller utløpt.

Modifiserte eiendeler og forpliktelser

Dersom det gjøres modifiseringer eller endringer i vilkårene til en eksisterende finansiell eiendel eller forpliktelse behandles instrumentet som en ny finansiell eiendel dersom de reforhandlede vilkårene er

vesentlig forskjell fra de gamle vilkårene. Dersom vilkårene er vesentlig forskjellig fra regnes den gamle finansielle eiendelen eller forpliktelsen, og en ny finansiell eiendel eller forpliktelse innregnes. Generelt vurderes et utlån til å være en ny finansiell eiendel dersom det utstedes ny lånedokumentasjon, samtidig som det foretas ny kredittprosess med fastsettelse av nye lånevilkår.

Dersom det modifiserte instrumentet ikke vurderes å være vesentlig forskjellig fra det eksisterende instrumentet, anses instrumentet regnskapsmessig å være en videreføring av det eksisterende instrumentet. Ved en modifisering som regnskapsføres som en videreføring av eksisterende instrument, diskonteres de nye kontantstrømmene med instrumentets opprinnelige effektive rente og eventuell forskjell mot eksisterende balanseført beløp resultatføres.

Overtatte eiendeler

Som ledd i behandlingen av misligholdte lån og garantier, overtar banken i enkelte tilfeller eiendeler som har vært stilt som sikkerhet for slike engasjementer. Ved overtakelse verdsettes eiendelene til antatt realisasjonsverdi. Overtatte eiendeler som skal realiseres, klassifiseres som beholdninger eller anleggsmidler holdt for salg, og regnskapsføres etter henholdsvis IAS 2 eller IFRS 5.

Overføring av låneporteføljer

Banken har inngått avtale om juridisk salg av utlån med høy sikkerhet og pant i fast eiendom til SpareBank 1 Boligkreditt AS og SB1 Næringskreditt AS. Banken vurderer at praktisk talt all risiko og avkastning ved eierskap knyttet til disse utlånene er overført. Alle overførte lån er fraregnet i bankens balanse. I henhold til inngått forvaltningsavtale med disse to selskapene i alliansen, forestår banken forvaltning av utlånene og opprettholder kundekontakten. I tillegg til salgssummen mottar banken et vederlag i form av løpende provisjoner for lånene. Se note 19.

Varige driftsmidler

Eiendom, anlegg og utstyr førstegang innregnes til anskaffelseskost og avskrives deretter lineært over forventet levetid etter IAS 16. Ved fastsetting av avskrivningsplan, splittes de enkelte eiendeler i nødvendig utstrekning opp i komponenter med forskjellig levetid, og det tas hensyn til estimert restverdi for bankens og konsernets eiendeler. Tomter og kunst avskrives ikke, men testes periodisk for nedskrivning ved indikasjoner på verdifall. Eiendom, anlegg og utstyr som avskrives, er gjenstand for en nedskrivningstest i samsvar med IAS 36, når omstendighetene indikerer det.

Banken har ikke klassifisert driftsmidler etter IAS 40 (investeringseiendommer).

Øvrige nedskrivninger

Balanseført beløp av bankens eiendeler blir gjennomgått på balansedagen. Dette for å vurdere om det foreligger indikasjoner på verdifall. Dersom det foreligger slike indikasjoner, estimeres eiendelens gjenvinnbare beløp. Nedskrivninger foretas når balanseført verdi av en eiendel eller kontantstrømgenererende enhet overstiger gjenvinnbart beløp. Nedskrivninger føres over resultatregnskapet.

Usikre forpliktelser

Banken utsteder finansielle garantier som ledd i den ordinære virksomheten. Tapsvurderinger skjer som et ledd i vurderingen av tap på utlån og etter samme prinsipper, og rapporteres sammen med disse. Det foretas avsetninger for andre usikre forpliktelser, dersom det er sannsynlighetsovervekt for at forpliktelsen materialiserer seg, og de økonomiske konsekvensene kan beregnes pålitelig.

Pensjoner

Ytelsesbaserte ordninger

Pensjonsforpliktelser og -kostnader for ytelsesbaserte pensjonsordninger beregnes etter forsikringsmessige prinsipper av uavhengig aktuar. Pensjonskostnaden består av periodens pensjonsopptjening for de ansatte som inngår i ordningen, renter av netto forpliktelse, samt eventuelle planendringer. Det gjøres påslag for både arbeidsgiveravgift og finansskatt i beregning av årlig pensjonskostnad og i beregning av netto pensjonsforpliktelse.

Ved beregning av netto forpliktelse (nåverdi forpliktelse fratrasket virkelig verdi av pensjonsmidler) kan det oppstå aktuarmessige gevinster og tap (estimatavvik) som følge av endringer i forutsetninger eller erfaringsavvik. Estimatavvik regnskapsføres over utvidet resultat (andre inntekter og kostnader) i den perioden de oppstår.

Bankens kollektive ytelsesbaserte ordninger er lukket for nye ansatte.

Innskuddsbaserte ordninger

Innskuddsbaserte pensjonsordninger innebærer at banken ikke gir løfte om fremtidig pensjon av en gitt størrelse, men betaler et årlig tilskudd til de ansattes pensjonssparing. Den fremtidige pensjonen vil avhenge av størrelsen på tilskuddet og den årlige avkastningen på pensjonssparingen. Innbetalinger for ordningen kostnadsføres direkte. Premier til AFP blir også behandlet som en innskuddsbasert ordning.

Det henvises til note 23 for nærmere beskrivelse av hvilke forutsetninger som er lagt til grunn.

Skatt

Resultatført skatt består av periodeskatt (betalbar skatt) og endring i utsatt skatt. Periodeskatt er beregnet skatt på årets skattepliktige resultat. Utsatt skatt regnskapsføres etter gjeldsmetoden i samsvar med IAS 12. Det beregnes forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på midlertidige forskjeller, som er differansen mellom balanseført verdi og skattemessig verdi på eiendeler og forpliktelser. Det beregnes likevel ikke forpliktelse eller eiendel ved utsatt skatt på goodwill som ikke gir skattemessige fradrag, og heller ikke på førstegangsinnregnede poster som verken påvirker regnskapsmessig eller skattepliktig resultat. Det beregnes en eiendel ved utsatt skatt på fremførbare skattemessige underskudd. Eiendel ved utsatt skatt innregnes bare i det omfang det forventes fremtidig skattepliktige resultater som gjør det mulig å utnytte den tilhørende skattefordelen.

Formuesskatt regnes ikke som skatt etter IAS 12 og er presentert som driftskostnad.

Inntektsføring

Renteinntekter -og kostnader

Renteinntekter -og kostnader knyttet til eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost, resultatføres løpende basert på effektiv rentes metode. Den effektive renten fastsettes ved diskontering av kontraktsfestede kontantstrømmer innenfor forventet løpetid. Alle gebyrer knyttet til rentebærende innlån og utlån inngår i beregningen av effektiv rente og amortiseres over forventet løpetid. For rentebærende instrumenter som måles til virkelig verdi, vil renten klassifiseres som renteinntekt eller -kostnad, mens effekten av verdiendringer klassifiseres som gevinst/tap fra andre finansielle investeringer eller over OCI.

Renteinntekter på finansielle eiendeler målt til amortisert kost og finansielle eiendeler målt til virkelig verdi over utvidet resultat er presentert i regnskapslinjen «Renteinntekter, amortisert kost». Renteinntekter på finansielle eiendeler målt til virkelig verdi over resultat er presentert i regnskapslinjen «Renteinntekter øvrige».

Dersom en finansiell eiendel eller en gruppe av like eiendeler er nedskrevet som følge av verditap, resultatføres renteinntektene ved å benytte renten som fremtidige kontantstrømmer diskonteres med for å beregne verditapet.

Provisjonsinntekter og -kostnader

Provisjonsinntekter og -kostnader blir generelt periodisert i takt med at en tjeneste blir ytt. Gebyrer knyttet til rentebærende instrumenter målt til amortisert kost blir ikke ført som provisjoner, men inngår i beregningen av effektiv rente og resultatføres tilsvarende. Honorarer for rådgivning opptjenes i samsvar med inngått rådgivningsavtale, som oftest etter hvert som tjenesten ytes. Det samme gjelder for løpende forvaltningstjenester. Honorar og gebyr ved omsetning eller formidling av finansielle instrumenter, eiendom eller andre investeringsobjekter som ikke genererer balanseposter i bankens regnskap, resultatføres når transaksjonen sluttføres.

Andre inntekter

Leieinntekter fra eiendom inntektsføres lineært over leieperioden.

Mottatt utbytte

Mottatt utbytte på egenkapitalinstrumenter innregnes i resultatet etter at bankens rett til å motta betaling er fastsatt.

Segmentrapportering

Segmentrapporteringen er inndelt slik virksomhetsområder rapporteres og følges opp internt av ledelsen og styret. Banken rapporterer to driftssegmenter henholdsvis personmarked (PM) og bedriftsmarked (BM).

Ansvarlig lån og fondsobligasjon

Ansvarlig lån har prioritet etter all annen gjeld. Ansvarlig lån klassifiseres som forpliktelse i bankens balanse og måles til amortisert kost slik som andre langsiktige lån (se over).

Fondsobligasjon klassifiseres som hybridkapital under egenkapital. Rentekostnadene på fondsobligasjonen presenteres ikke som rentekostnad i resultat, men føres direkte mot egenkapitalen.

Utbytte og gaver

Foreslått utbytte på egenkapitalbevis og gaver presenteres som egenkapital i perioden frem til det er vedtatt av bankens representantskap.

Leieavtaler

En leieavtale klassifiseres som finansiell leieavtale dersom den i det vesentlige overfører all risiko og avkastning forbundet med eierskap. Øvrige leieavtaler klassifiseres som operasjonelle leieavtaler. Banken har per regnskapsavleggelsen bare leieavtaler som operasjonelle leieavtaler. Se omtale foran vedrørende IFRS 16 fra 01.01.19.

Kontantstrømoppstilling

Kontantstrømoppstillingen viser kontantstrøm gruppert etter kilder og anvendelsesområde. Kontantstrømmene er i hovedsak presentert netto. Kontanter og kontantekvivalenter inkluderer kontanter, fordringer på sentralbanker og fordringer på banker uten oppsigelsesfrist.

Gjennomsnittlig rente

Det er flere steder i notene oppgitt årets gjennomsnittlige rentesats. Årets gjennomsnittlige rentesats tilsvarer årets renteinntekt eller rentekostnad etter amortisert kost dividert på henholdsvis gjennomsnittlige utlån eller innlån.

Regnskapsprinsipper og balanseposter oppsummering

Konsern 31.12.19

	Virkelig verdi over total- resultat	Virkelig verdi over resultat	Egenkapital- metoden	Historisk kost basis	Totalt
Eiendeler					
Kontanter og fordringer på sentralbanker				19.161	19.161
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner				1.061.396	1.061.396
Netto utlån til og fordringer på kunder	13.269.396	1.732.093		7.634.006	22.635.494
Rentebærende verdipapirer		1.195.993			1.195.993
Finansielle derivater		32.108			32.108
Aksjer, andeler og andre egenkapitalinteresser		840.216			840.216
Eierinteresser i felleskontrollerte og tilknyttede selskap			241.300		241.300
Varige driftsmidler				167.469	167.469
Utsatt skattefordel				16.305	16.305
Andre eiendeler				42.120	42.120
Sum eiendeler	13.269.396	3.800.410	241.300	8.940.456	26.251.561
Gjeld					
Innskudd fra kredittinstitusjoner				150.245	150.245
Innskudd fra kunder				16.088.488	16.088.488
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer				6.057.647	6.057.647
Finansielle derivater		5.982			5.982
Ansvarlig lånekapital				250.889	250.889
Annen gjeld og forpliktelser				203.676	203.676
Sum gjeld		5.982		22.750.945	22.756.927

Note 3 Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper

Ved utarbeidelse av selskaps- og konsernregnskapet foretar ledelsen estimater, skjønnsmessige vurderinger og tar forutsetninger som påvirker effekten av anvendelsen av regnskapsprinsipper og informasjon i noter. Dette vil derfor påvirke regnskapsførte beløp for eiendeler, forpliktelser, inntekter og kostnader og noteopplysninger. Estimater og skjønnsmessige vurderinger evalueres løpende og er basert på historisk erfaring og forventninger om fremtidige hendelser som anses å være sannsynlige på balansetidspunktet. Faktiske resultater vil avvike fra de estimerte størrelser. Postene omtalt under er utvalgte poster hvor det utvises størst grad av skjønn.

Tap på utlån og garantier

Banken gjennomgår årlig hele bedriftsmarkedsporteføljen. Store og risikoutsatte engasjementer, samt misligholdte og tapsutsatte engasjementer gjennomgås kvartalsvis. Engasjementer som er misligholdt over 90 dager vurderes som tapsutsatte engasjementer. Lån til privatpersoner gjennomgås når de er misligholdt og senest etter 90 dager, eller dersom de har en særdeles dårlig betalingshistorikk.

Utlån til virkelig verdi

Alle utlån til kunder med fast rente og utlån til kunder med flytende rente med pant i boligeiendom måles til virkelig verdi ref. note 7. Måling av virkelig verdi gjøres for den samlede porteføljen av fastrenteutlån og basert på endring i estimert markedsrente og endring i kredittrisiko. Verdsettelsen er således beheftet med usikkerhet.

Virkelig verdi av investeringer i aksjer, egenkapitalbevis og andeler

Måling av virkelig verdi på aksjer, egenkapitalbevis og andeler som ikke omsettes i et aktivt marked vil bestemmes ved å bruke en, eller en kombinasjon av, følgende verdsettelsesmetoder: (I) siste kjente transaksjonskurs, (II) resultat per aksje, (III) utbytte per aksje, (IV) rapportert EBITDA for underliggende selskap og (V) siste kjente transaksjonskurs på sammenlignbare instrumenter. Slike verdsettelses vil være beheftet med usikkerhet. Ref. note 25 og 27.

Note 4 Segmentinformasjon

Segmentrapporteringen er inndelt slik banken rapporterer og følger opp internt av ledelsen og styret.

Banken rapporterer to driftssegmenter henholdsvis personmarked (PM) og bedriftsmarked (BM). Konsernelimineringer og resultat fra datterselskap og FKV/TS fremkommer sammen med ufordelt virksomhet i egen kolonne.

Konsern	31.12.19				31.12.18			
	PM	BM	Ufordelt	Totalt	PM	BM	Ufordelt	Totalt
Netto renteinntekter	246.010	187.575	411	433.997	230.819	159.887	-514	390.192
Netto provisjonsinntekter	151.378	38.289	32.380	222.048	134.799	40.169	34.421	209.389
Andre driftsinntekter	54.916	23.129	29.131	107.175	48.232	18.300	19.577	86.108
Driftskostnader	229.159	55.801	41.718	326.678	233.846	50.357	39.588	323.792
Resultat før tap	223.146	193.192	20.204	436.541	180.004	167.998	13.896	361.897
Tap på utlån og garantier	4.662	8.337		12.998	-587	-396		-983
Resultat før skatt	218.484	184.855	20.204	423.543	180.591	168.394	13.896	362.880
Netto utlån til kunder	15.325.582	7.417.064		22.742.646	14.388.191	7.046.257		21.434.448
Tapsavsetninger på utlån	-31.073	-76.053		-107.126	-28.974	-77.901		-106.875
Andre eiendeler			3.616.041	3.616.041			3.188.946	3.188.946
Sum eiendeler per segment	15.294.510	7.341.011	3.616.041	26.251.561	14.359.217	6.968.356	3.188.946	24.516.519
Innskudd fra kunder	11.939.200	4.149.288		16.088.488	11.087.274	3.965.307		15.052.581
Annen gjeld og egenkapital			10.163.073	10.163.073			9.463.938	9.463.938
Sum gjeld og egenkapital per segment	11.939.200	4.149.288	10.163.073	26.251.561	11.087.274	3.965.307	9.463.938	24.516.519

Note 5 Kapitaldekning

Banken følger EUs kapitaldekningsregelverk for banker og verdipapirforetak CRD IV/CRR.

Per 31.12.19 er kravet til bevaringsbuffer 2,5 %, systemrisikobuffer 3,0 % og motsyklisk buffer 2,5¹ %. Disse kravene er i tillegg til minstekravet om ren kjernekapital på 4,5 %, slik at minstekravet til ren kjernekapitaldekning er på 12,5 %, kjernekapitaldekning på 14,0 % og kapitaldekning på 16,0 %. I tillegg har Finanstilsynet fastsatt et individuelt Pilar II krav for morbanken på 2,2 %.

Banken foretar forholdsmessig konsolidering for eierandeler i foretak i samarbeidende grupper ref. Finansforetaksloven § 17-13. Banken foretar forholdsmessig konsolidering for eierandeler i:

1. SB1 Boligkreditt AS
2. SB1 Næringskreditt AS
3. SB1 Kredittkort AS
4. SB1 Finans Midt-Norge AS
5. BN Bank ASA

Bankens investering i datterselskap faller inn under størrelsesunntaket i forskrift om kapitalkrav og nasjonal tilpassing av CRR/CRD IV § 17. Det utarbeides derfor ikke kapitaldekning på konsolidert nivå.

Banken benytter standardmetoden for kredittrisiko og basismetoden for operasjonell risiko.

Forholdsmessig konsolidering	31.12.19	31.12.18
Ansvarlig kapital		
Ren kjernekapital	3.143.963	2.939.690
Kjernekapital	3.307.068	3.101.385
Ansvarlig kapital	3.633.907	3.440.106
		0
Beregningsgrunnlag	17.419.514	17.869.464
Kapitaldekning		
Ren kjernekapitaldekning	18,0 %	16,5 %
Kjernekapitaldekning	19,0 %	17,4 %
Kapitaldekning	20,9 %	19,3 %
Uvektet kjernekapitaldekning (Leverage ratio (LR))	8,4 %	8,4 %

¹ Det motsykliske kapitalbufferkravet er økt til 2,5 % fra 31.12.19.

Kapitaldekning for morbanken uten forholdsmessig konsolidering

	Morbank	
	31.12.19	31.12.18
Kjernekapital		
Eierandelskapital	1.089.863	1.089.863
Overkursfond	98.497	98.497
Hybrid kapital	100.000	100.000
Utevningsfond	395.844	305.351
Sparebankens fond	1.646.336	1.493.501
Annen egenkapital	15.579	15.752
Udisponert resultat		0
Balanseført egenkapital	3.346.120	3.102.964
Balanseført egenkapital som ikke inngår i ren kjernekapital	-88.509	-62.942
Fondsobligasjoner (hybridkapital) inkludert i bokført egenkapital	-100.000	-100.000
Verdijusteringer som følge av kravene om forsvarlig verdsettelse	-1.191	-986
Fradrag for vesentlige og ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	-584.392	-566.502
Ren kjernekapital	2.572.027	2.372.534
Fondsobligasjoner	100.000	100.000
Fradrag for vesentlige og ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	-3.303	-3.282
Kjernekapital	2.668.724	2.469.252
Ansvarlig lånekapital	250.889	250.549
Fradrag for ikke vesentlige eierandeler i finansiell sektor	-5.946	-6.054
Ansvarlig kapital	2.913.667	2.713.747
Risikovektet beregningsgrunnlag		
Kredittrisiko	12.736.869	11.955.980
Operasjonell risiko	1.129.511	1.049.381
CVA-tillegg (motpartsrisiko derivater)	20.707	16.126
Totalt beregningsgrunnlag	13.887.086	13.021.487
Kapitaldekning		
Ren kjernekapitaldekning	18,5 %	18,2 %
Kjernekapitaldekning	19,2 %	19,0 %
Kapitaldekning	21,0 %	20,8 %
Uvektet kjernekapitaldekning (Leverage ratio (LR))	10,1 %	10,2 %
Bufferkrav	31.12.19	31.12.18
Bevaringsbuffer	347.177	325.537
Motsyklisk buffer	347.177	260.430
Systemrisikobuffer	416.613	390.645
Sum bufferkrav til ren kjernekapital	1.110.967	976.612
Minimumskrav til ren kjernekapital	624.919	585.967
Tilgjengelig ren kjernekapital	836.141	809.956
Spesifikasjon av risikovektet kredittrisiko	31.12.19	31.12.18
Lokale og regionale myndigheter	48.672	15.645
Institusjoner	252.912	197.454
Foretak	1.325.235	1.174.533
Massemarked	1.746.413	2.032.209
<i>Pantesikkerhet i eiendom:</i>		0
- Pantesikkerhet i boligeiendom	5.825.995	5.492.545
- Pantesikkerhet i næringsseiendom	2.803.959	2.410.528
Forfalte engasjementer	107.007	62.092
Obligasjoner med fortrinnsrett	46.261	62.671
Andeler i verdipapirfond	8.622	7.037
Egenkapitalposisjoner	374.844	335.458
Øvrige engasjementer inkl utsatt skatt	196.949	165.806
Sum kredittrisiko	12.736.869	11.955.980

Note 6 Finansiell risikostyring

Overordnet ansvar og kontroll

Risikostyring i Sparebanken Telemark er en prosess for å identifisere, håndtere og følge opp risikoer slik at samlet risikoeksponering er i samsvar med bankens valgte risikoprofil. Risikostyringen skal støtte opp under strategisk utvikling og måloppnåelse for derved å medvirke til finansiell stabilitet og forsvarlig formuesforvaltning.

Dette skal oppnås gjennom:

- En sterk bedriftskultur som kjennetegnes av høy bevissthet om risikostyring
- En god forståelse av hvilke risikoer som driver inntjeningen
- Å tilstrebe optimal kapitalanvendelse innenfor vedtatt forretningsstrategi, dog slik at de til enhver tid strategiske kapitalmål oppfylles
- Å unngå at uventede enkelthendelser skal kunne skade bankens finansielle stilling i alvorlig grad
- Utnyttelse av mulig synergi og diversifiseringseffekter

Styret ved risikoutvalget skal påse at Sparebanken Telemark har en ansvarlig kapital som er forsvarlig i forhold til ønsket risikoprofil og myndighetsfastsatte krav. Styret fastsetter de overordnede prinsippene for risikostyring, herunder mål, rammer, fullmakter og retningslinjer. Administrerende banksjef er ansvarlig for å etablere en forsvarlig risikostyring. Dette betyr at administrerende banksjef er ansvarlig for at det innføres effektive risikostyringsfunksjoner og – systemer, og at risikoeksponeringen overvåkes. De ulike forretningsområdene er ansvarlige for den daglige risikostyringen innenfor eget ansvarsområde og skal påse at risikostyring og – eksponering er innenfor de rammer og fullmakter som er fastsatt. Avdeling for risikostyring og compliance er ansvarlig for å videreutvikle bankens rammeverk for helhetlig risiko- og kapitalstyring, herunder risikopolicy og -strategier, metoder, modeller og systemer i henhold til anerkjente prinsipper. I tillegg er avdelingen ansvarlig for overordnet risikoovervåkning og periodisk risikorapportering til styret.

Internrevisor rapporterer til styret og er primært styrets, men også administrasjonens redskap for overvåkning av risikostyringsprosessens effektivitet og hensiktsmessighet. Internrevisors anbefalinger til forbedringer blir løpende gjennomgått i banken.

Sparebanken Telemarks risiko tallfestes blant annet gjennom beregning av forventet tap og risikojustert kapital. For beregning av kredittrisiko benyttes modell utviklet av SpareBank 1 Alliansen. Modellen tar utgangspunkt i statistiske beregninger og baserer seg på at den risikojusterte kapitalen skal dekke 99,9 % av mulige uventede tap. Beregning av risikojustert kapital for øvrige risikotyper baserer seg i større grad på kvalitative metoder.

For å sikre en effektiv og hensiktsmessig prosess for risiko- og kapitalstyring skal rammeverket baseres på de elementer som reflekterer måten styret og ledelsen styrer Sparebanken Telemark på, så som:

- Strategisk målbilde
- Organisering og bedriftskultur
- Risikokartlegging
- Risikoanalyse
- Stresstester
- Risikostrategier
- Kapitalstyring (inkl avkastning og kapitaldekning)
- Rapportering
- Oppfølging
- Beredskapsplaner
- Compliance (etterlevelse)

Nedenfor er det gitt en nærmere beskrivelse av finansiell risikostyring knyttet til kredittrisiko, likviditetsrisiko og markedsrisiko.

Kredittrisiko

Kredittrisiko defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav. Den største finansielle risikoeksponeringen til Sparebanken Telemark er kredittrisiko i utlånsporteføljen. Kredittrisiko er risikoen for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser overfor banken. Styret gjennomgår årlig bankens styringsdokumenter og bevilgningsreglement for utlånsvirksomheten. Gjennom styringsdokumentene defineres bankens kredittpolicy og det fastsettes overordnede mål for eksponering knyttet til portefølje, bransje og enkeltkunder. Samlet danner dette grunnlaget for fastsettelse av ønsket risikoprofil. Gjennom bevilgningsreglementet delegeres kredittfullmakt til administrerende banksjef innenfor visse rammer. Administrerende banksjef kan videre delegerer fullmakter. De delegerte fullmaktene er relatert til enkeltengasjementers størrelse og risiko.

Sparebanken Telemark bruker statistiske modeller utviklet i SpareBank 1 Alliansen som grunnlag for beregning av risiko og kategorisering av kredittporteføljen. Med bakgrunn i modellene kategoriseres kundene i følgende undergrupper; svært lav, lav, middels, høy og svært høy risiko, samt misligholdte engasjementer. Banken etterstreber å prise kredittrisiko og har etablert prismatriser basert på risikoklassifiseringssystemet.

Bankens portefølje av rentebærende verdipapirer påfører også banken kredittrisiko. Styret gjennomgår jevnlig bankens finansstrategi hvor det fastsettes rammer for maksimal portefølje av rentebærende verdipapirer, samt maksimalrammer for eksponering per bransje og per utsteder.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risikoen for tap som skyldes endringer i renter og aksje-/verdipapirkurser. Markedsrisiko oppstår hovedsakelig i forbindelse med bankens investeringer i verdipapirer og som følge av funding-aktiviteten. For beregning av markedsrisiko knyttet til renterisiko se note 15. Styring av markedsrisiko skjer gjennom styrevedtatte rammer. Sparebanken Telemark sine posisjoner i forhold til rammer rapporteres periodisk til styret.

Valutarisiko er risikoen for tap som følge av endringer i valutakurser. Bankens balanseposter i utenlandsk valuta utgjøres av kassebeholdningen (minibanker). Dette er omregnet til norske kroner basert på kursen ved årets utgang. Risiko for valutatap ansees å være uvesentlig.

Banken formidler for øvrig valutilån gjennom annen bank til kunder som ønsker lån i utenlandsk valuta. Risiko for tap i denne sammenhengen vurderes som uvesentlig.

Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at Sparebanken Telemark ikke er i stand til å refinansiere sin gjeld eller ikke har evnen til å finansiere økninger i eiendeler uten vesentlige ekstrakostnader. Banken styrer sin likviditetsrisiko gjennom måltall for kundeinnskudd i forhold til brutto utlån til kunder, andel langsiktig kapitalmarkedsfinansiering og krav til egenkapital, samt krav til lengden på den tidsperioden hvor banken skal være uavhengig av ny finansiering fra markedet. I praksis skjer likviditetsstyringen gjennom likviditetsprognoser, valg av løpetid på bankens innlån, inngåelse av avtaler om trekkrettigheter, overføring til SpareBank 1 Boligkreditt AS, SpareBank 1 Næringskreditt AS og deponering av verdipapirer mot låneadgang i Norges Bank. Vi viser til note 17.

Annet

Utvidet markedsinformasjon (Basel II - Pilar III) er beskrevet i eget dokument på bankens hjemmeside.

Note 7 Utlån til og fordringer på kunder

Morbank		Konsern	
31.12.18	31.12.19	31.12.19	31.12.18
Utlån fordelt på sektor og næring			
255.923	314.972	314.972	255.923
272.016	256.166	256.166	272.016
375.344	385.763	385.763	375.344
230.341	149.053	149.053	230.341
3.628.496	3.982.588	3.959.624	3.598.632
1.408.352	1.516.788	1.516.788	1.408.352
508.233	437.367	437.367	508.233
157.254	206.944	206.944	157.254
368.884	394.718	394.718	368.884
7.204.844	7.644.359	7.621.395	7.174.980
14.259.468	15.121.251	15.121.251	14.259.468
21.464.312	22.765.610	22.742.646	21.434.448
Brutto utlån og fordringer på kunder			
106.875	107.152	107.152	106.875
7.109	6.650	6.650	7.109
-7.109	-6.650	-6.650	-7.109
21.357.437	22.658.458	22.635.494	21.327.573
Netto utlån og fordringer på kunder			
21.464.312	22.765.610	22.742.646	21.434.448
Sum brutto utlån			
8.412.377	9.028.889	9.028.889	8.412.377
800.541	798.399	798.399	800.541
30.677.230	32.592.899	32.569.935	30.647.366
Brutto utlånt inkl. kredittforetak			
1.615.242	1.733.006	1.733.006	1.615.242
1.605.844	1.733.397	1.733.397	1.605.844
Utlån fordelt på fordringstype			
1.899.724	1.944.869	1.944.869	1.899.724
644.606	617.806	617.806	644.606
18.919.982	20.202.935	20.179.971	18.890.118
21.464.312	22.765.610	22.742.646	21.434.448
Brutto utlån og fordringer på kunder			
Utlån fordelt på geografiske områder			
13.857.694	14.218.008	14.195.044	13.827.830
3.483.961	3.774.929	3.774.929	3.483.961
484.480	582.837	582.837	484.480
3.638.177	4.189.836	4.189.836	3.638.177
21.464.312	22.765.610	22.742.646	21.434.448
Brutto utlån og fordringer på kunder			

* Grenland består av kommunene Skien, Porsgrunn, Bamble og Siljan

** Midt og Øst Telemark består av kommunene hvor bankene er representert. Disse utgjør: Bø, Notodden, Sauherad og Nome kommune

Banken benytter et klassifiseringssystem for overvåking av kredittrisiko i næringsporteføljen. Mislighold defineres som overtrekk/restanse over 90 dager, eller når det finnes objektive bevis på hendelser som tilsier mislighold hos kunden. Det beregnes en misligholdsansynlighet for hver bedriftskunde basert på historiske regnskapsdata og anmerkningshistorikk. Tilsvarende for privatkunder, og da med utgangspunkt i likningstall og anmerkningshistorikk. Banken har ni klasser for friske engasjement, basert på misligholdsansynligheten til hver kunde, samt to egne klasser for misligholdte og nedskrevne engasjement. Det er ikke utarbeidet tall for morbank da de er identiske med konserntallene.

Kvalitet i utlånsporteføljen

Konsern	31.12.19				31.12.18			
Brutto utlån	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Inngående balanse	20.147.624	1.152.874	133.950	21.434.448	18.714.532	1.094.115	151.093	19.959.740
Overført til trinn 1	454.421	-437.723	-16.698	0	298.607	-284.246	-14.360	0
Overført til trinn 2	-573.838	582.037	-8.199	0	-584.583	594.643	-10.060	0
Overført til trinn 3	-18.868	-101.730	120.598	0	-16.309	-15.732	32.041	0
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	10.501.123	301.120	39.276	10.841.519	9.275.972	264.611	8.827	9.549.410
Økning i saldo eksisterende lån	513.105	49.657	9.915	572.677	553.602	45.348	2.576	601.526
Reduksjon i saldo eksisterende lån	-2.271.500	-134.643	-49.988	-2.456.131	-1.727.188	-100.292	-12.333	-1.839.813
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-7.345.518	-270.007	-27.604	-7.643.129	-6.366.806	-445.462	-20.551	-6.832.819
Endring som skyldes konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	-274	-239	-6.225	-6.738	-202	-110	-3.283	-3.596
Utgående balanse	21.406.275	1.141.347	195.024	22.742.646	20.147.624	1.152.874	133.950	21.434.448
herav bedriftsmarkedet	7.186.017	303.037	132.341	7.621.395	6.698.949	411.187	64.843	7.174.980
herav personmarkedet	14.220.258	838.309	62.684	15.121.251	13.448.674	741.687	69.107	14.259.468
Avsetningsgrad	0,5 %				0,6 %			

Konsern	31.12.19				31.12.18			
Utlån til og fordring på kunder med flytende rente (AC)	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Inngående balanse	6.464.364	392.112	41.798	6.898.274	5.554.828	506.015	71.432	6.132.275
Overført til trinn 1	256.942	-244.117	-12.825	0	89.231	-83.670	-5.561	0
Overført til trinn 2	-210.887	212.671	-1.784	0	-245.012	242.370	2.642	0
Overført til trinn 3	-7.433	-84.737	92.170	0	-6.715	-6.279	12.994	0
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	3.302.242	133.058	29.581	3.464.880	2.148.141	54.716	-703.767	1.499.090
Økning i saldo eksisterende lån	381.369	18.264	4.405	404.037	286.293	17.469	1.252	305.014
Reduksjon i saldo eksisterende lån	-653.486	-32.529	-17.325	-703.340	-256.644	-36.612	692.237	398.981
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-2.271.406	-67.991	-3.469	-2.342.866	-1.105.554	-301.788	-26.148	-1.433.490
Endring som skyldes konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	-274	-239	-6.225	-6.738	-202	-110	-3.283	-3.596
Utgående balanse	7.261.430	326.492	126.326	7.714.248	6.464.364	392.112	41.798	6.894.678

Avsetningsgrad	1,0 %				1,2 %			
----------------	-------	--	--	--	-------	--	--	--

Konsern	31.12.19				31.12.18			
Utlån til og fordring på kunder med flytende rente med pant i boligeiendom (FVOCI) og fastrentelån (FVP&I (FVO))	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Inngående balanse	13.683.260	760.762	92.152	14.536.174	13.159.704	588.100	79.661	13.827.464
Overført til trinn 1	197.479	-193.606	-3.873	0	209.376	-200.577	-8.799	0
Overført til trinn 2	-362.951	369.366	-6.415	0	-339.571	352.273	-12.702	0
Overført til trinn 3	-11.435	-16.992	28.428	0	-9.594	-9.453	19.047	0
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	7.198.882	168.062	9.696	7.376.639	7.127.832	209.895	9.254	7.346.981
Økning i saldo eksisterende lån	131.736	31.394	5.509	168.639	431.454	31.080	4.732	467.266
Reduksjon i saldo eksisterende lån	-1.618.013	-102.114	-32.664	-1.752.791	-1.634.689	-66.882	-4.638	-1.706.209
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-5.074.113	-202.016	-24.135	-5.300.263	-5.261.252	-143.674	5.597	-5.399.329
Utgående balanse	14.144.845	814.854	68.699	15.028.398	13.683.260	760.762	92.152	14.536.174

Avsetningsgrad	0,2 %				0,2 %			
----------------	-------	--	--	--	-------	--	--	--

Konsern	31.12.19				31.12.18			
Garantier	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Inngående balanse	310.090	11.176	3.668	324.933	334.476	9.979	3.013	347.469
Overført til trinn 1	3.750	-3.750	0	0	5.671	-5.671	0	0
Overført til trinn 2	-2.151	2.151	0	0	-5.341	5.341	0	0
Overført til trinn 3	0	-398	398	0	-205	-414	619	0
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	43.931	1.147	350	45.428	63.483	3.810	421	67.714
Økning i saldo eksisterende lån	14.259	0	0	14.259	3.485	15	0	3.500
Reduksjon i saldo eksisterende lån	-22.900	-229	-4	-23.133	-15.436	0	-346	-15.782
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-48.329	-4.622	-1.033	-53.984	-76.043	-1.885	-40	-77.968
Utgående balanse	298.649	5.475	3.380	307.504	310.090	11.176	3.668	324.933
herav bedriftsmarkedet	294.923	5.238	3.380	303.541	305.479	10.926	3.668	320.072
herav personmarkedet	3.726	237	0	3.963	4.611	250	0	4.861

Konsern	31.12.19				31.12.18			
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Ubenyttede kreditter og lånetilsagn								
Inngående balanse	1.733.455	41.733	1.672	1.776.860	1.831.034	22.715	355	1.854.103
Overført til trinn 1	13.513	-13.513		0	6.590	-6.590		0
Overført til trinn 2	-11.390	11.390		0	-21.808	21.808		0
Overført til trinn 3		-870	870	0	-202	-540	742	0
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	1.894.940	-3.657	676	1.891.959	1.499.429	14.706	400	1.514.534
Økning i saldo eksisterende lån	115.072	9.410	1.636	126.118	44.156	8.702	933	53.791
Reduksjon i saldo eksisterende lån	-181.021	-5.763	-3.598	-190.381	-266.791	-14.731	-711	-282.233
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-1.221.308	-8.060	-144	-1.229.512	-1.149.362	-4.337	-46	-1.153.746
Utgående balanse	2.343.260	30.670	1.113	2.375.043	1.943.045	41.733	1.672	1.986.450
herav bedriftsmarkedet	1.320.593	27.876	1.091	1.349.559	986.802	38.981	1.616	1.027.399
herav personmarkedet	1.022.667	2.794	23	1.025.484	956.243	2.752	56	959.051

Risikogruppering brutto utlån og garantier

Hele porteføljen scores månedlig med bruk av automatisk datafangst og med utgangspunkt i objektive data. Overvåkning skjer med bakgrunn i engasjementsstørrelse, risikoklasse og migrasjon. Scoringsmodellene blir årlig validert og justert. Dette medførte for 2019 ingen vesentlige endringer i fordelingen mellom risikogruppene eller i beregning av forventet årlig tap.

Fordelingen til risikogruppe (svært lav etc.) bestemmes av kundens misligholdsansynlighet samt sikkerhetsdekning. Det er ikke utarbeidet tall for morbank da de er identiske med konserntallene.

Konsern	31.12.19				31.12.18			
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Brutto utlån								
Svært lav	8.517.171	6.720		8.523.891	8.664.878	5.480		8.670.358
Lav	6.903.017	33.870		6.936.886	6.224.432	29.861		6.254.293
Middels	4.402.681	625.594		5.028.275	4.250.841	470.338		4.721.179
Høy	1.021.523	228.603		1.250.127	637.426	256.311		893.737
Svært høy	561.883	246.559		808.443	370.047	390.884	1.903	762.834
Misligholdt og nedskrevet			195.024	195.024			132.047	132.047
Sum brutto utlån til og fordring på kunder	21.406.275	1.141.347	195.024	22.742.646	20.147.624	1.152.874	133.950	21.434.448
herav bedriftsmarkedet	7.186.017	303.037	132.341	7.621.395	6.698.949	411.187	64.843	7.174.980
herav personmarkedet	14.220.258	838.309	62.684	15.121.251	13.448.674	741.687	69.107	14.259.468

Konsern	31.12.19				31.12.18			
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Utlån til og fordring på kunder med flytende rente (AC)								
Svært lav	2.019.239	2.093		2.021.331	2.135.401	72		2.135.473
Lav	1.091.481	609		1.092.089	874.138	643		874.780
Middels	2.751.125	150.367		2.901.492	2.581.757	72.608		2.654.365
Høy	908.164	98.377		1.006.541	571.732	131.394		703.126
Svært høy	491.422	75.047		566.469	301.337	187.396	1.903	490.635
Misligholdt og nedskrevet	0		126.326	126.326			39.895	39.895
Sum utlån til og fordring på kunder med flytende rente	7.261.430	326.492	126.326	7.714.248	6.464.364	392.112	41.798	6.898.274

Konsern	31.12.19				31.12.18			
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Utlån med flytende rente med pant i boligendom (FVOCI) og fastrentelån (FVP&I (FVO))								
Svært lav	6.497.932	4.627		6.502.560	6.529.477	5.408		6.534.885
Lav	5.811.536	33.261		5.844.797	5.350.294	29.218		5.379.513
Middels	1.651.556	475.227		2.126.783	1.669.084	397.731		2.066.814
Høy	113.360	130.226		243.586	65.695	124.917		190.611
Svært høy	70.461	171.513		241.974	68.711	203.488		272.199
Misligholdt og nedskrevet			68.699	68.699			92.152	92.152
Sum utlån med flytende rente med pant i bolig og fastrentelån	14.144.845	814.854	68.699	15.028.398	13.683.260	760.762	92.152	14.536.174

Konsern	31.12.19				31.12.18			
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Garantier								
Svært lav	132.405			132.405	132.520	2.309		134.829
Lav	46.377	75		46.452	39.563	842		40.405
Middels	56.580	2.764		59.344	116.022	1.890		117.912
Høy	3.996	284		4.279	12.254	1.797		14.051
Svært høy	59.291	2.352		61.643	9.731	4.337		14.068
Misligholdt og nedskrevet			3.380	3.380			3.668	3.668
Sum garantier	298.649	5.475	3.380	307.504	310.090	11.176	3.668	324.933
herav bedriftsmarkedet	294.923	5.238	3.380	303.541	305.479	10.926	3.668	320.072
herav personmarkedet	3.726	237		3.963	4.611	250		4.861

Konsern	31.12.19				31.12.18			
Ubenyttede kreditter	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Svært lav	1.062.376	139		1.062.515	1.168.769	2.551		1.171.321
Lav	145.468	2.617		148.084	202.249	1.283		203.532
Middels	302.741	14.858		317.599	300.937	10.510		311.446
Høy	66.698	3.060		69.757	41.421	14.023		55.444
Svært høy	57.969	9.997		67.966	20.078	13.366	37	33.481
Mislighold og nedskrevet			1.113	1.113			1.636	1.636
Sum ubenyttede kreditter	1.635.252	30.670	1.113	1.667.036	1.733.455	41.733	1.672	1.776.860
herav bedriftsmarkedet	677.571	27.876	1.091	706.538	777.212	38.981	1.616	817.809
herav personmarkedet	957.681	2.794	23	960.498	956.243	2.752	56	959.051

Note 8 Overføring av finansielle eiendeler

Banken overfører utlån gjennom salg av kundens boliglån til SpareBank 1 Boligkreditt AS eller lån til næringsseiendom til SpareBank 1 Næringskreditt AS.

SpareBank 1 Boligkreditt AS

SpareBank 1 Boligkreditt AS er eid av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen og er samlokalisert med SpareBank 1 Næringskreditt AS i Stavanger. Banken har en eierandel på 4,7 (4,6) % per utgangen av året. Hensikten med kredittforetaket er å sikre bankene i alliansen stabil og langsiktig finansiering av boliglån til konkurransedyktige priser. Obligasjonene til SpareBank 1 Boligkreditt AS har en rating på Aaa fra Moody's.

SpareBank 1 Boligkreditt AS erverver utlån med pant i boliger og utsteder obligasjoner med fortrinnsrett innenfor regelverket for dette som ble etablert i 2007. Som en del av alliansen kan Sparebanken Telemark overføre utlån til SpareBank 1 Boligkreditt AS. Og som en del av Sparebanken Telemarks finansieringsstrategi er det overført utlån til SpareBank 1 Boligkreditt AS for 9.029 (8.412) mnok. Lån overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS er sikret med pant i bolig innenfor 75 % på salgstidspunktet. Gjennomsnittlig LTV for de overførte lånene fra Sparebanken Telemark er på ca. 56 (54) %.

Overførte utlån er juridisk eid av SpareBank 1 Boligkreditt AS og Sparebanken Telemark har, utover forvaltningsrett og rett til å overta helt eller delvis til nedskrevet verdi, ingen rett til bruk av lånene.

Banken forestår forvaltningen av de overførte utlånene og mottar en provisjon basert på nettoen av avkastningen på utlånene banken har overført og kostnadene hos boligkreditt. Mottatt vederlag for lån overført fra banken til SpareBank 1 Boligkreditt AS tilsvarer nominell verdi på overførte utlån og vurderes tilnærmet sammenfallende med lånenes virkelige verdi per utgangen av 2019 og 2018.

De lånene som er overført til SpareBank 1 Boligkreditt AS er svært godt sikret og har en svært liten tapssannsynlighet.

Soliditet

Banken har også inngått en aksjonæravtale med aksjonærene i SpareBank 1 Boligkreditt AS. Denne innebærer blant annet at banken skal bidra til at SpareBank 1 Boligkreditt AS til enhver tid har en ren kjernekapitaldekning (Core Tier 1) som tilsvarer de krav som myndigheter fastsetter (inkl krav til bufferkapital og Pilar II beregninger), og eventuelt å tilføre kjernekapital om den faller til et lavere nivå. SpareBank 1 Boligkreditt AS har interne retningslinjer om kjernekapitaldekning som overstiger myndighetenes krav, samt en management buffer på 0,4 %.

Ut fra en konkret vurdering har banken valgt ikke å holde kapital for denne forpliktelsen, fordi risikoen for at banken skal bli tvunget til å bidra anses som svært liten. Det vises i den forbindelse også til at det finnes en rekke handlingsalternativer som også kan være aktuelle dersom en slik situasjon skulle inntreffe.

Likviditet

Banken har, sammen med de andre eierne av SpareBank 1 Boligkreditt AS, inngått avtaler om etablering av likviditetsfasilitet til SpareBank 1 Boligkreditt AS. Dette innebærer at bankene har forpliktet seg til å kjøpe obligasjoner med fortrinnsrett for det tilfellet at SpareBank 1 Boligkreditt AS ikke kan refinansiere sin virksomhet i markedet. Kjøp av obligasjonene forutsetter at SpareBank 1 Boligkreditt sikkerhetsmasse ikke har innført betalingsstans, slik at den faktisk er i stand til å utstede slike obligasjoner. Det foreligger derfor ingen kredittgaranti som kan påberopes i tilfelle at SpareBank 1 Boligkreditt eller sikkerhetsmassen er insolvent.

Kjøpet er begrenset til en samlet verdi av de til enhver tid neste tolv måneders forfall i SpareBank 1 Boligkreditt. Tidligere kjøp under denne avtalen trekkes fra fremtidige kjøpsforpliktelser. Hver eier hefter prinsipielt for sin andel av behovet, subsidiært for det dobbelte av det som er det primære ansvaret i henhold til samme avtale. Obligasjonene kan deponeres i Norges Bank og medfører således ingen vesentlig økning i risiko for banken. SpareBank 1 Boligkreditt AS holder etter sin interne policy likviditet for de neste seks måneders forfall. Denne trekkes fra ved vurderingen av bankenes ansvar. Det er derfor kun dersom SpareBank 1 Boligkreditt AS ikke har likviditet for de neste 12 måneders forfall at banken vil rapportere noe engasjement her mht. kapitaldekning eller store engasjementer.

SpareBank 1 Næringskreditt AS

SpareBank 1 Næringskreditt AS ble etablert i 2009 og har konsesjon fra Finanstilsynet til å drive som kredittforetak. Banken har en eierandel på 4,4 (5,5) % per utgangen av året. Obligasjonene til SpareBank 1 Næringskreditt AS har en Aaa rating fra Moody's. Banken har overførte lån og kreditter til SpareBank 1 Næringskreditt for 798 (801) mnok ved utgangen av året.

De overførte lånene må ha en LTV på under 60 % på salgstidspunktet. Gjennomsnittlig LTV for de solgte lånene fra Sparebanken Telemark er på om lag 36 (41) %.

SpareBank 1 Næringskreditt AS hadde ved årsskiftet 20,6 % kapitaldekning, hvor alt er ren kjernekapital. Sammenholdt med den svært lave risikoprofilen i selskapet har banken vurdert det som usannsynlig at det blir innkalt kapital i henhold til denne avtalen og har valgt å ikke holde noen reserver for dette.

SpareBank 1 Kredittkort AS

SpareBank 1 Kredittkort AS er eid av sparebanker som inngår i SpareBank 1-alliansen, og har som formål å være felles kredittkortselskap for bankenes kunder. Sparebanken Telemark har inngått en aksjonæravtale med SpareBank 1 Kredittkort AS og aksjonærene i SpareBank 1 Kredittkort AS. Avtalen innebærer blant annet at banken er forpliktet til å bidra med egenkapital slik at SpareBank 1 Kredittkort AS har en forsvarlig ansvarlig kapital, og til enhver tid oppfyller de minstekrav til ansvarlig kapital som følger av lovgivning og/eller anbefalinger fra Finanstilsynet og som er nødvendig for en forsvarlig drift av SpareBank 1 Kredittkort AS.

Banken er også forpliktet til å bidra med funding av egen portefølje (total balanse). Banken mottar provisjon fra SpareBank 1 Kredittkort AS tilsvarende bankens andel av renteinntekter fratrasket fundingkostnader og konstaterte tap, bankens andel av transaksjonsinntekter, samt nysalgspolisjon.

Note 9 Aldersfordeling på forfalte utlån mm

Tabellen nedenfor viser forfalte beløp på utlån og overtrekk på kreditt/innskudd fordelt på antall dager etter forfall som ikke skyldes forsinkelser i betalingsformidlingen. Det er ikke utarbeidet tall for morbank da de er identiske med konserntallene.

Konsern					
31.12.19	Under 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Personmarked	7.896	514	269	3.169	11.848
Bedriftsmarked	4.660	124	0	9.471	14.256
Sum	12.556	638	269	12.640	26.103

31.12.18	Under 30 dager	31 - 60 dager	61 - 90 dager	Over 91 dager	Totalt
Personmarked	3.734	650	74	2.782	7.239
Bedriftsmarked	2.447	3.662	3	9.705	15.817
Sum	6.181	4.311	77	12.487	23.056

Note 10 Tap på utlån og garantier

	Konsern	
	2019	2018
Endringer i IFRS 9 nedskrivninger	8.455	-992
Konstatert tap med tidligere nedskrivninger	7.405	3.011
Inngang på tidligere konstaterte nedskrivninger	-2.325	-3.430
Andre korreksjoner/amortisering av nedskrivninger	-537	429
Sum tap på utlån og garantier	12.998	-983

Konsern	31.12.18	Endring avsetning for tap	Netto konstatert/ innbet. tidl. konstatert	31.12.19	01.01.18	Endring avsetning for tap	Netto konstatert/ innbet. tidl. konstatert	31.12.18
Avsetning til tap amortisert kost bedriftsmarkedet	83.290	7.868	-7.405	83.752	86.587	-287	-3.011	83.290
Avsetning til tap amortisert kost personmarkedet	30.204	1.045		31.250	31.320	-1.115		30.204
Virkelig verdi over utvidet resultat (OCI)	7.109	-458		6.650	6.699	410		7.109
Sum avsetning til tap på utlån og garantier	120.603	8.455	-7.405	121.652	124.605	-992	-3.011	120.603
Presentert som:								
Netto utlån til kunder - avsetning til tap på utlån	113.984	7.224	-7.405	113.802	115.327	1.667	-3.011	113.984
Annen gjeld - avsetninger, garantier, ubenyttet kreditt, lånetilsagn	6.619	1.231		7.850	9.279	-2.660		6.619

Balanseførte tapsavsetninger

Konsern	31.12.19				31.12.18			
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Inngående balanse	30.777	30.391	59.435	120.603	34.444	33.420	56.742	124.605
Avsetning til tap overført til trinn 1	18.549	-10.485	-8.064	0	9.226	-4.945	-4.281	0
Avsetning til tap overført til trinn 2	-1.453	2.657	-1.204	0	-2.185	4.827	-2.642	0
Avsetning til tap overført til trinn 3	-234	-3.776	4.010	0	-365	-4.368	4.734	0
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	16.607	5.121	980	22.707	13.134	5.745	737	19.616
Økning i måling av tap	5.548	12.112	19.062	36.722	2.473	13.116	11.373	26.961
Reduksjon i måling av tap	-23.742	-3.468	-9.132	-36.342	-17.714	-8.007	-1.474	-27.194
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-7.281	-6.099	-4.392	-17.773	-8.230	-9.391	-2.754	-20.375
Endring som skyldes konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	-5	-14	-4.246	-4.265	-5	-6	-3.000	-3.011
Utgående balanse	38.765	26.438	56.449	121.652	30.777	30.391	59.435	120.603
herav bedriftsmarkedet	31.450	9.098	42.588	83.136	23.100	14.422	45.768	83.290
herav personmarkedet	7.315	17.340	13.861	38.516	7.677	15.969	13.667	37.313

Tabellene nedenfor viser balanseført tapsavsetning for utlån med flytende rente (AC), utlån med flytende rente med pant i boligeiendom (FVOCI) og fastrentelån (FVP&L (FVO)) samt ubenyttede kreditter, garantier og lånetilsagn. Det er ikke utarbeidet tall for morbank da de er identiske med konserntallene.

Konsern	31.12.19				31.12.18			
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Utlån til og fordring på kunder med flytende rente (AC)								
Inngående balanse	21.593	16.108	46.061	83.762	22.770	19.852	40.283	82.905
Avsetning til tap overført til trinn 1	14.128	-6.460	-7.668	0	5.363	-2.318	-3.045	0
Avsetning til tap overført til trinn 2	-650	939	-289	0	-1.572	1.572		0
Avsetning til tap overført til trinn 3	-179	-3.018	3.197	0	-87	-4.054	4.141	0
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	10.928	2.075	944	13.947	8.876	3.464	309	12.649
Økning i måling av tap	3.758	4.219	15.606	23.583	1.252	6.412	8.959	16.624
Reduksjon i måling av tap	-18.202	-927	-7.527	-26.656	-10.305	-3.162	-866	-14.333
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-5.076	-3.376	-1.710	-10.162	-4.700	-5.657	-721	-11.078
Endring som skyldes konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)	-5	-14	-4.213	-4.232	-3	-2	-3.000	-3.005
Utgående balanse	26.295	9.547	44.400	80.243	21.593	16.108	46.061	83.762

Konsern	31.12.19				31.12.18			
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Utlån til og fordring på kunder med flytende rente med pant i boligeiendom (FVOCI) og fastrentelån (FVP&L (FVO))								
Inngående balanse	6.673	13.130	10.419	30.222	6.688	11.910	13.823	32.421
Avsetning til tap overført til trinn 1	3.769	-3.391	-379	0	3.514	-2.278	-1.236	0
Avsetning til tap overført til trinn 2	-746	1.661	-915	0	-543	3.185	-2.642	0
Avsetning til tap overført til trinn 3	-54	-679	733	0	-277	-302	579	0
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	3.805	3.500	953	8.258	3.238	2.080	410	5.728
Økning i måling av tap	611	7.315	4.109	12.035	841	6.443	2.096	9.380
Reduksjon i måling av tap	-5.233	-2.494	-1.559	-9.286	-4.603	-4.320	-600	-9.523
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-2.175	-3.083	-2.411	-7.668	-2.184	-3.589	-2.011	-7.784
Utgående balanse	6.650	15.958	10.952	33.560	6.673	13.130	10.419	30.222

Konsern	31.12.19				31.12.18			
	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3	Total
Ubenyttede kreditter, garantier og lånetilsagn								
Inngående balanse	2.511	1.154	2.955	6.619	4.986	1.657	2.636	9.279
Avsetning til tap overført til trinn 1	651	-634	-17	0	349	-349		0
Avsetning til tap overført til trinn 2	-58	58		0	-71	71		0
Avsetning til tap overført til trinn 3	0	-79	80	0	-1	-12	13	-0
Nye utstedte eller kjøpte finansielle eiendeler	1.873	-454	-917	502	1.021	201	18	1.239
Økning i måling av tap	1.179	578	0	1.757	380	260	318	958
Reduksjon i måling av tap	-308	-47	-698	-1.052	-2.805	-525	-8	-3.338
Finansielle eiendeler som har blitt fraregnet	-30	359	-272	57	-1.345	-146	-23	-1.514
Endring som skyldes konstaterte nedskrivninger (konstaterte tap)		-1	-33	-34	-2	-3	0	-5
Utgående balanse	5.819	933	1.097	7.850	2.511	1.154	2.955	6.619

Note 11 Maksimal kreditrisikoeksponering, ikke hensyntatt pantstillelser

Den største finansielle risikoeksponeringen til Sparebanken Telemark er kredittrisiko i utlånsporteføljen. Kredittrisiko er risikoen for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke har evne eller vilje til å oppfylle sine forpliktelser overfor banken. Styret gjennomgår årlig bankens styringsdokumenter og bevilgningsreglement for utlånsvirksomheten. Gjennom styringsdokumentene defineres bankens kredittpolicy og det fastsettes overordnede mål for eksponering knyttet til portefølje, bransje og enkeltkunder. Tabellen nedenfor viser maksimal eksponering mot kredittrisiko for balansen, inkludert derivater. Eksponeringen er vist brutto før eventuelle pantstillelser og tillatte motregninger.

Morbank		Konsern	
31.12.18	31.12.19	31.12.19	31.12.18
Eiendeler i balansen			
911.189	1.061.396	1.061.396	911.189
21.357.437	22.658.458	22.635.494	21.327.280
988.844	1.195.993	1.195.993	988.844
27.190	32.108	32.108	27.190
23.284.661	24.947.955	24.924.991	23.254.504
Finansielle garantistillelser utenfor balansen			
324.933	307.504	307.504	324.933
1.776.860	1.667.036	1.667.036	1.776.860
209.590	708.007	708.007	209.590
2.311.383	2.682.547	2.682.547	2.311.383
25.596.044	27.630.502	27.607.538	25.565.887
Kreditteksponering knyttet til utlån fordelt på land			
21.337.920	22.632.317	22.609.353	21.307.763
19.517	26.141	26.141	19.517
21.357.437	22.658.458	22.635.494	21.327.280

Sikkerhetsverdier

Banken benytter sikkerheter for å redusere risiko avhengig av marked og type transaksjon. Sikkerheter kan for eksempel være i form av fysisk sikkerhet eller garantier. Fysisk sikkerhet skal som hovedregel være forsikret og kan for eksempel være bygninger, boliger eller varelager. Vurdering av sikkerhetenes verdi skjer på utlånstidspunktet. Sparebanken Telemark overvåker løpende rutine knyttet til sikkerheter for å sikre høy kvalitet på risikoprofil som ivaretas gjennom rammeverk for risikostyring. Sikkerhetens realisasjonsverdi på fast eiendom beregnes til 80 % av omsetningsverdi.

Note 12 Kredittrisikoeksponering på utlån med lav eller ingen pantesikkerhet

Banken benytter eget klassifiseringssystem for overvåking av kredittrisiko i porteføljen. Risikoklasseinndeling skjer ut fra hvert enkelt engasjements sannsynlighet for mislighold. Banken beregner verdi av sikkerheter som et element i gruppering av kunder etter risiko. Fordeling skjer ved tilordning av sikkerheter til det enkelte utlån. Tabellen nedenfor beskriver samlede kreditteksponering i den laveste sikkerhetsklassen for pantesikkerhet (sikkerhetsklasse 7). Det er ikke utarbeidet tall for morbank da de er identiske med konserntallene.

Konsern Risikogruppe	Gjennomsnittlig usikret eksponering			
	%	Totalt beløp	%	Totalt beløp
		2019		2018
Lav risiko	0,8 %	55 258	1,1 %	74 712
Middels risiko	6,4 %	331 237	5,0 %	257 277
Høy risiko	4,7 %	44 626	6,4 %	60 331
Høyeste risiko	10,6 %	85 881	9,8 %	79 002
Misligholdte og nedskrevne	21,1 %	27 712	23,4 %	30 819
Totalt		544 713		502 140

Av de usikrede engasjementene på totalt 544,7 (502,1) mnok er 27,7 (30,8) mnok misligholdte og individuelt nedskrevne engasjementer tilsvarende 21,1 (23,4) %.

Note 13 Fordringer på og gjeld til kredittinstitusjoner

Konsern		
	31.12.19	31.12.18
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		
Utlån til og fordringer uten avtalt løpetid eller oppsigelsestid	871 036	710 349
Utlån til og fordringer med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	190 360	200 841
Totalt	1 061 396	911.189
Gjennomsnittlig rente	1,7 %	1,1 %
Gjeld til kredittinstitusjoner		
Lån og innskudd fra kredittinstitusjoner med avtalt løpetid eller oppsigelsestid	150 245	150 168
Totalt	150 245	150 168
Gjennomsnittlig rente	1,7 %	1,2 %

Det er ikke utarbeidet tall for morbank da de er identiske med konserntallene.

Note 14 Kredittkvalitet per risikogruppe av finansielle eiendeler

Kredittkvalitet mot norske finansinstitusjoner er vurdert med svært lav risiko. Obligasjoner garantert av stater eller kommuner er vurdert til svært lav risiko, obligasjoner med særskilt sikkerhet i boligeiendom er vurdert til lav risiko, obligasjoner utstedt av industri og finansinstitusjoner er vurdert til middels risiko eller høy risiko.

Kredittkvaliteten på utlån og fordringer på kunder er basert på en modell utarbeidet av SpareBank 1 Alliansen. Tabellen nedenfor viser kredittkvaliteten per risikogruppe for utlånsrelaterte eiendeler i balansen, basert på bankens kredittratingsystem.

Tabellen i noten spesifiserer kun konsern da forskjellen mellom morbank og konsern er uvesentlig og består utelukkende av utlån til døtre.

31.12.19	Noter	Verken misligholdt eller ind. nedskrevet					Misligholdt eller ind. nedskrevet	Sum
		Svært lav risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Svært høy risiko		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	13	1.061.396						1.061.396
Utlån til og fordringer på kunder								
Personmarked	7-11	6.489.220	5.837.671	2.172.819	280.140	269.285	72.116	15.121.251
Bedriftsmarked	7-11	2.083.840	1.232.248	2.742.814	903.601	529.054	129.838	7.621.395
Rentebærende verdipapirer								
Sertifikater og obligasjoner	26	301.694	688.321	205.906	72			1.195.993
Totalt		9.936.150	7.758.240	5.121.539	1.183.812	798.339	201.955	25.000.035

31.12.18	Noter	Verken misligholdt eller ind nedskrevet					Misligholdt eller ind. nedskrevet	Sum
		Svært lav risiko	Lav risiko	Middels risiko	Høy risiko	Svært høy risiko		
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	13	911.189						911.189
Utlån til og fordringer på kunder								
Personmarked	7-11	6.737.469	5.390.716	1.819.060	69.629	176.445	66.149	14.259.468
Bedriftsmarked	7-11	1.932.889	863.577	2.902.119	824.109	586.389	65.898	7.174.980
Rentebærende verdipapirer								
Sertifikater og obligasjoner	26	295.574	676.070	14.426	2.774			988.844
Totalt		9.877.122	6.930.363	4.735.605	896.511	762.834	132.047	23.334.481

Note 15 Markedsrisiko knyttet til renterisiko

Markedsrisiko er risikoen for at virkelig verdi eller bankens fremtidige kontantstrømmer fra finansielle instrumenter vil svinge som følge av endringer i renter, markedspriser eller kurser på egenkapitalinstrumenter.

Renterisiko oppstår som følge av at rentebærende eiendeler og forpliktelser har ulike gjenstående rentebindingstid. Bankens styre har vedtatt rammer for den totale renterisikoen med hensyn til parallellskift i rentekurven og vridning i rentekurven (rentekurverisiko). Renterisikoen styres mot ønsket nivå gjennom rentebindingen på plasseringer og innlån, samt ved bruk av rentederivater. Basisrisiko er den verdiendring på konsernets eiendeler og gjeld som finner sted når hele rentekurven parallellforskyver seg. Denne risikoen er vist i tabellen nedenfor og er beregnet som effekten på instrumentenes virkelige verdi av en renteendring hvor hele rentekurven forutsettes å parallellforskyve seg med ett prosentpoeng, og innvirkningen på resultatet fremkommer i tabellen. Positivt fortegn er inntekt og negativt fortegn er kostnad. Banken vil per. 31.12.19 få en inntekt på 4,4 mnok ved en økning av markedsrenten på ett %-poeng tilsvarende 4,7 mnok i 2018. (Effekten ved motsvarende rentereduksjon vil være symmetriske).

Det er her ikke tatt hensyn til administrativ renterisiko, dvs. effekten av at det i praksis vil gå noe tid fra en renteendring inntreffer i markedet til banken har fått justert vilkårene på innskudd og utlån med flytende rente. Konsernets renterisiko er knyttet til forskyvninger i rentekurven for norske kroner (NOK). Det er ikke utarbeidet tall for morbank da de er identiske med konserntallene.

Renterisiko ett %-poeng økning	Konsern	
	2019	2018
Sertifikater og obligasjoner	-1 785	-2 218
Fastrenteutlån til kunder	-54 134	-55 400
Fastrenteinnskudd til kunder	326	558
Obligasjonslån	63 511	49 703
Derivater	-3 470	12 106
Rentekurverisiko, effekt på resultat før skatt	4.449	4.749

Sensitivitet på netto rentekostnad	Konsern	
	2019	2018
Økning i basispunkter		
+25	1.112	1.187
+50	2.225	2.374
+100	4.449	4.749
+200	8.898	9.497

Tabellen under viser den såkalte rentekurverisikoen, dvs. risikoen for at rentekurven forskyver seg ulikt innenfor ulike tidsbånd ved en renteendring ved å måle bankens netto renteeksponering innenfor de ulike tidsintervallene.

Rentekurverisiko ett %-poeng økning	Konsern	
	2019	2018
0 - 1 mnd	727	814
1 - 3 mndr	3.926	3.620
3 - 12 mndr	1.639	-30
1 - 5 år	35	896
5 - 10 år	-1.878	-551
Rentekurverisiko, effekt på resultat før skatt	4.449	4.749

Metode benyttet for sensitivitetsanalysen

BankRisk er et system for styring av renterisiko og likviditet i bank. Systemet har standard rapporter for beregning av rente- og likviditetsrisiko. Det foretas beregninger av durasjon, forfallsversikter med videre på obligasjonsbeholdninger, innlån i obligasjoner og innlån i pengemarkedet og renteswapper.

Note 16 Finansielle derivater**Generell beskrivelse**

Oppstillingen nedenfor viser virkelig verdi av bankens finansielle derivater presentert som eiendeler og gjeld, samt nominelle verdier av kontraktsvolumet. Positiv markedsverdi av kontrakter blir presentert som eiendel, mens negativ markedsverdi blir presentert som gjeld. Kontraktsvolumet viser størrelsen av derivatenes underliggende eiendeler og gjeld, og er grunnlaget for måling av endringer i virkelig verdi av bankens derivater. Derivatforretningene er knyttet til ordinær bankvirksomhet og gjennomføres for å redusere risiko knyttet til bankens likviditetsportefølje og bankens innlån i finansmarkedene og for å avdekke og redusere risiko relatert til kunderettede aktiviteter. Kun sikringer knyttet til bankens innlånsvirksomhet defineres som «virkelig verdisikring» i henhold til IFRS 9.

Virkelig verdisikring

Banken har gjennomført verdisikring av fastrenteinnlån med en balanseverdi på 1.100 mnok. Innlånene sikres 1:1 gjennom eksterne kontrakter hvor det er samsvar mellom løpetid og fastrenten i sikringsobjektet og -forretningen. Banken utarbeider kvartalsvis dokumentasjon på at sikringsobjektet og -instrumentet er effektivt. Totalt er tre innlån sikringsbokført per 31.12.19.

Alle rentebytteavtalene er basert på observerbare markedspriser. Det er ikke utarbeidet tall for morbank da de er identiske med konserntallene.

Virkelig verdisikring	Konsern	
	2019	2018
Netto tap resultatført knyttet til sikringsinstrumentene ved virkelig verdisikring	474	1 262
Total gevinst på sikringsobjekter knyttet til den sikrede risikoen	-479	-1 291
Sum resultatført virkelig verdisikring	-5	-28
Akkumulerte sikringsjusteringer på sikringsobjektene	1.977	2.456

	Konsern					
	31.12.19			31.12.18		
	Kontrakts-sum	Eiendeler	Virkelig verdi Forpliktelser	Kontrakts-sum	Eiendeler	Virkelig verdi Forpliktelser
Rentebytteavtale - sikring av kunderelaterte eiendeler til virkelig verdi over resultatet	1.833.125	10.897	5.059	1617 344	7 905	10 477
Rentebytteavtale - sikring av rentepapirer	60.000	458	908	80 000	587	2 027
Rentebytteavtale - sikring av virkelig verdi av fastrenteinnlån	1.100.000	20.753	15	750 000	18 698	15
Totalt renteinstrumenter	2.993.125	32.108	5.982	2.447.344	27.190	12.519

Note 17 Forfallsanalyse av eiendeler og forpliktelser/ likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at konsernet ikke kan overholde sine betalingsforpliktelser når disse forfaller, eller erstatte innskudd når disse trekkes ut, med den konsekvens at konsernet misligholder forpliktelsene til å innfri innskudd og gi lån.

Bankens likviditetsrisiko avdekkes gjennom bankens likviditetsreserve/buffer. Hovedmålet for banken er å opprettholde bankens overlevelsessevne i en normalsituasjon, uten ekstern funding i 12 måneder. I tillegg skal banken overleve minimum 90 dager i en «stor stress» situasjon der man ikke har tilgang på funding fra kapitalmarkedet. Bankens daglige styring etter ovennevnte mål. I tillegg er det etablert en beredskapsplan for håndtering av likviditetskriser.

Forfallsanalyse av eiendeler og forpliktelser

Gjenværende restløpetid på bankens langsiktige finansiering var per 31.12.19 på 3,1 (2,9) år.

Likviditetsreservekrav (LCR) var 141 (173) % ved utgangen av året og gjennomsnittlig LCR var 155 (243) % i 2019.

Tabellen nedenfor viser forfallstidspunktet etter balansedagen for eiendeler og forpliktelser. Det er bare vist forfallstidspunkter for konsernet da det kun er små forskjeller mellom konserntall og tall for morbanken.

31.12.19	På forespørsel/ uten forfall	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	19.161					19.161
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		1.061.396				1.061.396
Netto utlån til og fordringer på kunder		2.563.567	109.178	1.455.109	18.507.640	22.635.494
Rentebærende verdipapirer		195.552	50.000	897.175	53.266	1.195.993
Finansielle derivater				32.108		32.108
Aksjer, egenkapitalbevis og andeler	840.216					840.216
Eierinteresser i felleskontrollerte virksomhet	241.300					241.300
Varige driftsmidler	167.469					167.469
Utsatt skattefordel	16.305					16.305
Andre eiendeler	36.135	5.984				42.120
Sum eiendeler	1.320.587	3.826.499	159.178	2.384.392	18.560.906	26.251.561
Gjeld						
Innskudd fra kredittinstitusjoner				150.245		150.245
Innskudd fra kunder	14.039.333	1.996.853	52.302			16.088.488
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer		37.951	476.985	4.924.218	618.492	6.057.647
Finansielle derivater				5.982		5.982
Ansvarlig lånekapital				250.889		250.889
Betalbar skatt			81.661			81.661
Netto pensjonforpliktelse					24.111	24.111
Annen gjeld og forpliktelser	14.769	75.285			7.850	97.904
Egenkapital	3.394.635			100.000		3.494.635
Sum egenkapital og gjeld	17.448.737	2.110.090	610.948	5.431.334	650.453	26.251.561
Netto	-16.128.150	1.716.409	-451.770	-3.046.942	17.910.453	0

31.12.18	På forespørsel/ uten forfall	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Totalt
Eiendeler						
Kontanter og fordringer på sentralbanker	29.898					29.898
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner		911.189				911.189
Netto utlån til og fordringer på kunder		2.544.438	111.352	1.063.176	17.608.607	21.327.573
Rentebærende verdipapirer		50.145	55.023	820.014	63.662	988.844
Finansielle derivater				27.190		27.190
Aksjer, egenkapitalbevis og andeler	790.538					790.538
Eierinteresser i felleskontrollerte virksomhet	218.258					218.258
Varige driftsmidler	164.607					164.607
Utsatt skattefordel	12.839					12.839
Andre eiendeler	41.635	3.949				45.584
Sum eiendeler	1.257.774	3.509.722	166.375	1.910.380	17.672.269	24.516.519
Gjeld						
Innskudd fra kredittinstitusjoner				150.168		150.168
Innskudd fra kunder	13.366.349	1.612.764	73.467			15.052.581
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer		16.053	321.209	5.024.125	258.468	5.619.855
Finansielle derivater				12.519		12.519
Ansvarlig lånekapital				250.549		250.549
Betalbar skatt			68.241			68.241
Netto pensjonforpliktelse					21.188	21.188
Annen gjeld og forpliktelser	11.956	88.419			6.619	106.994
Egenkapital	3.134.424			100.000		3.234.424
Sum egenkapital og gjeld	16.512.730	1.717.236	462.917	5.537.362	286.275	24.516.519
Netto	-15.254.956	1.792.486	-296.543	-3.626.982	17.385.995	0

Likviditetsrisiko

Tabellen under viser bankens forventede fremtidige kontantstrømmer knyttet til forpliktelser. I tabellen er det lagt til grunn nominelle verdier, samt rentenivå slik det foreligger per 31.12.19.

Løpetid på innskudd til fastrente er satt til utløpet av fastrenteperioden. Løpetid på øvrige innskudd er ansett å være på forespørsel noe som også medfører at fremtidige renteelementer ikke er lagt til. Løpetid på derivater

er satt til utgangen av kontraksperioden. Kontraktsmessig kontantstrøm på derivater er ikke balanseført. Løpetid på verdipapirgjeld og ansvarlig lånekapital er satt til første avtalte forfallstidspunkt. Løpetiden på øvrige forpliktelser er satt til forfallstidspunktet. I tillegg har banken en trekkrettighet i oppgjørsbank på 300 mnok.

Det er bare vist forfallstidspunkter for konsernet da det kun er små forskjeller mellom konserntall og tall for morbanken.

Konsern						
31.12.19	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Totalt
Innskudd fra kredittinstitusjoner		761	2.284	155.329		158.374
Innskudd fra kunder	14.039.333	1.996.853	52.302			16.088.488
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer		70.530	599.602	3.212.540	2.630.943	6.513.614
Finansielle derivater		294	-1.190	1.049	1.321	1.475
Ansvarlig lånekapital		2.356	7.069	212.286		221.711
Betalbar skatt			81.661			81.661
Annen gjeld og forpliktelser	14.769	75.285				90.054
Sum	14.054.102	2.146.081	741.727	3.581.204	2.632.264	23.155.378

Konsern						
31.12.18	På forespørsel	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Totalt
Innskudd fra kredittinstitusjoner		521	1.564	155.734		157.819
Innskudd fra kunder	13.366.349	1.612.764	73.467			15.052.581
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer		39.988	412.565	5.250.175	287.875	5.990.603
Finansielle derivater		1.716	6.790	24.070	5.805	38.381
Ansvarlig lånekapital		1.941	5.824	268.481		276.246
Betalbar skatt			68.241			68.241
Annen gjeld og forpliktelser	11.956	88.419				100.375
Sum	13.378.306	1.745.350	568.450	5.698.460	293.680	21.684.246

Note 18 Netto renteinntekter

Morbank			Konsern	
2018	2019		2019	2018
		Renteinntekter		
11 764	15 964	Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	15 964	11 764
590 046	706 291	Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kunder	705 291	588 983
39 110	46 961	Renter og lignende inntekter av utlån til og fordringer på kunder til virkelig verdi	46 961	39 110
17 621	22 898	Renter og lignende inntekter av rentebærende verdipapirer til virkelig verdi	22 898	17 621
658 541	792 114	Sum renteinntekter	791 114	657 477
		Rentekostnader		
1 796	2 504	Renter og lignende kostnader på gjeld til kredittinstitusjoner	2 504	1 796
142 432	204 125	Renter og lignende kostnader på innskudd fra og gjeld til kunder	202 713	141 883
106 167	130 568	Renter og lignende kostnader på utstedte verdipapirer	130 568	106 167
6 602	8 681	Renter og lignende kostnader på ansvarlig lånekapital	8 681	6 602
10 838	12 652	Skringsfondsavgift	12 652	10 838
267 835	358 529	Sum rentekostnader	357 117	267 286
390 705	433 585	Netto renteinntekter	433 997	390 192

Note 19 Netto provisjonsinntekter og andre inntekter

Morbank		Konsern	
2018	2019	2019	2018
Provisjonsinntekter			
3 923	3 870	3 870	3 923
10 372	9 490	9 490	10 372
38 305	40 378	40 378	38 305
68 480	74 245	74 245	68 480
	Provisjonsinntekter eiendomsmegling	32 380	34 421
5 220	8 117	8 117	5 220
126 299	136 101	168 481	160 720
Sum provisjonsinntekt eks. kredittforetak			
66 083	70 733	70 733	66 083
4 141	4 996	4 996	4 141
70 224	75 728	75 728	70 224
Sum provisjonsinntekt kredittforetak			
196 523	211 829	244 209	230 944
Provisjonskostnader			
20 863	21 563	21 563	20 863
692	598	598	692
21 555	22 161	22 161	21 555
Sum provisjonskostnader			
174 968	189 668	222 048	209 389
Netto provisjonsinntekter			
Andre driftsinntekter			
2 345	2 645	2 645	2 404
4 464			4 464
	Gevinst ved salg av eiendom		
	Andre inntekter eiendomsmegling	18 212	13 969
795	403	403	829
7 604	3 047	21 259	21 666
Sum andre driftsinntekter			
182 572	192 715	243 306	231 055
Netto provisjons- og andre inntekter			

* Banken mottar provisjonsinntekter for overførte lån og kreditter fra SB1 Boligkreditt og SB1 Næringskreditt inntil de er nedbetalt av lånekunden. Provisjonen beregnes hver måned av akkumulert saldo på overførte lån og kreditter, og provisjonssatsen er en andel av den margin som kredittforetakene har på sine lån og kreditter.

Note 20 Netto resultat fra finansielle investeringer

Morbank		Konsern	
2018	2019	2019	2018
19.318	15.155	15.155	19.318
	Utbytte fra aksjer		
1.232	1.530		
	Utbytte fra datterselskap		
22.408	51.888	64.337	29.988
	Utbytte/resultatandel fra fkv og ts		
23.640	53.418	64.337	29.988
	Netto resultat fra eierinteresser		
-5.485	-1.809	-1.809	-5.485
	Netto resultat fra obligasjoner og sertifikater		
28	5	5	28
	Netto verdiendring på sikrede obligasjoner og derivater		
233	43	43	233
	Netto verdiendring på sikrede fastrente utlån og derivater		
262	48	48	262
	Netto resultat fra finansielle derivater		
20.982	271	271	20.124
	Realiserte instrumenter vurdert til virkelig verdi		
211	7.914	7.914	211
	Verdiendring av instrumenter vurdert til virkelig verdi		
21.193	8.186	8.186	20.335
	Netto resultat fra aksjer, egenkapitalbevis og andeler		
58.927	74.997	85.917	64.417
Sum netto resultat fra finansielle investeringer			

Note 21 Lønnskostnader og ytelser til ledende ansatte og tillitsvalgte

Alle godtgjørelsesordninger i Sparebanken Telemark utformes i samsvar med lov om finansieringsvirksomhet og finansinstitusjoner og lov om verdipapirhandel med tilhørende forskrift om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond.

Godtgjørelsesutvalget består for Sparebanken Telemark av hele styret. Utvalget foretar årlig en gjennomgåelse av praktiseringen av godtgjørelsesordningen, og det utarbeides en skriftlig rapport. Godtgjørelsesutvalget skal sørge for at praktiseringen av godtgjørelsesordningen minst en gang i året gjennomgås av uavhengige kontrollfunksjoner som for tiden er intern revisor ved KPMG.

Styret skal godkjenne og vedlikeholde godtgjørelsesordningen samt påse at dokumentasjonen som ligger til grunn for beslutninger er ivarettatt. I tillegg skal styret godkjenne enhver materiell endring eller unntak fra godtgjørelsesordningen.

Vilkår for lån til ledende ansatte og medlemmer av selskapsorganer avviker ikke fra de generelle bestemmelsene som gjelder for øvrige ansatte. Det foreligger ingen særskilt bonusordning for bankens ledende ansatte.

Rentesubsidiering av utlån til ansatte for 2019 er beregnet til 2,3 mnok målt mot gjennomsnittlig kunderente. Rentesubsidieringen for 2018 var på 1,7 mnok. Ingen tillitsvalgte har i kraft av sine verv rentesubsidiering på utlån. Utlån til ansatte var 237 mnok i 2019 og 243 mnok i 2018. Lån til ansatte i 2019 inkluderer lån på 2,7 (6,3) mnok knyttet til kjøp av egenkapitalbevis.

Morbank			Konsern		
2018	2019		Noter	2019	2018
		Lønnskostnader			
106.939	102.541	Lønn		130.025	134.052
13.360	13.193	Pensjon	23	15.603	15.447
27.266	28.161	Sosiale kostnader		33.326	32.072
147.565	143.896	Sum lønnskostnader		178.954	181.572
		Ansatte			
150,8	148,0	Antall årsverk 31.12		178,0	179,3
158	154	Antall ansatte 31.12		186	188

Lønn og andre ytelser til ledende ansatte i 2019

		Lønn	Natural ytelser	Sum godtgjørelser	Pensjonskostnad	Lån og kreditter per 31.12	Antall EK-bevis 31.12 *
Per Halvorsen	Administrerende banksjef	2.224	163	2.387	1.282	6.269	4.019
Roar Snippen	Banksjef økonomi og finans - CFO	1.520	150	1.669	244	3.575	3.919
Anne Vikan	Banksjef personmarkedet	1.113	24	1.137	416	1.548	2.630
Arent Anfinen	Banksjef bedriftsmarkedet	1.112	27	1.138	160	2.200	2.192
Marianne Thorsdal	Banksjef HR og organisasjon	1.082	31	1.113	176	2.937	2.192
Mats Flatland	Banksjef Marked og forretningsutvikling	881	26	906	117	1.722	2.630
Samlet godtgjørelse til ledende ansatte		7.931	420	8.351	2.395	18.251	17.582

* Antall egenkapitalbevis i Sparebanken Telemark. Det er også tatt med egenkapitalbevis tilhørende den nærmeste familie og selskaper der vedkommende har avgjørende innflytelse.

Lønn og andre ytelser til ledende ansatte i 2018

		Lønn	Natural ytelser	Sum godtgjørelser	Pensjonskostnad	Lån og kreditter per 31.12	Antall EK-bevis 31.12 *
Per Halvorsen	Administrerende banksjef	2.227	230	2.457	1.265	5.837	3.069
Preben Prebensen	Vise adm. banksjef	1.550	25	1.575	290	2.025	2.192
Roar Snippen	Banksjef økonomi og finans - CFO	1.525	161	1.686	232	3.627	3.069
Anne Vikan	Banksjef personmarkedet	1.048	28	1.076	466	1.702	2.630
Arent Anfinen	Banksjef bedriftsmarkedet	1.052	34	1.086	143	2.200	2.192
Marianne Thorsdal	Banksjef HR og organisasjon	1.025	35	1.060	157	2.696	2.192
Mats Flatland	Banksjef Marked og forretningsutvikling	184	6	190	19	0	2.630
Samlet godtgjørelse til ledende ansatte		8.610	520	9.130	2.572	18.087	17.974

* Antall egenkapitalbevis i Sparebanken Telemark. Det er også tatt med egenkapitalbevis tilhørende den nærmeste familie og selskaper der vedkommende har avgjørende innflytelse.

I henhold til ansettelsesavtalen med administrerende banksjef er banken forpliktet til å dekke lønn og annen tilleggssytelse i inntil 12 måneder ved fratreddelse. Administrerende banksjef har rett til å fratre ved fylte 62 år med en livsvarig pensjon på 70 % av lønn på fratreddelsestidspunktet, samt uføredækning. Den øvrige ledergruppen i banken har ikke rettigheter utover ordinær pensjon tilsvarende det de øvrige ansatte har. Ledergruppen har ikke rettigheter eller godtgjørelser utover det som er spesifisert.

Godtgjørelse til styret, revisjons- og risikoutvalget i 2019

Navn	Tittel	Honorar	Lån og kreditter per	Antall EK-bevis 31.12 *
			31.12	
Anne Berg Behring	Styrets leder fra og med 28.03.2019	223	6.420	1.727
Per Richard Johansen	Styrets leder til og med 28.03.2019	56	2.000	877
Per Wold	Nestleder styret	143	3.250	877
Jan Erling Nilsen	Styremedlem	178	0	877
Morten Christian Christoffersen	Styremedlem fra og med 28.03.2019	113	8.000	18.507
Ingeborg Fogt Bergby	Styremedlem	179	0	789
Anja Kristin Salte Hjelseth	Styremedlem	164	1.500	1.754
Jan Berge	Styremedlem, ansatt representant	133	3.402	2.192
May Britt Boye	Styremedlem, ansatt representant	133	4.353	4.384

* Antall egenkapitalbevis i Sparebanken Telemark. Det er også tatt med egenkapitalbevis tilhørende den nærmeste familie og selskaper der vedkommende har avgjørende innflytelse.

Bankens revisjons- og risikoutvalg har følgende medlemmer; Jan Erling Nilsen (leder revisjonsutvalget), Ingeborg Fogt Bergby (leder risikoutvalget), Anja Kristin Salte Hjelseth. Honorar til utvalgets medlemmer er inkludert i godtgjørelsen spesifisert over.

Godtgjørelse til styret, revisjons- og risikoutvalget i 2018

Navn	Tittel	Honorar	Lån og kreditter per	Antall EK-bevis 31.12 *
			31.12	
Per Richard Johansen	Styrets leder	225	2.000	877
Per Wold	Nestleder styret	135	3.250	877
Jan Erling Nilsen	Styremedlem	165	0	877
Anne Berg Behring	Styremedlem	170	6.367	1.727
Ingeborg Fogt Bergby	Styremedlem	170	0	789
Anja Kristin Salte Hjelseth	Styremedlem	125	1.500	1.754
Jan Berge	Styremedlem, ansatt representant	125	3.445	2.192
May Britt Boye	Styremedlem, ansatt representant	125	3.725	4.384

Honorar til representantskapet

	2019	2018
Øystein Beyer, representantskapets leder	55	54
Øvrige medlemmer	164	197
Lån og kreditter til medlemmer av representantskapet	57.816	51.571

Representantskapet består av 24 medlemmer/representanter. Det har vært ett møte i representantskapet i 2019.

Note 22 Andre driftskostnader

Morbank			Konsern	
2018	2019	Andre driftskostnader	2019	2018
59.866	66.641	IT kostnader	66.677	61.113
19.528	17.072	Markedsføring	19.135	21.734
13.341	7.777	Driftskostnader faste eiendommer	8.473	8.867
-6.540	2.469	Formueskatt	2.469	-6.540
41.884	32.026	Øvrige driftskostnader	39.114	46.822
128.078	125.984	Sum andre driftskostnader	135.867	131.996
50.536	54.290	herav alliansekostnader	54.290	50.536

Morbank			Konsern	
2018	2019	Godtgjørelse til revisor	2019	2018
1.935	1.340	Ordinær revisjon	1.533	2.099
49	0	Andre attestasjonstjenester	0	86
174	132	Skatterådgivning	132	174
1.287	353	Andre tjenester utenfor revisjon	423	1.405
3.446	1.825	Sum godtgjørelse til ekstern revisor inkl. mva	2.088	3.764

Note 23 Pensjoner

Banken har ytelsesbaserte pensjonsordninger i Sparebank 1 Livsforsikring AS og Storebrand Livsforsikring AS. Ansatte som ble tilsatt etter 01.07.05 (Sparebanken Grenland), etter 01.03.08 (Sparebanken Telemark) og etter 01.01.09 (Holla og Lunde Sparebank) er tilknyttet en innskuddsbasert ordning. Tilsvarende har ansatte i datterselskap innskuddsbasert pensjonsordning.

For den innskuddsbasert pensjonsordningen er premien på 7 % av lønn mellom 0 og til 7,1G, og premie på 22 % av lønn mellom 7,1G og 12G. For den innskuddsbaserte ordningen vil årets pensjonskostnad tilsvare årets påløpte premie.

Pensjonsordningene oppfyller kravene i lov om obligatorisk tjenestepensjon.

Adm. banksjef har rett til førtidspensjon fra 62 år og avtale om 70 % pensjon for lønn utover 12G. Foruten denne, løper det to tilleggspensjoner til to tidligere pensjonerte banksjefer.

Morselskapet er med i Fellesordningen for avtalefestet pensjon, AFP. Den private AFP-ordningen gir et livslangt tillegg til den ordinære pensjonen. Den private AFP-ordningen vil bli finansiert gjennom en årlig premie som fastsettes som en prosent av lønn mellom 1 og 7,1G. Prosentsatsen har de siste årene utgjort 2,5 %.

Det er ikke utarbeidet spesifikasjon av pensjonsforpliktelser for morbank da de er identiske med konserntallene.

	31.12.19	31.12.18
Netto pensjonsforpliktelse i balansen		
Nåverdi av fremtidige pensjonsforpliktelser	284.061	271.642
Verdi av pensjonsmidler	-259.950	-250.454
Netto pensjonsforpliktelse	24.111	21.188

Spesifikasjon av pensjonskostnad

Morbank			Konsern	
2018	2019	Periodens pensjonskostnad	2019	2018
7.095	7.053	Ytelsesbasert pensjon opptjent i perioden	7.053	7.095
636	380	Rentekostnad/-inntekt(-) på netto pensjonsforpliktelse/pensjonsmidler	380	636
1.116	1.104	Periodisert arbeidsgiveravgift og finansskatt	1.104	1.116
8.846	8.537	Netto resultatført ytelsesbasert pensjonskostnad	8.537	8.846
2.714	3.053	Pensjonskostnad innskuddsbasert ordning	5.462	4.801
1.800	1.604	Pensjonskostnad AFP	1.604	1.800
13.360	13.193	Total pensjonskostnad	15.603	15.447

Spesifikasjon av pensjonsforpliktelse

	Konsern	
	31.12.19	31.12.18
Netto pensjonsforpliktelse i balansen		
Nåverdi av fremtidige pensjonsforpliktelser	284.061	271.642
Verdi av pensjonsmidler	-259.950	-250.454
Netto pensjonsforpliktelse	24.111	21.188
Bevegelse i netto pensjonsforpliktelse i balansen		
Netto pensjonsforpliktelse i balansen per 01.01	21.188	31.156
Estimatavvik ført mot andre inntekter og kostnader	13.223	-3.802
Netto resultatført ytelsesbasert pensjonskostnad	8.537	8.846
Innbetalt beløp til ytelsesbaserte ordninger	-18.837	-15.012
Netto total pensjonsforpliktelse per 31.12	24.111	21.188
Bevegelse virkelig verdi pensjonsmidler i balansen		
Virkelig verdi pensjonsmidler i balansen 1.1	250.454	227.542
Innbetalt til fondsbaserte ordninger	15.299	12.810
Årets renteinntekter av midlene	6.605	5.497
Utbetalte pensjoner	-6.808	-5.990
Aktuarielt (tap)/gevinst	-5.600	10.595
Virkelig verdi pensjonsmidler i balansen 31.12	259.949	250.454
Avvik mellom forventet og virkelig avkastning av pensjonsmidler i %		
Diskonteringsrente	2,30 %	2,60 %
Forventet avkastning på midlene	2,30 %	2,60 %
Fremtidig lønnsutvikling	2,25 %	2,75 %
G-regulering	2,00 %	2,50 %
Pensjonsregulering	0,50 %	0,50 %
Påslag arbeidsgiveravgift og finansskatt	19,10 %	19,10 %
Dødelighets- og uføretabell	FNH2013	FNH2013
Antall ansatte som er omfattet av ordningen	90	98

Ved beregning av virkelig verdi på pensjonsmidler pr 31.12.19 er det lagt til grunn en forventet avkastning for 2019 på 2,3 (2,6) %. Faktisk avkastning på pensjonsmidlene var i 2019 4,5 (5,7) %.

Sensitivitetsanalyse pr. 31.12.19

Endring i pensjonsforpliktelse	Konsern	
	Økning	Reduksjon
Diskonteringsrente (0,5 % endring)	23.751	-21.119
Forventet fremtidig lønnsutvikling (0,5% endring)	12.249	-10.987

Note 24 Skatt

Morbank			Konsern	
2018	2019		2019	2018
348.985	403.339	Resultat før skattekostnad	423.543	362.880
3.329	3.577	Permanente forskjeller inklusive formuesskatt	3.577	3.335
-10.244	13.074	Endring midlertidige forskjeller	13.977	-9.217
-72.102	-74.933	Skattefri inntekter inkl utbytte og resultatandeler	-86.371	-77.592
3.802	-13.223	Estimatavvik ført over andre inntekter og kostnader	-13.223	3.802
273.771	331.834	Årets skattegrunnlag	341.502	283.209
70.199	82.843	Betalbar skatt	84.970	72.370
87.226	100.835	25 (22) % av ordinært resultat før skatt	102.763	89.159
832	894	Effekt ikke fradagsberettigede kostnader	894	834
-18.025	-18.733	Effekt ikke skattepliktige inntekter inkl. utbytte	-18.733	-18.025
0	0	Effekt av endring i skattesats midlertidige forskjeller	0	-65
-82	-63	For mye/lite avsatt skatt tidligere år	-64	-82
2.822	2.469	Formuesskatt	2.469	2.822
72.773	85.401	Skattekostnad inklusiv formuesskatt	87.330	74.642
-2.822	-2.469	Fratrukket skattekostnad klassifisert som driftskostnad	-2.469	-2.822
69.951	82.932	Årets skattekostnad eksklusive formuesskatt	84.861	71.820
20,9 %	21,2 %	Effektiv skattesats	20,0 %	19,8 %
Skattekostnad på totalresultat				
69.951	82.932	Sum skattekostnad resultatregnskap	84.861	71.820
2.728	-3.420	Sum skattekostnad utvidet resultat	-3.420	2.728
72.679	79.512	Sum skattekostnad på totalresultat	81.440	74.548

Morbank		Konsern		
31.12.18	31.12.19	31.12.19	31.12.18	
Midlertidige forskjeller og balanseført utsatt skatt/skattefordel*				
-36.913	-33.600	Anleggsmidler	-30.674	-38.181
16.506	6.259	Utestående fordringer	6.204	16.505
-10.603	-7.090	Verdipapirer inklusive derivater	-7.090	-10.603
16.226	11.256	Gevinst- og tapskonto	12.385	17.636
-36.693	-41.378	Pensjonsforpliktelse	-41.378	-36.693
-51.477	-64.552	Sum midlertidige forskjeller	-60.553	-51.335
12.870	16.138	Balanseført utsatt skatt/skattefordel	15.258	12.839
Betalbar skatt i balansen				
66.070	81.661	Avsatt betalbar skatt	83.788	68.240
2.700	2.700	Avsatt formuesskatt	2.700	2.700
68.770	84.361	Sum betalbar skattegjeld	86.488	70.940

* Utsatt skattefordel blir balanseført i den utstrekning det er sannsynlig at den vil kunne benyttes mot fremtidig skattepliktig inntekt. Skattesats for morbank er 25 %, mens for datterselskapene er det 22 %.

Note 25 Klassifisering og måling av finansielle instrumenter

Tabellene i denne noten spesifiserer kun konsern da forskjellen mellom morbank og konsern er uvesentlig og består utelukkende av utlån til døtre, se note 8.

Klassifisering av finansielle instrumenter

Kategori 1	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultat.
Kategori 2	Finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultat, bestemt regnskapsført til virkelig verdi
Kategori 3	Finansielle derivater som sikringsinstrumenter
Kategori 4	Finansielle instrumenter vurdert til amortisert kost inkludert forpliktelser som er utpekt som sikringsobjekter

Konsern					
31.12.19	Kategori 1	Kategori 2	Kategori 3	Kategori 4	Totalt
Eiendeler					
Kontanter og fordringer på sentralbanker				19.161	19.161
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner				1.061.396	1.061.396
Netto utlån til og fordringer på kunder	13.269.396	1.732.093		7.634.006	22.635.494
Rentebærende verdipapirer	1.195.993				1.195.993
Finansielle derivater			32.108		32.108
Aksjer, egenkapitalbevis og andeler	840.216				840.216
Sum eiendeler	15.305.605	1.732.093	32.108	8.714.563	25.784.369
Gjeld					
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner				150.245	150.245
Innskudd fra og gjeld til kunder				16.088.488	16.088.488
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer				6.057.647	6.057.647
Finansielle derivater	5.982				5.982
Ansvarlig lånekapital				250.889	250.889
Sum gjeld	5.982			22.547.269	22.553.251
Konsern					
31.12.18	Kategori 1	Kategori 2	Kategori 3	Kategori 4	Totalt
Eiendeler					
Kontanter og fordringer på sentralbanker				29.898	29.898
Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner				911.189	911.189
Netto utlån til og fordringer på kunder	12.883.511	1.615.242		6.828.821	21.327.573
Rentebærende verdipapirer	988.844				988.844
Finansielle derivater			27.190		27.190
Aksjer, egenkapitalbevis og andeler	790.538				790.538
Sum eiendeler	14.662.892	1.615.242	27.190	7.769.908	24.075.232
Gjeld					
Innskudd fra og gjeld til kredittinstitusjoner				150.168	150.168
Innskudd fra og gjeld til kunder				15.052.581	15.052.581
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer				5.619.855	5.619.855
Finansielle derivater	12.519				12.519
Ansvarlig lånekapital				250.549	250.549
Sum gjeld	12.519			21.073.153	21.085.672

Finansielle instrumenter innregnet til amortisert kost (kategori 4)

Bankens utlån og innlån kan hovedsakelig ikke omsettes i et aktivt marked. Overføringer av blant annet innlån til en annen part vil kreve godkjenning fra den enkelte kunde. Bankens risikopåslag på utlånene endres kun ved større endringer i markedsforholdene. Slike utlån anses i hovedsak å ha flytende rentebetingelser. Bankens kredittpåslag for disse utlånene er ikke endret ved årets slutt. Samme margin ville blitt lagt til grunn for nye utlån på balansedagen.

Banken har justert kredittisikopåslaget gjennom 2019 for lån med referansebaserte betingelser som følge av volatiliteten i kredittspreadene gjennom året. Banken har ved årets slutt foretatt en fornyet vurdering av

kredittrisikoen og vurdert at en reprising av lånene ville blitt foretatt til de samme påslagene. Kundene kan innfri denne type lån til pålydende. Banken vurderer derfor at lån med referansebaserte betingelser innregnet til amortisert kost avviker uvesentlig fra virkelig verdi.

Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapirer, innskudd fra kredittinstitusjoner, ansvarlig lånekapital og fondsobligasjon er vurdert til amortisert kost, og har etter bankens vurdering en rimelig tilnærming til virkelig verdi.

Vurdering av virkelig verdi på finansielle instrumenter:

Tabellen under viser finansielle instrumenter til virkelig verdi etter verdsettelsesmetode. De ulike nivåene er definert som følger:

Nivå 1: Verdsettes ved bruk av noterte priser i aktive markeder

Nivå 2: Verdsettelse ved bruk av observerbare markedsdata

Nivå 3: Verdsettelse på annen måte enn basert på observerbare markedsdata

Konsern	31.12.19				31.12.18			
Eiendeler	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet								
-Fastrenteutlån			1.732.093	1.732.093			1.615.242	1.615.242
-Rentebærende verdipapirer		1.195.993		1.195.993		988.844		988.844
-Finansielle derivater		32.108		32.108		27.190		27.190
-Boliglån til virkelig verdi over OCI			13.269.396	13.269.396			12.883.511	12.883.511
-Aksjer, egenkapitalbevis og andeler	48.742	14.885	776.590	840.216	45.028	12.685	732.824	790.538
Sum eiendeler til virkelig verdi	48.742	1.242.986	15.778.078	17.069.806	45.028	1.028.719	15.231.577	16.305.324
Forpliktelser								
Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet								
-Finansielle derivater		5.982		5.982		12.519		12.519
Sum forpliktelser til virkelig verdi		5.982		5.982		12.519		12.519

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som handles i aktive markeder er basert på markedspris på balansedagen. Et marked er betraktet som aktivt dersom markedskursene er enkelt og regelmessig tilgjengelige og disse prisene representerer faktiske og regelmessige markedstransaksjoner på en armlengdes avstand. Instrumenter inkludert i nivå 1 omfatter kun egenkapitalinstrumenter notert på Oslo Børs.

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som ikke handles i et aktivt marked beregnes ved å bruke verdsettelsesmetoder. Disse verdsettelsesmetodene maksimerer bruken av observerbare data der de er tilgjengelig og belager seg minst mulig på konsernets egne estimater. Dersom alle vesentlige data som kreves for å fastsette virkelig verdi av et instrument vurderes å være observerbare data, er instrumentet inkludert i nivå 2. Dersom én eller flere vesentlige data ikke er basert på observerbare markedsdata, er instrumentet inkludert i nivå 3. Verdsettelsesmetoder som brukes til å verdsette finansielle instrumenter i nivå 2 og 3 inkluderer:

- Virkelig verdi av rentebytteavtaler er beregnet som nåverdien av fremtidig kontantstrøm basert på observerbar rentekurve.
- Virkelig verdi av sertifikater og obligasjoner (eiendeler og forpliktelser) er beregnet som nåverdien av fremtidig kontantstrøm basert på en avkastningskurve sammensatt av observerbar rentekurve og en indikert kredittspread på utsteder fra Nordic Bond Pricing eller anerkjente meglerhus.
- Virkelig verdi av fastrenteutlån til kunder er beregnet som nåverdien av avtalte kontantstrømmer diskontert med en observerbar rentekurve med tillegg for et beregnet markedsplåslag.
- Virkelig verdi av boliglån med flytende rente blir estimert basert på pålydende saldo og forventet tap.

Følgende tabell presenterer endringene i instrumentene klassifisert i nivå 3:

Konsern	31.12.19				31.12.18			
	Fastrente- utlån	Boliglån til virkelig verdi over OCI	Aksjer, egenkapital- bevis og andeler	Totalt	Fastrente- utlån	Boliglån til virkelig verdi over OCI	Aksjer, egenkapital- bevis og andeler	Totalt
Balanseført verdi IB	1.615.242	12.883.511	732.824	15.231.577	1.185.589	12.610.606	612.971	14.409.166
Netto gevinst/tap (-) gjennom året	-9.789		1	-9.787	-1.814		21.328	19.514
Investeringer i perioden			66.070	66.070			103.521	103.521
Salg i perioden (til bokført verdi)			-22.306	-22.306			-4.996	-4.996
Netto volumendring i perioden	126.639	385.885		512.525	431.467	272.904		704.371
Balanseført verdi utgående balanse	1.732.093	13.269.396	776.590	15.778.078	1.615.242	12.883.511	732.824	15.231.577

Note 26 Rentebærende verdipapirer

Rentebærende verdipapirer måles til virkelig verdi over resultatet. Det er kun konsern som vises da morbank er identiske med konserntallene.

Rentebærende verdipapirer fordelt på utsteder

	Konsern	
	31.12.19	31.12.18
Stat		
- Pålydende	60.000	60.000
- Virkelig verdi	63.275	64.315
Annen offentlig utsteder		
- Pålydende	469.000	297.000
- Virkelig verdi	478.299	304.050
Finansielle foretak		
- Pålydende	531.212	613.212
- Virkelig verdi	535.354	617.705
Ikke-finansielle foretak		
- Pålydende	118.009	3.077
- Virkelig verdi	119.065	2.774
Sum rentebærende verdipapirer til virkelig verdi	1.195.993	988.844

Rentebærende verdipapirer fordelt etter forfall

31.12.19	Konsern				
	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Totalt
Stat			63.275		63.275
Annen offentlig utsteder	15.072	50.000	359.961	53.266	478.299
Finansielle foretak	61.416		473.938		535.354
Ikke-finansielle foretak	119.065				119.065
Sum rentebærende verdipapirer til virkelig verdi	195.552	50.000	897.175	53.266	1.195.993

31.12.18	Konsern				
	Under 3 måneder	3-12 måneder	1 - 5 år	over 5 år	Totalt
Stat			64.315		64.315
Annen offentlig utsteder	50.145	20.747	179.509	53.650	304.050
Finansielle foretak		34.276	573.416	10.013	617.705
Ikke-finansielle foretak			2.774		2.774
Sum rentebærende verdipapirer til virkelig verdi	50.145	55.023	820.014	63.662	988.844

Banken har ingen verdipapirer med forfall på forespørsel

Verdiendringer på rentebærende verdipapirer

	Konsern
Balanseført verdi 31.12.18	988.844
Tilgang	1.121.985
Avgang	-915.075
Verdiregulering over resultatregnskapet	239
Balanseført verdi 31.12.19	1.195.993

Alle rentebærende verdipapirer er verdsatt basert på observerbare markedsdata.

Note 27 Aksjer, egenkapitalbevis og andeler

Aksjer, egenkapitalbevis og andeler er verdsatt til virkelig verdi med verdiendringer over resultat iht. IFRS 9. Virkelig verdi er verdsatt etter verdsettelsesmetoder basert på observerbare markedsdata, estimerte kontantstrømmer eller vurdering av eiendeler og gjeld.

	Konsern	
	31.12.19	31.12.18
Til virkelig verdi over resultat		
- Børsnoterte	48.746	45.028
- Unoterte	791.471	745.509
Sum aksjer, egenkapitalbevis og andeler	840.216	790.538

Det er ikke aksjeinvesteringer i datterselskapene derfor kun spesifisert konsern.

Spesifikasjon av vesentlige eierposter per 31.12.19

Konsern							
Selskapets navn	Organisasjons-nummer	Antall aksjer	Eierandel i %	Kostpris	Markeds-verdi	Balanse-ført verdi	
SpareBank 1 Boligkreditt AS	FVP&L 988 738 387	3 592 816	4,7 %	539.170	539.304	539.304	
SpareBank 1 Næringskreditt AS	FVP&L 894 111 232	719 855	4,4 %	90.706	91.205	91.205	
SpareBank 1 Finans Midt-Norge AS	FVP&L 938 521 549	4 475	4,2 %	52.413	52.413	52.413	
SpareBank 1 Kredittkort AS	FVP&L 975 966 453	112 985	3,9 %	35.107	35.018	35.018	
SpareBank 1 Betaling AS	FVP&L 919 116 749	643 565	3,5 %	13.881	34.417	34.417	
Øvrige SB1 aksjer og ek bevis	FVP&L			35.508	48.249	48.249	
Andre aksjer og andeler	FVP&L			39.759	39.609	39.609	
Sum aksjer, egenkapitalbevis og andeler				806.545	840.216	840.216	

Markedsverdiene til aksjene i SpareBank 1 Boligkreditt AS, SpareBank 1 Næringskreditt AS, SpareBank 1 Kredittkort AS og SpareBank 1 Finans Midt-Norge AS er satt til opprinnelig kostpris da dette anses som beste estimat basert på siste emisjonskurs og andel av bokført egenkapital.

Spesifikasjon av vesentlige eierposter per 31.12.18

Konsern							
Selskapets navn	Organisasjons-nummer	Antall aksjer	Eierandel i %	Kostpris	Markeds-verdi	Balanse-ført verdi	
SpareBank 1 Boligkreditt AS	FVP&L 988 738 387	3 305 204	4,6 %	496.028	496.132	496.132	
SpareBank 1 Næringskreditt AS	FVP&L 894 111 232	886 951	5,5 %	111.804	112.485	112.485	
SpareBank 1 Finans Midt-Norge AS	FVP&L 938 521 549	3 260	4,2 %	40.263	40.263	40.263	
SpareBank 1 Kredittkort AS	FVP&L 975 966 453	114 126	4,0 %	35.461	35.372	35.372	
Øvrige SB1 aksjer og ek bevis	FVP&L			47.295	76.287	76.287	
Andre aksjer og andeler	FVP&L			33.929	29.999	29.999	
Sum aksjer, egenkapitalbevis og andeler				764.781	790.538	790.538	

Verdiendringer på aksjer og andeler klassifisert til virkelig verdi med verdiendring over resultatet etter følgende kategori

1. Verdsettelse basert på noterte priser i et aktivt marked
2. Verdsettelse basert på observerbare markedsdata
3. Verdsettelse basert på annet enn observerbare markedsdata

	Kat. 1	Kat. 2	Kat. 3	Totalt
Balanseført verdi 31.12.18	45.028	12.685	732.824	790.538
Tilgang			66.070	66.070
Avgang	-2.000		-22.306	-24.306
Verdiregulering over resultatregnskapet	5.714	2.200	0	7.914
Balanseført verdi 31.12.19	48.742	14.885	776.589	840.216

	Kat. 1	Kat. 2	Kat. 3	Totalt
Balanseført verdi 31.12.17	51.148	9.275	612.971	673.394
Tilgang			103.521	103.521
Avgang	0		-4.996	-5.996
Verdiregulering over resultatregnskapet	0	3.410	21.328	19.618
Balanseført verdi 31.12.18	51.148	12.685	732.824	790.538

Note 28 Eierinteresser i konsernselskap, felleskontrollerte virksomheter (FKV) og tilknyttede selskaper (TS)

Datterselskaper

Datterselskaper	Type	Org. Nummer	Anskaffelses-tidspunkt	Forretnings-kontor	Antall aksjer	Eierandel og stemmeandel	Kostpris	Bokført verdi
Tufte Eiendom AS	Datter	986844058	01.01.2006	Porsgrunn	150	100 %	19 155	5 700
Sparebankgården AS	Datter	989974777	26.04.2010	Porsgrunn	3.000	100 %	21 558	21 558
Eiendomsmegler 1 Telemark AS	Datter	971225793	01.07.1999	Skien	6.267	51 %	1 464	1 464
							42 176	28 722

Beholdningsendringer av aksjer datterselskaper	2019	2018
Inngående balanse	28.722	28.864
Salg aksjer Eiendomsmegler 1 Telemark AS	0	-142
Utgående balanse	28.722	28.722

Datterselskapene er inkludert i konsernregnskapet, og bokført til kostpris i morbanken. Ingen av datterselskapene er børsnoterte.

Tilknyttet- og felleskontrollerte selskaper (TS/FKV)

	Org. nummer	Klassifisering	Forretnings-kontor	Eierandel og stemmeandel	Antall aksjer
Samarbeidende Sparebanker AS	977061164	FKV	Oslo	7,82 %	69.387
BN Bank ASA	914864445	TS	Trondheim	2,46 %	347.792
Eiendomsmegler 1 Næringsmegling AS	989176153	FKV	Tønsberg	50,0 %	300

FKV/TS er bokført til egenkapitalmetoden i konsernregnskapet, og til kostpris i morbanken.

Samarbeidende Sparebanker AS er eiet i fellesskap av 10 deltagende sparebanker (SamSpar).

Bank ASA ble endret fra indirekte eierskap via SamSpar Bankinvest til direkte eierskap i 2019. Eierandelen (2,46 %) er uendret. Styringsstrukturen i BN Bank er regulert i en avtale mellom de tre eierne i SamSpar (SØA, BV og Telemark) ref. omtale i note 2.

EiendomsMegler 1 Næringsmegling AS eies sammen med SB1 BV med 50 % hver.

Morbank				
	SamSpar AS	BN Bank ASA	EM 1 Nærings- megling AS	Balanseført verdi
Balanseført verdi per 31.12.18	71.239	8.849	5.750	85.838
Tilgang/avgang/konvertering av gjeld til egenkapital		10.343		10.343
Balanseført verdi per 31.12.19	71.239	19.192	5.750	96.181

Konsern				
	SamSpar AS	BN Bank ASA	EM 1 Nærings- megling AS	Balanseført verdi
Balanseført verdi per 31.12.18	130.981	82.094	5.183	218.258
Konvertering av gjeld til egenkapital		10.343		10.343
Utbetalt utbytte 2019	-51.888			-51.888
Resultatandel 2019	55.615	8.049	673	64.337
Andel andre inntekter og kostnader (OCI)	194	56		250
Balanseført verdi per 31.12.19	134.902	100.542	5.856	241.300

Konsernets andel av eiendeler, gjeld, inntekter og kostnader for SamSpar AS og BN Bank ASA iht. IFRS 12

2019	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Total-resultat	Balanseført verdi
SamSpar AS	136.602	1.969	58.304	2.689	55.809	134.902
BN Bank ASA	786.352	680.496	18.638	7.009	8.105	100.542
Sum	922.955	682.465	76.942	9.698	63.914	235.444

2018	Eiendeler	Gjeld	Inntekter	Kostnader	Total-resultat	Balanseført verdi
SamSpar AS	132.902	1.867	25.297	2.600	22.697	130.981
SamSpar Bankinvest AS *	92.641	10.547	7.196	290	6.906	82.094
Sum	225.543	12.414	32.493	2.890	29.603	213.075

*Indirekte eierskap i 2018. Ref omtale over

Note 29 Varige driftsmidler

Morbank					Konsern				
Anlegg under utførelse	Maskiner, inventar og transportmidler	Bygning og annen fast eiendom	Totalt		Totalt	Bygning og annen fast eiendom	Maskiner, inventar og transportmidler	Anlegg under utførelse	
250	33.075	158.355	191.679	Anskaffelseskost per 01.01.18	264.350	222.583	41.517	250	
	6.790	5.439	12.228	Tilgang	12.419	5.502	6.917		
250	362	512	1.124	Avgang	13.003	12.128	625	250	
0	39.503	163.281	202.784	Anskaffelseskost per 31.12.18	263.766	215.957	47.809	0	
		39.316	39.316	Implementering av IFRS 16	4.267	4.267			
	2.510	5.000	7.510	Tilgang	10.590	6.213	4.377		
	1.021		1.021	Avgang	1.021		1.021		
0	40.992	207.597	248.589	Anskaffelseskost per 31.12.19	277.603	226.437	51.165	0	
	19.894	52.013	71.907	Akkumulert av- og nedskrivninger per 01.01.18	95.904	68.991	26.912		
	2.519	6.041	8.560	Årets avskrivning	10.200	7.499	2.701		
				Årets nedskrivning	0				
	-62	-201	-263	Akkumulerte avskrivninger på utrangeringer	-6.945	-6.816	-128		
22.351	57.853	80.203	80.203	Akkumulert av- og nedskrivning per 31.12.18	99.159	69.674	29.485		
	2.412	12.668	15.080	Årets avskrivning	11.856	8.734	3.122		
				Årets nedskrivning					
	-882		-882	Akkumulerte avskrivninger på utrangeringer	-882		-882		
23.880	70.521	94.402	94.402	Akkumulert av- og nedskrivning per 31.12.19	110.134	78.408	31.725		
250	13.181	106.342	119.773	Balanseført verdi per 01.01.18	168.446	153.592	14.605	250	
0	17.152	105.428	122.580	Balanseført verdi per 31.12.18	164.607	146.283	18.324	0	
0	17.112	137.076	154.188	Balanseført verdi per 31.12.19	167.469	148.029	19.440	0	

3-10 år

20-50 år

Økonomisk levetid

20-50 år

3-10 år

Sikkerhetsstillelse

Banken har ikke pantsatt eller akseptert andre rådighetsbegrensninger for sine anleggsmidler.

Forpliktelser

Konsernet har ingen bindende avtaler om å anskaffe anleggsmidler per 31.12.19.

Investeringsseidomme konsern

Banken har ingen eiendeler som er definert som investeringsseidomme per 31.12.19.

Note 30 Andre eiendeler

Morbank		Konsern	
31.12.18	31.12.19	31.12.19	31.12.18
8.760	10.926	14.649	15.052
3.949	5.984	10.926	8.760
14.254	8.199	6.545	5.027
		9.999	16.744
26.963	25.110	42.120	45.584

Note 31 Innskudd fra kunder

Tabellene i noten spesifiserer kun konsern da forskjellen mellom morbank og konsern er uvesentlig og består utelukkende av innskudd fra døtre se note 36 for innskudd nærstående parter. Disse tilhører sektor omsetning/drift eiendomme.

Konsern	
31.12.19	31.12.18
Innskudd fra og gjeld til kunder uten avtalt løpetid	14.132.270
Innskudd fra og gjeld til kunder med avtalt løpetid	1.956.218
Sum innskudd fra kunder	16.088.488
Gjennomsnittlig rente	1,3 %
Andel fastrenteinnskudd av totale innskudd	0,6 %

Konsern	
Innskudd fordelt på sektor og næring	
31.12.19	31.12.18
Primærnæringer	107.092
Bygg og anlegg	357.796
Varehandel, hotell og restaurant	436.034
Transport og kommunikasjon	208.470
Eiendomsdrift	932.989
Eiendomsdrift borettslag	205.048
Tjenesteytende næring	1.360.517
Finansiell og offentlig sektor	554.682
Øvrige næringer	324.411
Sum næring	4.487.038
Personmarkedet	11.601.450
Sum innskudd fordelt på sektor og næring	16.088.488

Konsern	
Innskudd fordelt på geografiske områder	
31.12.19	31.12.18
Grenland *	11.147.300
Midt og Øst Telemark **	2.011.768
Øvrige Telemark	151.805
Utenfor Telemark	2.777.616
Sum innskudd fordelt på geografiske områder	16.088.488

* Grenland består av kommunene Skien, Porsgrunn, Bamble og Siljan

** Midt og Øst Telemark består av kommunene hvor bankene er representert. Disse utgjør: Bø, Notodden, Sauherad og Nome kommune

Note 32 Gjeld ved utstedelse av verdipapirer

Konsern		
	31.12.19	31.12.18
Lån fra kredittinstitusjoner		
- pålydende verdi	150.000	150.000
- bokført verdi	150.245	150.168
Obligasjonslån		
- pålydende verdi	6.015.000	5.587.000
- bokført verdi	6.057.647	5.619.855
Sum finansielle innlån, pålydende verdi	6.165.000	5.737.000
Sum finansielle innlån, bokført verdi	6.207.892	5.770.023
Gjennomsnittlig rente finansielle innlån	2,3 %	1,9 %

Konsern		
Finansielle innlån fordelt på forfallstidspunkt	31.12.19	31.12.18
2019	0	337.000
2020	515.000	1.000.000
2021	1.500.000	1.500.000
2022	1.650.000	1.650.000
2023	1.000.000	1.000.000
2024	900.000	0
2025 og senere	600.000	250.000
Sum finansielle innlån, pålydende verdi	6.165.000	5.737.000

Endring i finansielle innlån	31.12.19	Emittert	Forfalt/ Innløst	Tilbakekjøp	31.12.18	Emittert	Forfalt/ Innløst	Tilbakekjøp	31.12.17
Lån fra kredittinstitusjoner, nominell verdi	150.000				150.000				150.000
Obligasjonslån, nominell verdi	6.015.000	1.250.000	-185.000	-637.000	5.587.000	1.300.000	-122.000	-1.126.000	5.535.000
Påløpte renter	24.555				18.684				11.210
Verdijusteringer	18.337				14.339				5.811
Sum finansielle innlån, pålydende verdi	6.207.892	1.250.000	-185.000	-637.000	5.770.023	1.300.000	-122.000	-1.126.000	5.702.021

Alle bankens innlån er i norsk valuta. Det er ikke utarbeidet tall for morbank da de er identiske med konserntallene.

Note 33 Annen gjeld og forpliktelser

Morbank		Konsern		
31.12.18	31.12.19	Note	31.12.19	31.12.18

* Gjelder fra 01.01.19, se note 39 for ytterligere spesifikasjon.

Pågående rettsvister

Banken er ikke involvert i rettsvister som innebærer avsetningsbehov for fremtidige forpliktelser.

Note 34 Garantier

	Konsern	
	31.12.19	31.12.18
Garantiansvar fordelt på garantiformer		
Lånegarantier	116.787	128.780
Betalingsgarantier	49.363	56.170
Kontraktsgarantier	100.980	103.505
Annet garantiansvar	40.373	36.478
Sum garantiansvar	307.504	324.933
Garantiansvar fordelt på sektor og næring		
Primærnæringer	512	975
Bygg og anlegg	32.768	37.927
Varehandel, hotell og restaurant	62.862	57.651
Transport og kommunikasjon	21.065	21.001
Eiendomsdrift	68.692	77.453
Tjenesteytende næring	45.210	47.297
Finansiell og offentlig sektor	1.455	2.268
Øvrige næringer	67.616	72.403
Sum næring	300.181	316.974
Personmarked	7.323	7.959
Sum garantiansvar fordelt på sektor og næring	307.504	324.933
Garantiansvar fordelt på geografisk område		
Grenland *	183.901	209.958
Midt og Øst Telemark **	108.299	100.574
Øvrige Telemark	8.129	6.623
Utenfor Telemark	7.175	7.779
Sum garantiansvar fordel på geografisk område	307.504	324.933

* Grenland består av kommunene Skien, Porsgrunn, Bamble og Siljan

** Midt og Øst Telemark består av kommunene hvor bankene er representert. Disse utgjør: Bø, Notodden, Sauherad og Nome kommune

Det er ikke utarbeidet tall for morbank da de er identiske med konserntallene.

Note 35 Ansvarlig lånekapital

	Konsern	
	31.12.19	31.12.18
Tidsbegrenset ansvarlig obligasjonslån		
FRN ansvarlig obligasjonslån 2016/2021 med innløsningsrett for utsteder	150.000	150.000
FRN ansvarlig obligasjonslån 2017/2022 med innløsningsrett for utsteder	50.000	50.000
FRN ansvarlig obligasjonslån 2018/2023 med innløsningsrett for utsteder	50.000	50.000
Påløpte renter	1.176	962
Verdijusteringer	-288	-413
Sum ansvarlig lån, tidsbegrenset	250.889	250.549
Gjennomsnittlig rente ansvarlig lånekapital	3,5 %	3,0 %

Det er ikke utstedt nye ansvarlige lån i 2019. Det er ikke utarbeidet tall for morbank da de er identiske med konserntallene.

Note 36 Nærstående parter

Med nærstående parter menes her datterselskaper, felleskontrollerte virksomheter (FKS) og tilknyttede selskaper (TS). Eierandeler i selskapene er presentert i note 28. Bankens mellomværende med ansatte og styret vises i note 21.

Alle lån til nærstående parter er bokført i morbanken.

Utlån	Datterselskaper		FKV og TS	
	2019	2018	2019	2018
Utestående lån per 01.01	29.864	37.955	10.470	10.470
Lån innvilget i perioden	0	3.000	0	
Tilbakebetaling	6.900	11.091	10.470	
Utestående lån per 31.12	22.964	29.864	0	10.470
Renteinntekter	1.040	1.101	116	212
Innskudd				
Innskudd per 01.01	95.691	50.645	0	
Netto endring	1.219	45.046	0	
Innskudd per 31.12	96.910	95.691	0	0
Rentekostnader	2.260	1.299	0	0

Note 37 Resultat per egenkapitalbevis og beregning av egenkapitalbevisbrøk

Resultat per egenkapitalbevis*

	Morbank	
	2019	2018
Korrigert årsresultat		
Årsresultat	320.406	279.034
- Renter fondsobligasjon ført direkte mot egenkapitalen	-3.547	-3.209
- Andre inntekter og kostnader	-10.261	8.183
Total resultat hensyntatt renter fondsobligasjon	306.598	284.008
Egenkapitaleiernes andel	49,0 %	39,7 %
Egenkapitaleiernes andel av årsresultatet	157.122	110.803
Egenkapitaleiernes andel av total resultat	150.351	112.778
Antall utstedte egenkapitalbevis	10 898 630	10 898 630
Vektet antall egenkapitalbevis ved beregning av resultat per. egenkapitalbevis	10 898 630	10 237 732
Resultat per egenkapitalbevis årsresultatet	kr 14,42	kr 10,82
Resultat per egenkapitalbevis korrigert total resultat	kr 13,80	kr 11,02

* Iht. §10-17 i Lov om finansforetak og finanskonsern

Egenkapitalbevisbrøk – Morbank	31.12.19	31.12.18
Eierandelskapital	1.089.863	1.089.863
Overkursfond	98.497	98.497
Uttevningfond eksl utbytte og annen egenkapital	310.835	245.409
Sum egenkapitalbevis eierneskapital	1.499.195	1.433.769
Sparebankens fond eksl gaver og annen egenkapital	1.642.836	1.490.001
Sum samfunnsleid kapital	1.642.836	1.490.001
Egenkapital eksl utbytte, hybridkapital og annen egenkapital	3.142.032	2.923.770
Eierandelsbrøk etter utbytte og gaver	47,7 %	49,0 %
Vektet eierbrøk 2018 *		39,7 %

* Beregnet 36 % fra 01.01. -02.10.18, og 51 % 03.10. -31.12.18

	2019	2018
Foreslått utbytte, ikke innregnet som fordeling til eierne i perioden	85.009	59.942
Foreslått utbytte per egenkapitalbevis	kr 7,80	kr 5,50
Foreslått gaver, ikke innregnet som fordeling til eierne i perioden	3.500	3.500

Note 38 Egenkapitalbevisere og spredning av egenkapitalbevis

Eierandelskapitalen består av 10 898 630 egenkapitalbevis pålydende NOK 100. Eierandel for egenkapitalbeviserne etter utbytte og gaver per 31.12.19 er 47,7 % mot 49,0 % 31.12.18.

Egenkapitalbeviserne har 9 av 24 medlemmer (stemmer) i representantskapet.

Egenkapitalbevisere

Det var 3.163 (3.863) egenkapitalbevisere per 31.12.19

	Antall	% av totalt antall ek- bevis
SPAREBANKSTIFTELSEN TELEMARK - GRENLAND	3.211.471	29,5 %
SPAREBANKSTIFTELSEN TELEMARK - HOLLA OG LUNDE	3.016.665	27,7 %
VPF EIKA EGENKAPITALBEVIS	446.778	4,1 %
MORGAN STANLEY & CO. INT. PLC.	320.277	2,9 %
DNB NOR BANK ASA	193.000	1,8 %
SKATTUM INVEST AS	156.579	1,4 %
BABORD AS	118.378	1,1 %
SKOGEN INVESTERING AS	100.554	0,9 %
VERDIPAPIRFONDET SR-BANK UTBYTTE	93.851	0,9 %
PENSJONSORDNINGEN	70.000	0,6 %
CATILINA INVEST AS	67.559	0,6 %
MELESIO CAPITAL AS	65.709	0,6 %
FOR FUTURE INVEST AS	60.000	0,6 %
NORDEA NORDIC SM CAP FD	52.024	0,5 %
EWS STIFTELSEN	50.875	0,5 %
SPAREBANK 1 BV	50.351	0,5 %
DONATUS AS	47.210	0,4 %
PARETO INVEST AS	43.859	0,4 %
BRATSBERG BRYGGE INVEST AS	40.770	0,4 %
SOBER KAPITAL AS	40.184	0,4 %
Sum 20 største	8.246.094	75,7 %
Øvrige egenkapitalbevisere	2.652.536	24,3 %
Totalt antall egenkapitalbevis (pålydende kr 100)	10.898.630	100,0 %

Utbytte

Det enkelte års overskudd vil fordeles forholdsmessig mellom eierandels- og grunnfondskapitalen i samsvar med deres relative andel av bankens egenkapital.

Note 39 IFRS 16 Leie

Implementering av IFRS 16 Leieavtaler med virkning fra 01.01.19 vil primært påvirke leietakers regnskapsføring og vil føre til at vesentlige leieavtaler for konsernet balanseføres. Standarden fjerner skille mellom operasjonell og finansiell leie og krever innregning av en bruksrettseiendel (rett til å bruke den leide eiendelen) og en finansiell forpliktelse til å betale leie for vesentlige leiekontrakter. Sparebanken Telemark benytter oss av fritaket i IFRS 16 for kortsiktige leieavtaler (under 12 måneder) eller leieavtaler av lav verdi (under 5.000 USD).

Morbank			Konsern	
01.01.19	31.12.19		31.12.19	01.01.19
		Balanse		
39.316	33.303	Leieforpliktelser	3.127	4.267
39.316	32.729	Bruksrett	3.072	4.267
2019			2019	
		Resultatregnskap		
6.587		Akkumulerte avskrivinger	1.195	
725		Rentekostnader	74	
		Effekter IFRS 16		
6.738		Reduksjon driftskostnader etter IAS 17	1.215	
7.312		Økning kostnader etter IFRS 16	1.269	
-574		Endring i resultat før skatt	-54	

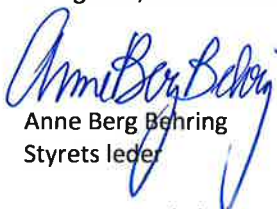
Note 40 Hendelser etter balansedagen

Det har ikke inntruffet vesentlige hendelser etter balansedagen som påvirker konsernets regnskap.

Erklæring fra styret og administrerende banksjef

Vi bekrefter at årsregnskapet for perioden 1. januar til 31. desember 2019, etter vår beste overbevisning, er utarbeidet i samsvar med gjeldende regnskapsstandarder og at opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av bankens eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet. Vi bekrefter videre at opplysninger i årsberetningen gir en rettviseende oversikt over utviklingen, resultatet og stillingen til banken, sammen med en beskrivelse av de mest sentrale risiko og usikkerhetsfaktorer banken står ovenfor.

Styret i Sparebanken Telemark
Porsgrunn, 3. mars 2020

Anne Berg Behring
Styrets leder

Marit Kobro

Jan Berge

Per Wold

Anja K. Hjelseth

May Britt Boye

Morten C. Christoffersen

Jan Erling Nilsen

Per Halvorsen
Adm. banksjef

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Til representantskapet i Sparebanken Telemark

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for Sparebanken Telemark som består av selskapsregnskap og konsernregnskap. Selskapsregnskapet og konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2019, resultatregnskap, oppstilling over andre inntekter og kostnader, oppstilling av endringer i egenkapital og kontantstrømpoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets og konsernets finansielle stilling per 31. desember 2019, og av deres resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet i samsvar med de relevante etiske kravene i Norge knyttet til revisjon slik det kreves i lov og forskrift. Vi har også overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2019. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet, og vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene. Vår beskrivelse av hvordan vi revisjonsmessig håndterte hvert forhold omtalt nedenfor, er gitt på den bakgrunnen.

Vi har også oppfylt våre forpliktelser beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet* når det gjelder disse forholdene. Vår revisjon omfattet følgende handlinger utformet for å håndtere vår vurdering av risiko for vesentlige feil i årsregnskapet. Resultatet av våre revisjonshandlinger, inkludert handlingene rettet mot forholdene omtalt nedenfor, utgjør grunnlaget for vår konklusjon på revisjonen av årsregnskapet.

Nedskrivning på utlån og finansielle lånetilsagn

Utlån til og fordringer på kunder utgjør i konsernregnskapet MNOK 22 635 (86 % av totale eiendeler). Tilsvarende beløp i selskapsregnskapet til morbanken er MNOK 22 658 (87 % av totale eiendeler). Forventet kredittap på utlån til og fordringer på kunder og finansielle lånetilsagn, utgjør MNOK 121,6. Forventet kredittap fordeles til tre trinn hvorav MNOK 65,2 er basert på modellberegninger (trinn 1 og 2) og MNOK 56,4 hovedsakelig er basert på individuelle vurderinger av nedskrivninger (trinn 3).

Ved rapportering av nedskrivning som følge av forventet kredittap benyttes reglene i samsvar med IFRS 9.

IFRS 9 krever tapsmodeller i beregningen av forventet kredittap, men beskriver ikke spesifikke tilnærminger, noe som medfører at ledelsen må bruke skjønn for å utarbeide et nøytralt og sannsynlighetsvektet estimat som fastsettes ved å vurdere ulike mulige utfall, tidsverdi av penger, rimelig og underbygget informasjon om tidligere hendelser, dagens forhold og prognoser for økonomiske forventninger. Som følge av bruken av skjønn i målekriteriene for forventet tap under IFRS 9, kompleksitet i beregningene og den tilhørende effekten på tapsestimatet, så har vi vurdert avsetningen for forventet kredittap som et sentralt forhold i revisjonen.

Vi vurderte konsernets metodikk for å fastsette estimatet på forventet kredittap. Vi har vurdert og testet effektivitet og målrettethet av internkontrollen som konsernet har implementert i prosessen for å beregne det forventede tapet, herunder inputvariabler og forutsetninger. Vi evaluerte ledelsens vurderinger av ulike økonomiske scenarioer så vel som makroøkonomiske data brukt i beregningen. For avsetninger i trinn 3 som er individuelt fastsatt, så vurderte vi forventede, fremtidige kontantstrømmer og estimert verdi på underliggende sikkerheter.

Tap på utlån omtales i konsernets årsrapport Note 2 – Regnskapsprinsipper, Note 3 – Kritiske estimater og vurderinger vedrørende bruk av regnskapsprinsipper og Note 10 – Tap på utlån, garantier mv.

IT-systemer som støtter finansiell rapportering

Sparebanken Telemark benytter komplekse IT-systemer i et automatisert IT-miljø og er avhengig av IT-systemene i den finansielle rapporteringen. Kjernebanksystemene styres og driftes av en ekstern tjenesteleverandør. For å sikre fullstendig og nøyaktig presentasjon av den finansielle informasjonen, er det viktig at kontroller over transaksjonsprosessering og måling er utformet og fungerer målrettet og effektivt. Tilsvarende må kontroller for å sikre hensiktsmessig tilgangsstyring og systemendringer også utformes og fungere målrettet og effektivt både hos Sparebanken Telemark og tjenesteleverandøren. IT-systemene som understøtter finansiell rapportering er av den grunn betraktet som et sentralt forhold ved revisjonen.

Vi etablerte en forståelse for Sparebanken Telemark sine IT-systemer og IT-miljø av betydning for den finansielle rapporteringen. Vi involverte IT-spesialister for å bistå med evaluering og testing av effektivitet og målrettethet av Sparebanken Telemark sine IT-generelle kontroller som dekker tilgangs- og endringshåndtering for de relevante systemene i rapporteringsperioden. Videre innhentet og evaluerte vi ISAE 3402-rapporten utstedt av den uavhengige revisoren til tjenesteleverandøren og som dekker de relevante kjernebanksystemene og tilhørende infrastruktur. Vi vurderte målrettethet og effektivitet av internkontrollen hos tjenesteleverandøren innenfor områder som understøtter den finansielle rapporteringen til selskapet.

Våre revisjonsprosedyrer inkluderte videre en evaluering og test av automatiserte kontroller innen kjernebanksystemet, blant annet beregning av effektiv rente, amortisering og beregning av forventet kredittap, så vel som etterfølgende bokføring.

Øvrig informasjon

Øvrig informasjon omfatter informasjon i selskapets årsrapport bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen. Styret og administrerende banksjef (ledelsen) er ansvarlig for den øvrige informasjonen. Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke den øvrige informasjonen, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese den øvrige informasjonen med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen og årsregnskapet eller kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle selskapet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe annet realistisk alternativ.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan skyldes misligheter eller feil og er å anse som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- ▶ identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll;
- ▶ opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll;
- ▶ vurderer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige;
- ▶ konkluderer vi på om ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen er hensiktsmessig og, basert på innhentede revisjonsbevis, hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape betydelig tvil om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det foreligger vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet. Hvis slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, må vi modifisere vår konklusjon. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet frem til datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapets evne til fortsatt drift ikke lenger er til stede;
- ▶ vurderer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde;
- ▶ innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om konsernregnskapet. Vi er ansvarlige for å fastsette strategien for, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen, og vi har et udelte ansvar for konklusjonen på revisjonen av konsernregnskapet.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen, tidspunktet for vårt revisjonsarbeid og eventuelle vesentlige funn i vår revisjon, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom vårt arbeid.

Vi avgir en uttalelse til styret om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og kommuniserer med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de forholdene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av regnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse forholdene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av forholdet, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at forholdet ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene ved å gjøre dette med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at forholdet blir omtalt.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen og redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsene om foretaksstyring og samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til disponering av resultatet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Porsgrunn, 3. mars 2020
ERNST & YOUNG AS

Odd Knustad
statsautorisert revisor